

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

Ex. A.

S. O. U.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1935:68
JUSTITIEDEPARTEMENTET

P R O M E M O R I A

ANGÅENDE

ÄNDRINGAR I STRAFFLAGEN

BETRÄFFANDE

STRAFFSATSERNA FÖR SÄRSKILDA BROTT

M. M.

UTARBETAD INOM

JUSTITIEDEPARTEMENTET

S T O C K H O L M
1935

Statens offentliga utredningar 1935

Kronologisk förteckning

1. Betänkande med förslag angående åtgärder för spannmålsodlingens stödande. Marcus. 134 s. **Jo.**
2. Betänkande med förslag rörande lån och årliga bidrag av statsmedel för främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade barnrika familjer jämte därtill hörande utredningar. Beckman. 86*, 265 s. **S.**
3. Kortfattad framställning av organisationssakkunnigas betänkande med utredning och förslag rörande den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation m. m. Beckman. 24 s. **S.**
4. Promemoria angående tillsynen över fastighetsregistreringen och fastighetsbildningen. Marcus. 70 s. **Ju.**
5. Förslag till ändrade bestämmelser rörande allmänna handlingars offentlighet. Norstedt. 79 s. **Ju.**
6. Arbetslöshetsutredningens betänkande. 2. Åtgärder mot arbetslöshet. Norstedt. x, 338, 32* s. **S.**
7. Teknisk-ekonomiska utredningar rörande vägväsendet. Del 2. Broar. Heggström. 130 s. **K.**
8. Betänkande med förslag angående åtgärder mot statsfientlig verksamhet. Idun. 406 s. **Ju.**
9. Betänkande med förslag till omorganisation av den högre skogsundervisningen. Peréus. 163 s. **Jo.**
10. Utredning och förslag angående rundradion i Sverige. Norstedt. 202 s. 13 kartor. **K.**
11. Betänkande med utredning och förslag angående inrättande av en statsvetenskaplig examen. Marcus. 80 s. **E.**
12. Betänkande med förslag till förordning angående allmän automobiltrafik. Heggström. 227 s. **K.**
13. Yttranden över preliminärt förslag till lagstiftning om avbrytande av havandeskap. Marcus. (4), 131, 68 s. **Ju.**
14. Lagberedningens förslag till lag om skuldebrev m. m. Norstedt. vj, 211 s. **Ju.**
15. Betänkande med förslag till lagstiftning om avbrytande av havandeskap. Marcus. 192 s. **Ju.**
16. Konjunkturuppsvingets förlopp och orsaker 1932—1934. Heggström. 106 s. **Fi.**
17. Yttrande och förslag rörande formulär för tjänstgöringsbetyg som av länsstyrelserna utfärdas. Beckman. 16 s. **S.**
18. Betänkande med förslag till lag om arbetsavtal. Idun. 220 s. **S.**
19. Kungl. medicinalstyrelsens utlåtande och förslag angående förebyggande mödra- och barnavård. Heggström. 100 s. **S.**
20. Grunder för kollektiv och individuell pensionsförsäkring. Beckman. (2), 24 s. **H.**
21. Utredning angående införande av ett dagordningsinstitut m. m. Av H. Tingsten. Norstedt. 98 s. **Ju.**
22. Utredning och förslag rörande frågan om avgift för hemlån av böcker från bibliotek. Heggström. 59 s. **E.**
23. Betänkande med förslag till motorfordonsförordning och vägtrafikstadga m. m. Idun. 202 s. **K.**
24. Betänkande med förslag till ändrad organisation av den statliga verksamheten för bekämpande av oövelig införsel av spritdrycker m. m. Marcus. 193 s. **Fi.**
25. Förslag till nya avlöningsbestämmelser förickeordinarie befattningshavare inom den allmänna civilförvaltningen. Marcus. 42 s. **Fi.**
26. Betänkande med förslag rörande det svenska naturskyddets organisation och statliga förvaltning. Av R. Sernander. Uppsala, Almqvist & Wiksell. 200 s. **E.**
27. Betänkande med förslag till ändring i vissa delar av upphandlingsförordningen. Marcus. 55 s. **Fi.**
28. Utredning med förslag om egna hushållsskollärover hushållningssällskapen. Lindström. 88 s. **Jo.**
29. Betänkande angående husdjursförsöksverksamhetens organisation. Marcus. 75 s. **Jo.**
30. Berättelse över stadens spannmålsnämndens verksamhet m. m. under år 1934. Marcus. 62 s. **Jo.**
31. Betänkande med förslag till lag om domkapitel m. m. Heggström. 151 s. **E.**
32. Jordbrukskreditutredningen. Betänkande med förslag till förordning om jordbrukets kreditkassor m. m. Marcus. 132 s. **Jo.**
33. Kungl. medicinalstyrelsens utlåtande och förslag angående statsunderstödd dispensärverksamhet. Marcus. 54 s. **S.**
34. Betänkande med vissa synpunkter och förslag i fråga om den primära fastighetskrediten. Marcus. 92 s. **Jo.**
35. Betänkande och förslag rörande verksamheten vid skyddshemmen m. m. Förre delen. Skyddshemmens organisation m. m. Norstedt. 93 s. **S.**
36. Betänkande angående råvaruförsörjning, produktion och arbetarantal m. m. vid skogsindustrierna. Idun. 276 s. **S.**
37. 1934 års nämnd för städningens utredning. Förslag rörande allmänna grunder för ordnandet av städning- och rengöringsarbetet inom vissa statliga ämbetslokaler i Stockholm samt beräkning av ersättning för nämnda arbete. Marcus. 39 s. **Fi.**
38. Betänkande med förslag till ordnande av Sveriges försvarsväsende. Del 1. Inledande avdelning m. m. Beckman. vj, 301 s. **Fö.**
39. Betänkande med förslag till ordnande av Sveriges försvarsväsende. Del 2. Arméorganisationen. Beckman. vj, 651 s. **Fö.**
40. Betänkande med förslag till ordnande av Sveriges försvarsväsende. Del 3. Marinorganisationen. Beckman. iv, 203 s. **Fö.**
41. Betänkande med förslag till ordnande av Sveriges försvarsväsende. Del 4. Flygvapnets organisation. Beckman. iv, 229 s. **Fö.**
42. Betänkande med förslag till ordnande av Sveriges försvarsväsende. Del 5. Värnplikten m. m. Bilagor. Beckman. iv, 262 s. **Fö.**
43. Betänkande med förslag till ordnande av Sveriges försvarsväsende. Del 6. Särskilda yttranden. Beckman. (3), 426 s. **Fö.**
44. Betänkande med utredning och förslag angående folk- och småskoleseminariernas organisation m. m. Marcus. 405 s. **E.**
45. Utredning och förslag rörande läroböcker vid allmänna läroverk och folkskolor m. fl. undervisningsanstalter. Marcus. 162 s. 1 karta. **E.**
46. Betänkande angående folktandvård. Idun. 195 s. **S.**
47. Sociala jordutredningens betänkande med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1925 angående förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom. Marcus. 113 s. **Jo.**
48. Betänkande med förslag till lag om arbetstiden i jordbruk och trädgårdsskötsel (lantarbetstidslag) m. m. Idun. 140 s. **S.**
49. Betänkande med förslag rörande ändringar i vissa delar av hälsovårdsstadgan samt anordnande av förbättrad bostadsinspektion i städer och stadlika samhällen m. m. jämte därtill hörande utredningar. Beckman. 109*, 132 s. **S.**
50. Promemoria angående avveckling av bestående fideikommiss. Marcus. iv, 60 s. **Ju.**
51. Den ekonomiska och sociala utvecklingen under år 1934. Av H. Butler. Beckman. 46 s. **S.**
52. Betänkande med undersökningar och förslag i anledning av tillströmningen till de intellektuella yrkena. Lund, Ohlsson. xij, 415 s. **E.**
53. Betänkande angående behörighet att utföra elektrisk installationsarbete m. m. Heggström. 188 s. **H.**
54. Bostadsproduktionsakkunnigas betänkande med förslag till lag om sparföreningar m. m. Beckman. 218 s. **S.**
55. Betänkande med förslag till mejeristadga samt vissa andra åtgärder till mejerihanterings befäringande. Marcus. 88 s. **Jo.**
56. Promemoria angående ändrade bestämmelser rörande verkställighet och förvandling av bötesstraff. Marcus. 86 s. **Ju.**
57. Promemoria angående omorganisation av landsfiskals- och stadsfiskalsbefattningarna. Norstedt. 65 s. **Ju.**
58. Betänkande och förslag angående obligatorisk sju-årig folkskola. Heggström. 134 s. **E.**
59. Betänkande med förslag till lag om förenings- och förhandlingsrätt. Idun. 168 s. **S.**
60. Promemoria angående avskaffande av påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen jämte vissa andra straffpåföljder. Marcus. 69 s. **Ju.**
61. Betänkande angående import- och partihandelsmonopol & brännoljor. Marcus. 62 s. **Fi.**
62. Utredning med förslag rörande dyrtorsgraderade folkpensioner. Norstedt. 61 s. 1 karta. **S.**
63. De svenska enhetsprisföretagen. Marcus. 201 s. **H.**
64. Betänkande och förslag rörande verksamheten vid skyddshemmen m. m. Senare delen. Föstringsåtgärder utöver den egentliga skyddshemsvården m. m. Norstedt. 78 s. **S.**
65. Betänkande om folkförsörjning och arbetsfred. Del 1. Förslag. Marcus. iv, 134 s. **S.**
66. Betänkande om folkförsörjning och arbetsfred. Del 2. Specialutredningar. Marcus. iv, 598 s. **S.**
67. Betänkande med förslag till lag om tvångsuppföstran m. m. Norstedt. 58 s. **Ju.**
68. Promemoria angående ändringar i strafflagen beträffande straffsätterna för särskilda brott m. m. Lund, Berling. 112 s. **Ju.**

Ann. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1935:68
JUSTITIEDEPARTEMENTET

P R O M E M O R I A

ANGÅENDE

ÄNDRINGAR I STRAFFLAGEN

BETRÄFFANDE

STRAFFSATSERNA FÖR SÄRSKILDA BROTT

M. M.

UTARBETAD INOM

JUSTITIEDEPARTEMENTET

LUND 1936

BERLINGSKA BOKTRYCKERIET

FROM: LONDON

TO: NEW YORK

DATE OF DEPARTURE: 1940

TIME OF DEPARTURE: 1940

STATION OF ARRIVAL: NEW YORK, U.S.A.

DATE: 1940

TIME: 1940

1940

1940

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
<i>Skrivelse till statsrådet och chefen för Kungl. justitiedepartementet</i>	5—6

Lagtexter.

Förslag till

lag om ändring i vissa delar av strafflagen	7—14
lag om ändrad lydelse av 11 kap. 8 § giftermålsbalken	15
lag angående ändrad lydelse av 3 och 5 §§ lagen den 21 september 1915 (nr 362) om behörighet att utöva läkarkonsten	16

Motiv.

Förslag till lag om ändring i vissa delar av strafflagen.

Inledning.....	17—19
12 kap. (förfalskning av vissa allmänna och enskilda handlingar)	19—20
13 kap. (mened)	20—22
14 kap. (vållande till annans död; misshandel å maka m. fl.).....	22—24
15 kap. (våldtäkt m. m.)	25—32
17 kap. (hor)	32—37
18 kap. (otuktsbrott)	37—87
Inledning.....	37—38
Blodskam (1—5 §§)	38—61
Otukt med missbruk av auktoritet (6 §)	61
Otukt med minderårig (7 och 8 §§).....	61—68
Otukt med sinnessjuk eller sinnesslö kvinna (9 §)	68—72
Homosexuell otukt (10 §).....	72—84
Otukt med djur	84—87
20 kap. (kvalificerad stöld; återfall)	87—91
22 kap. (bedrägeri; förskingring; trolöshet mot huvudman)	91—96
23 kap. (bedrägeri och vårdslöshet mot borgenärer)	97—98
25 kap. (ämbetsmans förskingring; avsättning såsom påföljd).....	98—100

	Sid.
<i>Förslag till lag om ändrad lydelse av 11 kap. 8 § giftermålsbalken</i>	101
<i>Förslag till lag angående ändrad lydelse av 3 och 5 §§ lagen den 21 septem- ber 1915 (nr 362) om behörighet att utöva läkarkonsten</i>	102

Bilaga.

Homosexualiteten ur medicinsk synpunkt. Av professorn med. d:r V. Wigert 103—112

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. justitiedepartementet.

Genom beslut den 16 december 1932 har Herr Statsrådet med stöd av Kungl. Maj:ts samma dag givna bemyndigande tillkallat professorn Ragnar Bergendal att i egenskap av sakkunnig inom justitiedepartementet biträda med verkställande av utredning angående partiella reformer på strafflagstiftningens område. Sedan Kungl. Maj:t den 15 juni 1935 förordnat assessorn

vid hovrätten över Skåne och Blekinge Gunnar Lindskog att tillsvidare jämte Bergendal biträda vid utredningen angående de partiella reformer på strafflagstiftningens område som departementschefen bestämde, har Herr Statsrådet sistnämnda dag uppdragit åt Bergendal och Lindskog att utarbeta förslag till ändringar i strafflagens speciella del i syfte att bringa strafflatituderna för olika brott i bättre överensstämmelse med brottens svårhetsgrad enligt nu rådande uppfattning. Därefter har den 6 december 1935, med stöd av nådigt bemyndigande samma dag, överläkaren docenten Torsten Sondén — med vilken Bergendal och Lindskog tidigare under utredningen samrått — av Herr Statsrådet anmodats att i egenskap av sakkunnig inom departementet deltaga i utredningen såvitt anginge 18 kap. strafflagen.

För att vid utredningen beaktas har till de sakkunniga överlämnats ett av medicinalstyrelsen den 24 oktober 1935 efter remiss avgivet underdånigt utlåtande angående en vid 1933 års riksdag väckt motion om upphävande av 18 kap. 10 § strafflagen m. m.

Efter fullgjort uppdrag få vi härmed vördsamt överlämna en rörande utredningen upprättad promemoria med förslag till

- 1) lag om ändring i vissa delar av strafflagen;
- 2) lag om ändrad lydelse av 11 kap. 8 § giftermålsbalken; samt
- 3) lag angående ändrad lydelse av 3 och 5 §§ lagen den 21 september 1915 (nr 362) om behörighet att utöva läkarkonsten.

Såsom bilaga återgives en vid medicinalstyrelsens ovannämnda utlåtande fogad framställning, »Homosexualiteten ur medicinsk synpunkt», författad av medlemmen av styrelsens vetenskapliga råd, professorn i psykiatri vid Karolinska institutet V. Wigert.

Lund och Malmö den 31 december 1935.

RAGNAR BERGENDAL. GUNNAR LINDSKOG. TORSTEN SONDÉN.

LAGTEXTER.

Förslag

till

Lag

om ändring i vissa delar av strafflagen.

Härigenom förordnas, *dels* att 17 kap. 1—3 §§ samt 20 kap. 9 § 2 mom. strafflagen skola upphöra att gälla *dels ock* att 12 kap. 1, 2, 4 och 21 §§, 13 kap. 1 §, 14 kap. 9, 36 och 37 §§, 15 kap. 12—15 §§, 18 kap. 1—10 §§, 20 kap. 4 och 7 §§, 22 kap. 1, 11 och 14 §§, 23 kap. 1 och 3 §§ samt 25 kap. 12 och 20 §§ strafflagen¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges:

12 KAP.

1 §.

Den som, sig eller annan till nytta eller att därmed skada göra, genom tillägg, utplåning eller annorledes förfalskar eller ock förstör någon domstols eller annan offentlig myndighets dombok eller huvudprotokoll, kronans räkenskapsböcker eller andra sådana handlingar eller skrifter, som till allmän nytta och efter rättelse äro; dömes till straffarbete från och med två till och med åtta år. Äro omständigheterna synnerligen mildrande; må tiden för straffarbetet till sex månader nedsättas.

§ 2.

Har någon antingen förfalskat allmän handling, som är utgiven i Konungens namn, eller i Rikets ständers eller deras avdelningars, eller i domstols, Konungens befallningshavandes eller annan offentlig myndighets, eller i särskild ämbets- eller tjänstemans uti ärende, som till hans ämbete eller tjänst hör, eller å falsk skrift tillsatt eller annorledes förskaffat sig underskrift eller besegling, varmed sken av allmän handling däråt beredes; och har han av den falska handlingen, sig eller annan till nytta eller att därmed skada göra, bruk gjort; dömes till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år. Äro omständigheterna synnerligen mildrande; må tiden för straffarbetet till två månader nedsättas.

¹ Senaste lydelse, se beträffande 12 kap. 1, 2 och 4 §§ 1890: 33 s. 1 samt 21 § 1918: 312, beträffande 14 kap. 9 § 1931: 327, 36 § 1921: 288 och 37 § 1917: 382, beträffande 15 kap. 12 § 1921: 288, beträffande 18 kap. 1 § 1890: 33 s. 1, 5 § 1872: 27 s. 8, 6 § 1917: 382 samt 7—9 §§ 1918: 459, beträffande 20 kap. 4 § 1918: 268 och 7 § 1890: 33 s. 1, beträffande 22 kap. 1 och 11 §§ 1890: 33 s. 1 samt 14 § 1924: 330, beträffande 23 kap. 1 och 3 §§ 1921: 229 samt beträffande 25 kap. 12 § 1918: 312 och 20 § 1905: 9 s. 2.

4 §.

Den, som falskeligen i annan persons namn skriver köpebrev, testamente, kontrakt, skuldebrev, växel, invisning, kredit- eller kvittobrev, handelsbok eller annan enskild handling, som till bevis om rättighet eller befrielse från förbindelse tjänar, eller riktig sådan handling genom tillägg, utplåning eller annorledes förfalskar; eller å falsk skrift tillsätter eller förskaffar sig underskrift, varmed sken av gällande handling däråt beredes; varde, där han den handling, sig eller annan till nytta eller att därmed skada göra, begagnar, dömd till straffarbete i högst fyra år eller, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, till fängelse i högst sex månader.

21 §.

Den, som till straff efter 1, 11 eller 14 § fälles, varde ock dömd till påföljd enligt 2 kap. 19 §. Lag samma vare, om någon efter 2, 4, 7, 12, 13, 16 eller 18 § provas skyldig till straffarbete i minst sex månader.

13 KAP.

1 §.

Har någon, emot bättre vetande, burit falskt vittnesbörd eller eljest avgivit falsk utsaga, och det vittnesbörd eller den utsaga med laga edgång inför domstol, eller annorstädes efter domstols förordnande, bekräftat; dömes, för mened, till straffarbete från och med ett till och med sex år. Äro omständigheterna synnerligen mildrande; må tiden för straffarbetet till sex månader nedsättas.

14 KAP.

9 §.

Är någon ouppsåtligen, genom vårdslöshet, oförsiktighet eller försummelse, vållande till annans död; dömes till fängelse i högst ett år eller, där omständigheterna äro mildrande, till böter, dock ej under tio dagsböter.

Var vållandet — — — två år dömas.

36 §.

Begår någon — — — försvårande ansedd.

Gör någon uppsåtligen annan misshandel å skyldeman i rätt uppstigande led; då må straffet ej sättas lägre än två månaders straffarbete: äro omständigheterna försvårande; må straffarbetet förhöjas till sådant arbete på livstid, om högsta strafftiden är i allmänhet bestämd till tio år, och, i annat fall, till två år utöver den i allmänhet bestämda högsta strafftiden. Sker sådan misshandel å annan av de personer, som i första stycket äro nämnda; varde den omständighet såsom synnerligen försvårande ansedd.

37 §.

Förbryter man sig, såsom i 15 § sägs, mot skyldeman i rätt uppstigande led; varde, där ingen skada sker, ändock straffad med fängelse i högst ett år. Sker sådan förbrytelse mot annan av de personer, som i 36 § äro nämnda; varde den omständighet såsom synnerligen försvårande ansedd.

15 KAP.

12 §.

Tager man kvinna med våld och, emot hennes vilja, med henne övar otukt, eller tvingar man henne därtill genom hot, som innebär trängande fara; varde dömd till straffarbete från och med fyra till och med tio år. Äro omständigheterna synnerligen mildrande; må tiden för straffarbetet till två år nedsättas. Fick kvinnan av den gärning svår kroppsskada; dömes till straffarbete på livstid eller i tio år: ljöt hon därav döden; dömes gärningsmannen till straffarbete på livstid.

Har någon, genom dövande eller annat medel, uppsåtligen försatt kvinna i yrsel, sömn eller vanmakt, så att hon saknat bruket av fri vilja eller varit ur stånd att sig värja, och har han med henne i den belägenhet otukt övat; vare lag som i 1 mom. stadgas.

13 §.

Har någon, i uppsåt, som i 12 § omtalas, våld, hot eller list, som där sägs, emot kvinna brukat, utan att uppsåtet fullbordat blev; varde till straffarbete i högst sex år eller fängelse dömd. Fick kvinnan av den gärning svår kroppsskada; då skall till straffarbete från och med fyra till och med tio år dömas: ljöt hon därav döden; dömes till straffarbete på livstid eller från och med åtta till och med tio år.

14 §.

Har någon övat otukt med kvinna, den där, honom veterligen, befanns i yrsel, sömn eller vanmakt, så att hon saknade bruket av fri vilja eller var ur stånd att sig värja, och hade han ej i det tillstånd henne försatt; dömes till straffarbete från och med två till och med sex år. Fick kvinnan svår kroppsskada; dömes gärningsmannen till straffarbete från och med sex till och med tio år: ljöt hon därav döden; då skall till straffarbete på livstid eller i tio år dömas.

15 §.

Har man förmått kvinna till otukt genom annat våld eller hot om brottslig gärning än i 12 § avses, eller medelst hot att åtala eller angiva någon för brott eller att lämna meddelande, som är menligt för någons ära, goda namn och medborgerliga anseende, yrke, näring eller fortkomst; dömes till straffarbete i högst fyra år eller fängelse. Äro omständigheterna synnerligen försvårande; må tiden för straffarbetet till sex år höjas.

Stannade gärningen vid försök; straffes högst med straffarbete i två år eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, med straffarbete i högst fyra år.

18 KAP.

1 §.

Öva släktingar i rätt upp- och nedstigande led otukt med varandra; dömes den äldre till straffarbete från och med ett till och med sex år samt den yngre till straffarbete i högst två år eller fängelse.

Där manlig släkting i rätt uppstigande led övat otukt med kvinna, som ej fyllt femton år eller som var sinnessjuk eller sinnesslö, eller eljest med grovt missbruk av kvinnas beroende ställning förmått henne till otukt, skall han dömas till straffarbete från och med fyra till och med tio år.

2 §.

Övas otukt mellan dem, av vilka den ene är eller varit gift med den andres släkting i rätt upp- eller nedstigande led; dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse. Var äktenskapet upplöst, må till böter dömas.

Har styvfader under omständigheter svarande mot de i 1 § 2 mom. angivna övat otukt med styvdotter eller styvbarns dotter, skall han dömas till straffarbete från och med ett till och med sex år.

3 §.

Ej må kvinna, som genom grovt missbruk av hennes beroende ställning förmåtts till otukt varom i 1 eller 2 § sägs, till straff dömas; ej heller i något fall den, som vid sådan gärnings förövande var under aderton år.

4 §.

Öva syskon otukt med varandra; varde dömda till straffarbete i högst två år eller fängelse.

5 §.

Otukt mellan ett syskon och det andras avkomling straffes med böter eller fängelse i högst sex månader.

6 §.

Öva religions- eller skollärare, uppfostrare eller läromästare otukt med ungdom, som de till undervisning eller uppfostran hava, eller göra det adoptivföräldrar med adoptivbarn, fosterföräldrar med fosterbarn, eller förmyndare med myndling; varde dömda till straffarbete i högst fyra år eller fängelse. Äro omständigheterna synnerligen försvårande; må till straffarbete i högst sex år dömas.

Övar styresman, föreståndare eller annan tjänsteman, läkare, uppsyningsman eller vaktbetjänt vid straffinrättning, häkte, sjukhus, fattighus, barnhus eller annan sådan inrättning, otukt med kvinna, som där intagen är; dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse.

7 §.

Övar man otukt med kvinna, som ej fyllt tolv år; dömes till straffarbete från och med fyra till och med åtta år; dock må, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, tiden för straffarbetet till två år nedsättas. Fick kvinnan av gärningen svår kroppsskada eller ljöt hon därav döden; dömes till straffarbete från och med åtta till och med tio år eller på livstid.

Övar någon eljest otukt med barn, som ej fyllt femton år; dömes till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år eller fängelse i minst sex månader.

8 §.

Förmår man, i annat fall än här ovan avses, till otukt kvinna, som ej fyllt aderton år, under grovt missbruk av överordnad ställning eller eljest av en på ålder och erfarenhet grundad överlägsenhet; straffes med fängelse.

Brottet må ej åtalas av allmän åklagare, där ej kvinnan eller hennes målsman det till sådant åtal angiver.

9 §.

Övar man otukt med kvinna, som är sinnessjuk eller sinnesslö; dömes till fängelse eller till straffarbete i högst fyra år.

10 §.

Den, som övar otukt med person under tjugu år av samma kön, dömes till fängelse eller straffarbete i högst två år. Övades otukten med barn under femton år; må tiden för straffarbetet till fyra år höjas. För otukt mellan dem, som i ålder och utveckling voro nära jämslida, må, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, från straff frias.

Övar styresman, föreståndare eller annan tjänsteman, läkare, uppsyningsman eller vaktbetjänt vid inrättning, som avses i 6 § 2 mom., otukt med där intagen person av samma kön; dömes, ändå att den, med vilken otukten övades, fyllt tjugu år, till fängelse eller straffarbete i högst två år.

20 KAP.

4 §.

Till straffarbete i högst tre år dömes:

1. om man stjälar i kyrka något, som kyrkan tillhör eller av andra där i förvar satt är;
2. om man stjälar penningar eller annat, som åt allmänna posten förtrott är, evad det sker i posthus eller under forslingen;
3. om man stjälar ur förseglat brev, som ej åt allmänna posten förtrott är, eller ur kläder, som någon bär på sig;
4. om man stjälar medelst inbrott, som i 5 § sägs, eller, för brottets förövande, bortförer och med våld eller list öppnar skåp, kista, skrin eller annan förvaringspersedel, som med lås, försegling eller annat dylikt stängsel tillsluten är;
5. om man stjälar nattetid i hus, som bebott är, och gärningsmannen olovligt, dock utan inbrott, dit inkommit eller där sig undagömt;
6. om gärningsmannen för stöldens förövande sig med vapen inställt eller använt ringare skräckmedel eller hot, än att gärningen till rån hänföras kan;

7. om man stjälar kreatur, som går i bete ute å mark;
 8. om man stjälar av fartyg, som strandat eller eljest förolyckat är eller utan folk i sjö driver, eller, under bärgning, vad till dylikt fartyg hör eller därå fört var;
 9. om man stjälar från den, som genom allmän farsot, eldsvåda, vattunöd, skeppsbrott, uppror, fiendes åträngande eller annan sådan nöd eller fara är satt ur stånd att sin egendom värja; eller
 10. om man stjälar gift eller sprängämne i uppsåt att därmed skada annan till liv eller hälsa eller förstöra eller skada annans egendom.
- Går i — — — månader dömas.

7 §.

Begår någon andra gången stöld; dömes till straffarbete i högst tre år; dock må, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, till fängelse i högst sex månader dömas. Inträffar fall, som i 4 § nämnes; vare straffet straffarbete i högst fyra år.

Kommer han åter tredje gången eller oftare; dömes till straffarbete i högst fyra år, eller, där stölden är sådan, som i 4 § sägs, till straffarbete i högst fem år.

Inbrott utan — — — sagt är.

Samma lag — — — straffas skall.

22 KAP.

1 §.

Var, som genom antagande av falskt namn, stånd eller yrke, eller genom annat svikligt förfarande, bedrager sig till gods eller penningar, eller förlust därav annan tillskyndar, dömes, där ej annorledes här nedan stadgas, till fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år. Äro omständigheterna synnerligen försvårande; må tiden för straffarbetet till fyra år höjas: äro de synnerligen mildrande; må till böter dömas.

11 §.

Förfalskar man — — — två år.

Förskingrar man gods till högre värde än fem tusen riksdaler, som man på grund av yrke eller tjänst fått sig anförtrött; dömes till straffarbete i högst fyra år.

14 §.

Går fullmäktig i sak, den honom betrodd är, svikligen huvudmannens vederpart tillhanda, vare sig med skrifts uppsättande, eller med råd eller skäl, eller eljest till huvudmannens skada främjar sin eller andras nytta, eller begår syssloman vid annat uppdrags utförande trolöshet emot huvudman; straffes högst med straffarbete i två år; och varde fullmäktig, som

med sådant brott beträdes, dömd ovärdig att vidare föra andras talan inför rätta.

Handlade sysslomannen i utövningen av yrke eller tjänst och tillskyndades huvudmannen skada till belopp överstigande fem tusen riksdaler; dömes till straffarbete i högst fyra år.

Såsom syssloman skall ock straffas, efter ty i 1 eller 2 mom. är sagt, förmyndare och god man, som förordnats för omyndig, sjuk eller bortovarande, så ock ledamot i styrelse för bolag eller förening samt annan, som är satt att leda bolagets eller föreningens angelägenheter.

Förleder man — — — med böter.

23 KAP.

1 §.

Finnes gäldenär, som kommit i konkurstillstånd, hava övat bedrägeri mot sina borgenärer i något av dessa fall:

1) att han under lånat namn köpt egendom och den bland tillgångarna ej uppgivit, eller under falskt sken av köp, gåva eller annat avtal egendom från konkursboet undandragit, eller annorledes svikligen förskingrat, undandolt eller ur vägen skaffat något av sina tillgångar; eller

2) att han i hemligt förstånd med någon föregiven borgenär uppgivit eller vidgått falsk skuld; eller

3) att han, där han idkat handel eller annan rörelse, varöver bok hållas bör, fört falska böcker, eller sina böcker svikligen förändrat eller uppsåtligt förstört, undanstuckit eller oläsliga gjort;

en sådan gäldenär skall dömas till straffarbete från och med ett till och med sex år, så ock till påföljd enligt 2 kap. 19 §. Äro omständigheterna synnerligen mildrande; må tiden för straffarbetet till sex månader nedsättas.

Samma lag — — — 3) sägs.

3 §.

Prövas gäldenär, som kommit i konkurstillstånd, hava visat uppenbar vårdslöshet mot sina borgenärer därigenom

1) att han till sitt hushåll eller sina personliga utgifter använt, eller på spel eller andra därmed jämförliga företag, där utgången berott av ren tillfällighet, eller genom vingleri i växelrörelse eller lättsinnigt ingångna ansvarsförbindelser förlorat belopp, som icke stått i skäligt förhållande till hans ställning eller tillgångar;

2) att han antingen inom de sista trettio dagarna förr än han sin egendom avträdde eller borgenärs ansökning därom honom kungjord blev, eller ock i fall, då konkursen följt på offentlig ackordsförhandling utan konkurs såsom i 2 § under 1) sägs, inom de sista trettio dagarna före ingivandet av ansökningen om inledande av ackordsförhandling eller därefter indragit

penningar, borgat varor eller sålt egendom och ej kan nöjaktigt reda därför visa;

3) att han, där han idkat handel eller annan rörelse, varöver bok hållas bör, sådan bokföring icke ordentligen fullgjort;

4) att han, sedan han på sådant obestånd kommit, att han inse bort, det han ej kunde rätt för sig göra, genom försäljning av egendom till uppenbart underpris eller på annat sådant sätt berett sig penningtillgång, eller gynnat någon borgenär, till de övrigas förfång, med betalning, pant eller annan säkerhet för fordran, som ej förfallen varit eller varför viss förfallotid ej varit utsatt och krav ej heller hos gäldenären skett, eller, i uppenbar avsikt att fördröja utbrott av konkurs, sin rörelse fortsatt och därunder penningar eller varor upplånat;

dömes till fängelse eller, om omständigheterna äro synnerligen försvårande, till straffarbete i högst två år.

Samma lag — — — 4) sägs.

25 KAP.

12 §.

Har ämbetsman, som i 11 § omtalas, genom falska räkenskaper eller böcker sökt dölja sitt tillgrepp, såsom att han uteslutit influtna medel eller upptagit dem såsom restantier, eller å räkning uppfört utbetalningar, som icke skett, eller har han, till bristens döljande, undanskaffat handlingar, företett vederligen oriktiga verifikationer, eller förövat annat sådant bedrägeri; dömes, ändå att han det förskingrade ersätter eller säkerhet därför ställer, till avsättning och straffarbete från och med ett till och med sex år: varde ock förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas samt dömd till påföljd enligt 2 kap. 19 §. Äro omständigheterna synnerligen mildrande; må tiden för straffarbetet till sex månader nedsättas.

20 §.

Begår ämbetsman — — — tid dömas.

Varder ämbetsman, till vars ämbete hör att undervisa eller uppfostra ungdom, enligt 18 kap. 6 § 1 mom. eller 10 § 1 mom. dömd till fängelse för otukt med ungdom, som han i kraft av sitt ämbete eller eljest hade till undervisning eller uppfostran, eller dömes han enligt 18 kap. 13 § till ansvar för någon tukt och sedlighet sårande gärning, därav synnerlig fara för sådan ungdoms förförelse kom; skall tillika till avsättning eller till mistning av ämbete på viss tid dömas.

Denna lag träder i kraft den — — —.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 11 kap. 8 § giftermålsbalken.

Härigenom förordnas, att 11 kap. 8 § giftermålsbalken skall erhålla följande ändrade lydelse:

8 §.

Bryter ena maken äktenskapet med hor, eller övar han eljest otukt med annan, have andra maken rätt till äktenskapsskillnad, såvida han ej varit delaktig i gärningen eller samtyckt därtill; han instämme dock sin talan inom sex månader efter erhållen kunskap om gärningen och senast inom tre år, sedan den begicks, eller vare förlustig sin rätt.

Denna lag träder i kraft den — — —.

Förslag

till

Lag

**angående ändrad lydelse av 3 och 5 §§ lagen den 21 september 1915
(nr 362) om behörighet att utöva läkarkonsten.**

Härigenom förordnas, att 3 och 5 §§ lagen den 21 september 1915 om behörighet att utöva läkarkonsten skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

3 §.

Har legitimerad läkare genom utslag, som mot honom äger laga kraft, för brott, som han förövat under utövning av läkarkonsten, dömts till straffarbete eller svårare straff eller enligt 14 kap. 9, 12, 13, 17, 27 eller 33 §, 15 kap. 9, 13 eller 15 § eller 18 kap. 6 §, 7 § 2 mom., 8, 9 eller 10 § strafflagen till fängelse

eller, där han innehaft sådan läkarbefattning, att brott i tjänsten bestraffas såsom brott av ämbetsman, i annat fall än nyss sagts för brott, som han förövat under utövning av läkarkonsten, gjort sig förfallen till avsättning från befattningen eller mistning därav på viss tid

eller fällts till ansvar enligt 7 § här nedan,

skall medicinalstyrelsen, såvida läkaren finnes hava genom vad han sålunda låtit komma sig till last visat sig ovärdig det förtroende, en läkare bör äga, eller oförmögen att nöjaktigt utöva sin konst, för viss tid, ej över tio år, eller för alltid återkalla hans legitimation; dock att för läkare, som blivit av Konungen eller av medicinalstyrelsen utnämnd till läkarbefattning, legitimationen ej må återkallas, så länge han innehar befattningen, samt att, där dylik läkare dömts till suspension, legitimationen må återkallas allenast för suspensionstiden.

Där läkare — — — utöva läkarkonsten.

5 §

Har någon, som är behörig att utöva läkarkonsten, dömts till straffarbete eller svårare straff eller enligt 14 kap. 9, 12, 13, 17, 27 eller 33 §, 15 kap. 9, 13 eller 15 § eller 18 kap. 6 §, 7 § 2 mom., 8, 9 eller 10 § strafflagen till fängelse eller till ansvar för förseelse, som i 7 § här nedan sägs, eller har innehavare av sådan läkarbefattning, att brott i tjänsten bestraffas såsom brott av ämbetsman, gjort sig förfallen till avsättning från befattningen eller mistning därav på viss tid, skall domstolen till medicinalstyrelsen insända protokoll och utslag i målet.

Har någon — — — hos Konungen.

Denna lag träder i kraft den — — —.

MOTIV.

Förslag till lag om ändring i vissa delar av strafflagen.

Inledning.

De sakkunniga ha haft i uppdrag att utarbета förslag till ändringar i strafflagens speciella del i syfte att bringa strafflatituderna för olika brott i bättre överensstämmelse med brottens svårhetsgrad enligt nu rådande uppfattning. I fråga om det straff som i genomsnitt bör svara mot den ena eller andra svårhetsgraden hos en brottslig gärning ha de sakkunniga följaktligen haft att utgå från den uppfattning som får anses komma till uttryck i strafflagens nuvarande lydelse. Detta gäller även beträffande det principiella tillämpningsområdet för de särskilda straffarterna i förhållande till varandra. Det är ock tydligt att frågan om en ändring i dessa stycken ej lämpligen kan upptagas till behandling förrän i samband med en mera djupgående omprövning av själva straffen, deras innebörd och sättet för deras verkställande; t. ex. måste frågan om frihetsstraffens mått tydligen röna stark inverkan av den omfattning, vari villkorlig frigivning skall eller må äga rum, och i viss mån även av begränsningen av det område, inom vilket lagen angående villkorlig straffdom kan vinna tillämpning.

Av hänsyn till den förestående allmänna strafflagsrevisionen måste de nu föreslagna ändringarna i straffskalorna betraktas såsom i viss mån provisoriska. Redan av hänsyn härtill har deras antal ej bort bli va alltför stort. Erforderlig begränsning har i främsta rummet synts kunna vinnas därigenom, att i huvudsak endast sådana straffbestämmelser upptagits till granskning, beträffande vilka en icke alltför låg tillämpningsfrekvens kan åberopas till stöd för ett praktiskt behov av lagstiftningens ingripande vid nuvarande tidpunkt. Härför talar även att endast vid en sådan tillämpningsfrekvens nödig erfarenhet om svårhetsgraden av de faktiskt förekommande förbrytelserna och om domstolarnas straffmätning för olika typer av desamma står till buds. Följaktligen ha vid utredningen lämnats å sido strafflatituderna för brott, som under nuvarande samhällsförhållanden överhuvud ej förekomma hos oss eller som, enligt rättsstatistikens vittnesbörd, under de senare årtiondena alldeles icke eller blott i mycket enstaka fall ha varit föremål för åtal vid domstolarna. På dessa grunder ha i förslaget lämnats orubbade vissa stadganden i bl. a. 8, 9 och 15 kapitlen av strafflagen, oaktat de upptaga straffsatser som för nutida uppfattning väl kunna synas alltför stränga. Endast i några få fall ha medtagits stadganden som mycket sällan tillämpas, då nämligen dessas kvarstående i orubbat skick skulle leda till stötande inkonsekvens.

Ytterligare den begränsningen har iakttagits, att då ett stadgande om visst brott synts upptaga lämpliga högsta och lägsta straff detsamma lämnats orubbat, även om straffskalans närmare uppbyggnad ansetts kunna lämna rum för erinran, t. ex. i fråga om vilken straffart som nämnes först och därmed angives såsom normalstraff eller i fråga om avvägningen mellan ett vanligen gällande straffminimum och ett särskilt minimum för fall av mildrande omständigheter. I dylika fall har ändring föreslagits endast beträffande brott, som enligt vunnen erfarenhet jämförelsevis ofta erhålla ett otillfredsställande straffmått till följd av att domstolarna ansett sig bundna av straffskalans i lagen givna struktur.

Än vidare ha de sakkunniga ansett sig böra lämna å sido vissa lagrum, som i annat sammanhang äro föremål för övervägande angående ändring därvid även straffsatserna torde komma att uppmärksammas, nämligen 14 kap. 26—28 §§ (fosterfödrivning), 18 kap. 11 och 12 §§ (koppleri) 18 kap. 13 § 2 mom. (den s. k. preventivlagen) samt 22 kap. 19 § (hittegodsdeltet). Någon begränsning av de sakkunnigas förslag har även för- anletts av två till prövning föreliggande förslag till ändring i strafflagens allmänna del. I ett år 1934 avgivet betänkande och förslag rörande revision av gällande bestämmelser om nödvärnsrätt m. m. har bl. a. föreslagits ett tillägg till 5 kap. 12 § av innebörd, att förhöjt straff, som lagen utsätter för det fall, att någon av brottslig gärning får viss kroppsskada eller död, i allmänhet ej må ådömas, där sådan utgång mera av våda än av vållande timat. Under förutsättning att detta förslag upphöjes till lag ha de sakkunniga i nu förevarande sammanhang ansett sig kunna avstå från att föreslå vissa nedsättningar av straffminima vid s. k. objektiva överskott, vilka eljest torde ha bort anses erforderliga. Innevarande år har framlagts Promemoria angående avskaffande av påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen jämte vissa andra straffpåföljder. Om denna reform vidtages, bortfaller en anledning till vissa straffnedsättningar, som under annan förutsättning skulle ha varit erforderliga för att möjliggöra undvikande av påföljd enligt 2 kap. 19 §, och de sakkunniga ha vid sådant förhållande ansett sig icke nu böra allenast av dylik anledning framlägga förslag om straffnedsättningar. Vid avfattningen av lagtext ha emellertid nuvarande regler om påföljderna förutsatts alltså vara gällande.

I fråga om de brott som efter dessa begränsningar varit föremål för de sakkunnigas närmare övervägande har flerstädes visat sig, att en för nutida förhållanden tillfredsställande reglering icke kan uppnås blott genom en förändring av straffsatserna i de särskilda lagrummen. För syftets vinnande är det fastmera nödigt att vidtaga icke obetydliga ändringar av gränserna mellan det straffbelagda och det straffria området och i samband därmed att inom det förra området genomföra en ny uppdelning av de brottsliga gärningarna på särskilda straffbestämmelser. Dessa svårigheter ha i synnerhet gjort sig gällande i fråga om förmögenhetsbrotten (20—24 kap.) och otuktsförbrytelserna (18 kap. 1—10 §§). Vad angår de förra ha de sakkunniga därför nödgats inskränka sig till att föreslå ett fåtal ändringar i straffbe-

stämmelserna, vilka synts vara särskilt trängande och möjliga att genomföra utan avbidan å den mera genomgripande omarbetning av ifrågavarande kapitel, som är förestående. Beträffande otuktsförbrytelseernas jämförelsevis mera begränsade område har en omarbetning även av brottsbegreppen, låt vara i viss mån av provisorisk karaktär, synts kunna i detta sammanhang åstadkommas och de sakkunnigas förslag innefattar en sådan. Den innebär såväl upphävande, helt eller delvis, av vissa av de nuvarande straffbestämmelserna som straffbeläggande av vissa förut strafflösa gärningar. Jämväl i 15 kap. har föreslagits någon utvidgning av det straffbara området (15 §).

I fråga om straffskalorna innebär förslaget i det övervägande antalet fall nedsättningar, särskilt av minima, eller införande av nedsatt straff för fall av mildrande omständigheter. Emellertid upptager förslaget jämväl straffskärpningar, bl. a. för vållande till annans död, bedrägeri samt vissa fall av förskingring och trolöshet mot huvudman.

12 KAP.

Förfalskning av vissa allmänna och enskilda handlingar (1, 2, 4 och 21 §§).

Den gällande rättens straffbestämmelser för förfalskning av handlingar synas i vissa fall vara alltför stränga. Detta gäller till en början om sådan förfalskning av *a l l m ä n n a h a n d l i n g a r*, som avses i 1 och 2 §§; dessa paragrafer erhöilo sin nuvarande lydelse genom lag den 20 juni 1890. Härvid är i synnerhet att beakta den ständigt fortgående utvidgning av den offentliga verksamheten, som under de senare årtiondena genomförts. Särskilt om den statliga affärsverksamheten och om åtskilliga grenar av den kommunala förvaltningen gäller i många fall, att det offentligträttsliga momentet är föga framträdande. Till den del de nu ifrågavarande straffbestämmelserna avse dessa fall, kunna de sålunda knappast sägas ha till uppgift att skydda något mera betydande intresse av omedelbart offentlig karaktär. De brott, vilka i dylika fall hemfalla till bestraffning enligt förevarande paragrafer, äro fastmera till sin innebörd nära jämförliga med förfalskning av åtskilliga enskilda handlingar. Även bortsett från det nu anförda, som hänför sig till själva de förfalskade handlingarnas beskaffenhet, kan det tänkas förekomma — och har förekommit — att förfalskningsåtgärden berör endast någon mindre väsentlig del av en handling och måhända samtidigt till sitt syfte ej är alltför förgriplig; den sker t. ex. för att dölja någon tjänstemans senfärdighet e. dyl., men icke till kränkning av någon egentlig rättighet. För att möjliggöra ett riktigare bedömande av bl. a. dylika fall lärer såväl i 1 § som i 2 § böra medgivas lindrigare straff, där omständigheterna äro synnerligen mildrande.

Härvid kan till jämförelse åberopas, att professor J. C. W. Thyrén i Förberedande utkast till strafflag, speciella delen VI, i vissa nära motsvarande

fall upptog så lågt straff som böter (1 § andra stycket och 2 § andra stycket). Försiktigheten torde bjuda att man för närvarande ej, utan en grundligare omarbetning av stadgandena, sträcker sig längre än att, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, medgiva straffnedsättning i 1 § — vilken endast sällan kommer till användning — till straffarbete i 6 månader och i 2 § till straffarbete i 2 månader.

Beträffande sådan förfalskning av enskilda handlingar, som är hänförlig under 4 §, torde anledning ej finnas att nedsätta det straffminimum av en månads fängelse, som är tillämpligt då omständigheterna äro synnerligen mildrande. Däremot giver det för normala fall avsedda minimum av straffarbete i 6 månader anledning till betänkligheter. Förstnämnda minimum lär främst vara avsett för sådana fall, då brottet företer någon påtaglig avvikelse i mildrande riktning från den typiska gestaltningen, såsom att den förfalskade handlingen till sin art var av ringa vikt eller att den brottsliges syfte ej gick ut på något orätmätigt. Emellertid kan även då dylika särskilda omständigheter ej föreligga brottsligheten framstå såsom jämförelsevis ganska lindrig, t. ex. om en växel eller annan värdehandling avser endast ett mindre belopp eller om förfalskningsåtgärden varit klumpigt utförd och faran för vilseledande följaktligen ej varit stor. I dylika fall lär lagrummets nuvarande lydelse ej sällan ha berett domstolarna svårigheter att undvika ett alltför strängt straff. Särskilt har så varit fallet då det på grund av den brottsliges personliga förhållanden varit angeläget att så utmäta straffet att han skulle kunna erhålla villkorlig dom. — I professor Thyréns ovannämnda utkast upptog den närmast motsvarande bestämmelsen ett allmänt straffminimum av fängelse i 3 månader (3 § första stycket; andra stycket upptog böter för vissa särskilt lindriga fall). — På grund av det anförda föreslå de sakkunniga att det normala straffminimum i 4 § sänkes till straffarbete i 2 månader. Den särskilda straffskalan för fall då omständigheterna äro synnerligen mildrande torde ej böra upptaga fängelse i mera än 6 månader.

Den i 21 § föreslagna ändringen innebär allenast en redaktionell konsekvens av vad som föreslagits beträffande 2 §.

13 KAP.

Mened (1 §).

En mera genomgripande omarbetning av 13 kap. strafflagen lär, om ock ur åtskilliga synpunkter påkallad, ej kunna komma i fråga förrän i sammanhang med den förestående allmänna processreformen. På en punkt, där reformbehovet synes särskilt starkt framträdande, torde emellertid en ändring redan nu utan olägenhet kunna ske, nämligen i fråga om straffskalan i 1 §.

Då denna straffskala sattes till straffarbete från och med 2 till och med 6 år innebar det en betydande skärpning av det allmänna menedsstraffet, som enligt 17 kap. 18 § rättegångsbalken i 1734 års lag såväl i tvistemål som i brott-

mål när de senare ej gingo å liv eller ära¹ utgjort allenast 40 dalers böter. Skärpningen stod i sammanhang med att mened icke längre uppfattades såsom övervägande ett brott mot enskild utan som ett angrepp mot det allmänna, mot statens rättskipningsverksamhet. Den ändrade uppfattningen kom klart till uttryck redan hos Lagkommittén, från vilken den nuvarande brottsbeskrivningen härrör (14 kap. 1 §). Lagkommittén uppställde till och med en så sträng straffskala som straffarbete i lägst 3 och högst 9 år (i andra upplagan av sitt förslag 1839; i första upplagan sattes minimum till straffarbete i 6 år). Redan av Lagberedningen föreslogs emellertid nuvarande minimum och maximum för straffet (15 kap. 1 §).

Vad angår utländsk rätt må här nämnas allenast, att ett så högt minimum som i 1 § icke är uppställt för motsvarande fall i något oss mera närstående lands strafflag. Det allmänna straffet för mened är sålunda i Finland (17 kap. 1 §) tukthus i (lägst 6 månader och) högst 6 år eller, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, fängelse ej under 3 månader, och endast under förutsättning att brottet bidragit till att den som var oskyldig dömts till tukthus eller dödsstraff höjes minimum till tukthus i 2 år. I Norge (§ 163) är straffet fängsel från och med 6 månader till och med 8 år, i Danmark (§ 158) fängsel från och med 3 månader till och med 8 år och i Tyskland (§§ 153 och 154) tukthus i (lägst 1 och) högst 10 år. Enligt engelsk rätt² slutligen kan straff för mened utmätas från böter till straffarbete (penal servitude) i högst 7 år.

Professor Thyrén föreslog för sin del i Förberedande utkast till strafflag, speciella delen VIII (1 § första stycket) en straffskala omfattande fängelse i minst 1 (och högst 3) år eller tukthus i (lägst 6 och) högst 8 år.

Det torde i vårt land vara en allmänt omfattad mening att minimum i 1 § är i förhållande till brottets normala svårhetsgrad alltför högt. Man kan knappast undgå att komma till den uppfattning, att domstolarna på grund härav i viss utsträckning föranletts att frikänna för mened tilltalade personer från ansvar. De rättsstatistiska uppgifterna för åren 1913—1932 utvisa, att under sagda 20-årsperiod sakfällande skett av endast omkring 40 % av dem, som ställts under tilltal jämlikt 1 §. Visserligen göra sig vid ifrågasvarande brott ofta särskilda bevisningssvårigheter gällande, men å andra sidan lär med fog kunna påstås, att åklagarna just i anledning härav i regel iakttaga synnerlig återhållsamhet vid åtals anställande och överhuvud inskränka sig till enligt deras mening klara fall. — En annan i praktiken förnummen konsekvens av strängheten av straffbestämmelsen i 1 § har varit, att domstolarna stundom utsträckt tillämpningsområdet av 3 § i 13 kap. vida utöver vad lagstiftaren kan antagas ha avsett. Det har sålunda förekommit, att en tilltalad ansetts »av egen drift» ha återkallat sitt vittnesmål då han fallit till föga först efter att under ett dygn eller mera efter vittnesmålets avläggande ha suttit anhållen såsom misstänkt för mened och därunder utsatts för upprepade polisförhör.

¹ Se härom 60 kap. 1—3 §§ missgärningsbalken.

² *Stephen*, A digest of the criminal law (7. ed. 1926), art. 191.

Till den obenägenhet att tillämpa 1 § som på angivna sätt trätt i dagen har för visso bidragit det förhållandet, att fallen av mened utav vittnen vanligast förekomma i mål som röra exempelvis olovlig befattning med spritdrycker, förseelser mot vägtrafikstadgan eller motorfordonsförordningen och misshandelsuppträden vid offentliga dansbanor. Det måste onekligen anses i viss mån mindre lämpligt att en visserligen uppsåtlig lögn av ett vittne i sådana dock relativt sett obetydliga angelägenheter skall, under förutsättning av utsagens relevans, ovillkorligen medföra en straffpåföljd av minst straffarbete i 2 år. Och strängheten i lagens ståndpunkt framstår ännu mera påtaglig för fall då den som avgivit den falska utsagan endast kan övertygas om eventuellt uppsåt att därmed begå mened (i det att han nämligen ej känt verkliga förhållandet men räknat med att hans uppgift därom kunde vara oriktig).

Av skäl som ovan antytts ha de sakkunniga ansett sig böra förorda att minimum i den ordinära straffskalan i 1 § sänkes till straffarbete i 1 år samt att då omständigheterna äro synnerligen mildrande tiden för straffarbetet skall kunna nedsättas till 6 månader. Sistnämnda stadgande avser att möjliggöra önskvärd lindrigare bestraffning för fall då till exempel — under förhållanden som icke kunna leda till strafffrihet — den falska utsagan uppenbarligen tillkommit under övermäktigt inflytande av den starkare viljan hos annan person eller föranletts av en önskan att icke skada egna eller anförvantes ekonomiska eller personliga intressen av större vikt. Synnerligen mildrande omständigheter av beskaffenhet att böra föranleda ådömande av ett lägre straff än straffarbete i 1 år synas även kunna vara för handen då mened begåtts i syfte att fritaga en för brott oskyldigt tilltalad person eller för vinnande av befrielse från ett oberättigat krav. Framhållas må, att den särskilda straffnedsättningsmöjligheten i stor utsträckning skulle komma att avse just sådana fall av »obetänksamhet», där den tilltalade i händelse meneden bestått i ett förtigande skulle hänförts under 13 kap. 4 § med ett maximistraff av fängelse i 6 månader. Tydligt är ju, att mången gång en positiv uppgift av obetänksamhet ej kan vara att anse nämnvärt svårare än ett förtigande av obetänksamhet. Att den stora luckan mellan skalans minimum i 1 § och maximistraffet i 4 § i viss mån utfylles synes i och för sig vara en betydande vinning.

Möjliga farhågor för att den föreslagna straffnedsättningen skulle verka undergrävande på känslan av ansvar för sanningsenligheten av de uppgifter, som lämnas efter avlagd ed, synas böra avvisas. Om förslaget godtages kommer dock alltså minimum i 1 § att ligga högre än i närmast jämförliga straffbestämmelser i åtskilliga andra länder.

14 KAP.

Vållande till annans död (9 §).

Straffsatserna i 9 § framstå i jämförelse med de straff som för motsvarande fall uppställas i åtskilliga oss närstående länders strafflagar såsom anmärk-

ningsvärt låga. Straffet för vållande till annans död är sålunda i Finland (21 kap. 10 §) fängelse i högst 3 år eller böter och i Danmark (§ 241) hæfte (7 dagar—2 år) eller böter eller vid försvårande omständigheter fängsel i högst 4 år. Norska strafflagen (§ 239) upptager som straff fängsel i högst 3 år, vid synnerligen försvårande omständigheter högst 6 år, och endast om synnerligen mildrande omständigheter föreligga kan straffet sättas till böter. I Tyskland slutligen är straffet fängelse i högst 3 år, i vissa fall upp till 5 år (§ 222).

Sedan rätt lång tid tillbaka ha ock röster höjts för en skärpning av straffskalan i första stycket av 9 §, särskilt med hänsyn till den sedan omkring år 1920 ständigt fortgående stegringen av de hithörande brottens antal. En skärpning av straffet skedde visserligen i sammanhang med dagsbotsreformen år 1931 såtillvida att minimum, som sedan strafflagens tillkomst utgjort 50 kronors böter, icke i enlighet med den eljest vid reformen följda grunden för omräkning till dagsböter av tidigare gällande minima å 50 kronor sattes till 5 utan till 10 dagsböter. Just dagsbotsreformen ledde emellertid till att straff för ifrågavarande brott därefter ej sällan kommo att ådömas, som för många fall ännu mindre än de tidigare vanliga straffen syntes tillbörligen motsvara brottets svårhetsgrad. Kraven på skärpning av straffskalan i fråga ha därför icke tystnat.

Tidigare åberopades ofta såsom stöd för skärpningskraven den särskilda samhällsfarligheten av vårdslöshet i vissa yrkens utövning. Främst på denna grund föreslog professor Thyrén i sitt år 1917 avgivna Förberedande utkast till strafflag, speciella delen I, 16 § att straffet för kulpost dödande skulle där omständigheterna vore synnerligen försvårande kunna gå upp till 8 års tukthus, medan den ordinära straffskalan sattes till fängelse eller arrest från och med 3 månader till och med 3 år eller minst 50 dagsböter (inom en allmän dagsbotsskala av 1—200 dagsböter).

Den ovan omförmälda stegringen av brottsfrekvensen är emellertid uppenbarligen i första hand beroende på den starkt ökade motorfordonstrafiken, enkannerligen vårdslöshet vid handhavande av sådana fordon. På grund härav har det ock ansetts nödigt att genom lag den 7 juni 1934 i avsevärd grad skärpa straffen för vissa brott vid förande av motorfordon (i allmänhet till fängelse i högst 1 år för ordinära fall). Denna omständighet kan numera med allt berättigande åberopas till stöd för skärpningskraven beträffande 9 §. Då grunden för straffbarheten av de i nyssnämnda lag angivna brotten huvudsakligen är den därigenom framkallade faran för andra människors liv, kan det ej anses rimligt att den straffbestämmelse, som i första hand blir att tillämpa då faran förverkligats, skall vara avsevärt lindrigare.

De sakkunniga finna för sin del på skäl som framgå av det ovan sagda, att en skärpning av straffskalan i första stycket av 9 § är utav behovet påkallad, och vilja föreslå att straffet för ordinära fall bestämmes till fängelse i högst 1 år samt att till böter skall få dömas endast där omständigheterna

äro mildrande. Någon ändring i lagrummets andra stycke synes däremot icke oundgängligen erforderlig.

Misshandel och resande av livsfarligt vapen mot maka m. fl. (36 och 37 §§).

I sista punkten av 36 § stadgas att om annan misshandel än dråp sker å maka, styv- eller svärföräldrar, adoptivföräldrar, fosterföräldrar, förmyndare, husbonde eller annan, under vars lydnad man står, denna omständighet skall anses såsom synnerligen försvårande samt att i sådana fall ej skall få dömas till lindrigare straff än fängelse. I sistnämnda del blir stadgandet av betydelse för sådan misshandel, som avses i 14 kap. 13 §. Även de lindrigaste fall av misshandel, såsom en kindpust el. dyl., där icke någon skada framkallas utan endast obetydlig smärta, skola alltså, om gärningen riktas mot någon av ovannämnda närstående personer, beläggas med minst en månads fängelse. Detta synes för åtskilliga lindriga misshandelsfall innefatta en icke tillbörlig stränghet. Omständigheter av synnerligen mildrande karaktär kunna dock ej sällan föreligga, i viss mån grundade just på det nära förhållandet, i det att nämligen detta av den i lagen särskilt skyddade lätteligen kan ha missbrukats till ett hänsynslöst eller eljest klandervärt uppträdande, vilket givit anledning till gärningen (utan att dock kunna upphäva dess straffbarhet).

Framhållas bör, att Thyren i sitt förenämnda utkast till ny strafflag, 10 §, låtit endast ascendensförhållande inverka till ovillkorlig förhöjning av misshandelsstraffet till fängelse samt ej ens såsom försvårande omständighet upptagit nu ifrågakvarande relationer.

De sakkunniga vilja för sin del förorda, att förefintligheten av någon utav dessa relationer beaktas endast såsom synnerligen försvårande omständighet vid misshandeln, och föreslå fördenskull att satsen »och må ej till lindrigare straff än fängelse dömas» uteslutes ur lagrummet. Någon olägenhet härav synes så mycket mindre kunna förväntas som, enligt vad de sakkunniga inhämtat, förslag om skärpning av straffskalan i 14 kap. 13 § i annat sammanhang är under övertvägande.

Det ordinära straffet för resande av livsfarligt vapen då skada därav ej kommer är för närvarande enligt 14 kap. 15 § andra punkten detsamma som för brott mot 14 kap. 13 §. Enligt 37 § skall emellertid vid sådan förbrytelse mot någon av de i 36 § nämnda personerna straffet utgöra fängelse i högst ett år. En ändring härutinnan framstår såsom en konsekvens redan av vad de sakkunniga med avseende å 36 § föreslagit; till stöd härför kunna ock åberopas sakskäl av ungefärligen enahanda innebörd som de vid 36 § anförda. På grund härav föreslås 36 § omredigerad därhän, att endast ascendensförhållande skall föranleda tillämpning av den i lagrummet uppställda strängare straffskalan samt att gärningens begående mot annan av de i 36 § nämnda personerna skall vid tillämpning av 14 kap. 15 § beaktas såsom en synnerligen försvårande omständighet.

15 KAP.

Våldtäkt m. m. (12—15 §§).**Svensk rätt.**

Angående våldtäkt m. m. stadgades i 22 kap. 1 och 2 §§ av missgärningsbalken i 1734 års lag:

1 §.

Tager man qwinno med wåld, och emot hennes wilja främjar sin onda lusta, och warder lagliga thettil wunnen; miste lifwet, och qwinnan ware saklös. Ej må ock någor henne thet förwita, vid fyratijo dalers bot. Gitter han ej fullborda sin onda wilja; böte äntå för wåldet hundrade daler. Warder han i thy dräpen; ligge ogild. Häfdar man afwita qwinno, eller then, som ej fyldt tolf åhr; ware lag samma.

2 §.

Nu är qwinna wåldtagen, och gifwer thet ej genast tilkänna, och kärer ej ther å wid nästa Häradsting, eller inom en månad in för Rätten i staden; hafwe sedan ej macht at öfwer wåldet klaga, ther hon ej laga förfall wiser.

Dödsstraffet för våldtäkt ersattes genom Kungl. förordningen den 20 januari 1779 med »högsta kropps plikt» och 2 års fängelse vid någon Kronans fästning, med eller utan arbete.

De stadganden som inflöto i 15 kap. 12—16 §§ strafflagen överensstämde med avseende å brottsbeskrivningarna i huvudsak med vad Lagkommittén 1832 (17 kap. 11—14 §§) och särskilt vad Lagberedningen 1844 (18 kap. 12—15 §§) föreslagit. Förslagen upptogo dock icke någon bestämmelse motsvarande 15 kap. 14 §, beroende på att försöket generellt kriminaliserats i förslagens allmänna del. Något stadgande angående åtalspreskription förefanns ej heller i förslagen. Den nuvarande bestämmelsen härom, som Högsta domstolen vid granskning av förslagen förordat, medtogs först i strafflagspropositionen till 1862—63 års riksdag. — I fråga om straffsatserna för de fall, som behandlas i 15 kap. 12 och 13 §§, föreslog Lagkommittén straffarbete i lägst 6 och högst 12 år samt livstids straffarbete för den händelse kvinnan av gärningen fått svår kroppsskada, under det Lagberedningen föreslog fängelse i lägst 6 och högst 10 år samt vid svår kroppsskada eller död såsom objektivet överskott respektive fängelse på livstid och dödsstraff. Det brott, som avses i 15 kap. 15 §, föreslog Lagkommittén »såsom i ringare grad straffbart» belagt med straffarbete i lägst 6 månader och högst 6 år, under det Lagberedningen stadgade fängelse i lägst 2 och högst 6 år samt vid svår kroppsskada såsom objektivet överskott fängelse i lägst 6 och högst 10 år.

Efter 1864 har ingen annan ändring skett beträffande 15 kap. 12—16 §§ än att i sammanhang med dödsstraffets generella avskaffande år 1921 detta straff ströks i 12 § som alternativ straffpåföljd vid kvinnans död såsom objektivet överskott.

Frekvensen av nu ifrågavarande förbrytelser i vårt land kan icke sägas vara betydande. Av de utav Statistiska centralbyrån publicerade rättsstatis-

tiska uppgifterna framgår, att det totala antalet av dem, som under 20-årsperioden 1913—1932 sakfällts jämlikt någon av 12—15 §§ i 15 kap. strafflagen (och icke i samma mål dömts till svårare straff för annat brott) utgjort 230, därav 127 under åren 1913—1922 och 103 under åren 1923—1932. Härav dömdes till svårare straff än straffarbete i 4 år 28 personer under åren 1913—1922 och 21 personer under åren 1923—1932.

Vid professor J. C. W. Thyréns frånfälle 1933 förelåg i manuskript ett av honom upprättat utkast till lag, omfattande »Brott mot enskild frid» (1—4 §§), »Frihetsbrott» (5—9 §§) samt »Brott mot familj eller sedlighet» (10—35 §§). I detta utkast — till vars bestämmelser motiv ej utarbetats — återfunnos följande bestämmelser motsvarande stadgandena i 15 kap. 12, 13 och 15 §§:

23 §.

Tilltvingar sig någon, genom våld eller hot, som innebär trängande fara, utom äktenskap samlag med kvinna; straffes för våldtäkt med fängelse i minst två år eller med tukthus i högst åtta år.

Har gärningsmannen förut under längre tid stått i könsförhållande till kvinnan, eller äro omständigheterna eljest synnerligen mildrande; må straffet kunna ned sättas till fängelse i sex månader.

Antog gärningsmannen, av oaktsamhet, att kvinnans motstånd ej var allvarligt; straffes med fängelse.

25 §.

Har man utom äktenskap samlag med kvinna, som befinner sig i det tillstånd, att hon icke kan förstå gärningens betydelse eller motsätta sig densamma; straffes med fängelse.

Har gärningsmannen själv, i syfte att öva samlag med kvinnan, försatt henne i sådant tillstånd; vare lag, som i 23 § sägs.

28 §.

Har genom brott, som i 23, 24, 25 eller 26 §¹ omtalas, könssjukdom överförts eller annan svår kroppsskada vållats å den, mot vilken gärningen förövades; må straffet kunna höjas till tukthus i tolv år.

Har av sådan gärning den, mot vilken gärningen förövades, ljutit döden; må straffet kunna höjas till livstids tukthus.

Erinras må, att Thyrén i sina förberedande utkast till strafflag, speciella delen, vid straffsatsernas bestämmande utgått från stadgandena i det av honom år 1916 utgivna förberedande utkast till strafflag, allmänna delen, enligt vilket det ordinära frihetsstraffet skildes i fängelse och tukthus, det förra å 3 månader—3 år samt det senare å 6—20 år eller å livstid.

Utländsk rätt.

Såsom våldtäkt kriminalisera alla lagar förutom genom våld eller hot framtvingen otukt även otukt för vars utförande objektet försatts i medvets-

¹ I 24 § stadgades straff för samlag utom äktenskap med sinnessjuk eller sinnesslö kvinna, i 26 § för samlag och annan otukt med barn under tolv år.

löst (eller eljest motståndslöst) tillstånd. Icke få lagar likställa med dylikt bedövande det fall att gärningsmannen begagnat sig av objektets motståndslöshet utan att själv ha framkallat densamma. Andra lagar uppställa sistnämnda fall, utan att indraga det under våldtäktsinstitutet, tillsammans med otukt med avvita, så de norska, danska och tyska lagarna; den svenska lagens ståndpunkt (15 kap. 15 §) att uppställa fallet särskilt och med mindre straff än för våldtäkt har endast få motsvarigheter (bl. a. i finska lagen).

Vanligen begränsas våldtäktsinstitutet uttryckligen eller genom användande av begreppet »otukt» till förhållanden utom äktenskap. Den danska lagen utgör i viss mån ett undantag (jfr nedan).

Brottsobjekt är i flertalet lagar endast kvinna, stundom (enligt norska lagen t. ex.) dock även man i viss utsträckning.

Mera ovanligt är att tvånget vid våldtäktsbrottet indelas i grader; så sker dock i bl. a. de norska och danska lagarna.

I fråga om otuktshandlingen skilja sig lagarna i sådana, som icke uppställa olika grader av otukt — varvid antingen ett mera obestämt uttryck såsom otukt användes eller stundom samlag uttryckligen fordras — samt sådana som uppställa två grader av otukt, den svårare då vanligen betecknad som samlag.

Mycket ofta uppställas objektiva överskott vid detta brott; i allmänhet medtagas både död och (svår) kroppsskada.

F i n l a n d. Bestämmelser motsvarande stadgandena i 15 kap. 12—16 §§ i svenska strafflagen återfinnas i 25 kap. 4—6 och 14 §§ i strafflagen av år 1889. För våldtäkt straffas enligt 4 § med tukthus i (lägst 6 månader och) högst 10 år eller under synnerligen mildrande omständigheter med fängelse ej under 6 månader den som tvingar kvinna till lägersmål genom våld eller genom hot, som innebär trängande fara, eller har lägersmål med kvinna, vilken han för detta ändamål försatt i sådant tillstånd att hon ej vet till sig eller ej kan värja sig. Försök är straffbart enligt allmänna regler (4 kap.). Har någon lägersmål med kvinna, som eljest befinner sig i angivna motståndslösa tillstånd, straffas han enligt 5 § med tukthus i högst 4 år eller fängelse. Sker under de i 4 § nämnda omständigheter annan otuktig handling än lägersmål, är straffet enligt 6 § fängelse eller böter. Brott mot 4—6 §§ får jämlikt 14 § ej åtalas av allmän åklagare, där ej brottet blivit av målsägande anmält till åtal eller, om den brottslige gift sig med kvinnan, återgång av giftermålet blivit sökt. Har återgång av sådant giftermål ej sökts, äger åtal icke rum.

Ett av professor Allan Serlachius år 1922 avgivet förslag till ny strafflag företer beträffande nu ifrågavarande brott icke större skiljaktigheter mot den gällande rätten. Tvångsmomentet vid den egentliga våldtäkten anges i 23 kap. 1 § såsom »våld, berövande av friheten eller hot, som innebär trängande fara för liv eller hälsa». Straffet är tukthus i (lägst 4 och) högst 10 år eller, där omständigheterna äro mildrande, fängelse. Försök är såsom hittills straffbart. I det fall att gärningsmannen begagnat sig av kvinnans

motståndslöshet utan att själv ha framkallat densamma är straffet, liksom för lägersmål med avvita kvinna, tukthus i högst 4 år eller fängelse (23 kap. 2 §). Såsom särskilt brott med sist angivna straffsats upptages i 23 kap. 3 § första stycket det fall, att kvinna tvingas till lägersmål med lindrigare hot än det, som förutsättes vid våldtäkt, eller med missbrukande av hennes ekonomiska avhängighet eller av hennes tjänsteställning. — Har annan otukt än lägersmål ägt rum, kan enligt 23 kap. 5 § straff jämlikt bl. a. 23 kap. 1—3 §§ alltid nedsättas till böter. — Om vederbörande ingått äktenskap med varandra bortfaller enligt 23 kap. 6 § straffet. — För åtal av allmän åklagare kräves alltid angivelse av målsägande.

N o r g e. Hithörande bestämmelser återfinnas i 191—193 och 214 §§ av 1902 års strafflag. 191—193 §§ ha erhållit sin nuvarande avfattning genom lag den 4 juli 1927, som bl. a. innefattade en betydlig skärpning av straffen. Den egentliga våldtäkten behandlas i 192 §. Såsom sådan anses att någon, man eller kvinna, genom våld eller genom att framkalla fruktan för någons liv eller hälsa tvingar någon till »utuktig omgjengelse». Straffet för såväl fullbordad handling som för medverkan och försök är fängsel från och med 1 till och med 10 år. Om otukten utgjordes av samlag, höjes straffskalans minimum till fängsel i 3 år, under särskilt mildrande omständigheter och om förbrytelsen icke blivit fullbordad till fängsel i 2 år. Medför gärningen den förorättades död eller »betydelig skade på legeme eller helbred» (vartill enligt lagrummet alltid könssjukdom skall räknas) skärpes straffet, liksom vid iterationstillfällen, till fängsel från och med 4 år intill på livstid. — I 193 § behandlas bl. a. »utuktig omgjengelse» med den som är medvetlös eller på annan grund ur stånd att motsätta sig handlingen. Enligt lagrummets första stycke bestraffas sådan otukt vare sig med man eller kvinna med fängsel i högst 5 år; enligt andra stycket är straffet för samlag med kvinna i angivna tillstånd fängsel i minst 2 år, under särskilt mildrande omständigheter fängsel i minst 6 månader, men för det fall att gärningsmannen framkallat eller medverkat till att framkalla tillståndet i fråga hos kvinnan i syfte att främja gärningen fängsel i minst 3 år. — Stadgandet i 191 § avser det fall att någon, man eller kvinna, genom hot (»trusler») förmås till »utuktig omgjengelse». Straffet för gärningsmannen är liksom för den som medverkar till gärningen fängsel från och med 3 månader till och med 6 år. I motsats till vad som gäller vid brott mot 192 och 193 §§ äger allmänt åtal rum allenast på den förorättades begäran, såvida icke allmänna hänsyn kräva åtal. — Slutligen bör nämnas att straff för brott mot 191 § och 193 § första stycket (men ej 192 §) bortfaller om de mellan vilka otukten övats ingå äktenskap med varandra. — Beträffande frågan huruvida bestämmelserna i 191—193 §§ omfatta även förhållanden inom äktenskap råda delade meningar.

D a n m a r k. Enligt § 216 i strafflagen av år 1930 straffas för våldtäkt den, som tilltvingar sig samlag med en kvinna genom våld, frihetsberövande eller framkallande av fruktan för hennes eller hennes närmastes liv, hälsa eller välfärd, med fängsel från och med 1 till och med 16 år eller under sär-

skilt försvårande omständigheter med fängsel på livstid. Har kvinnan förut stått i mera varaktigt könsförhållande till gärningsmannen, är emellertid straffet fängsel i (lägst 30 dagar och) högst 8 år. — Förskaffar sig någon utom äktenskap samlag med kvinna, som befinner sig i ett tillstånd, i vilket hon icke är i stånd att motsätta sig gärningen eller förstå dess betydelse, straffas han enligt § 217 andra stycket med fängsel från och med 3 månader till och med 8 år, dock att straffet, om kvinnan förut stått i mera varaktigt könsförhållande till gärningsmannen, kan nedsättas till fängsel i 30 dagar. Har åter gärningsmannen själv i syfte att ernå samlag med kvinnan försatt henne i sådant tillstånd, är straffet detsamma som vid den egentliga våldtäkten (§ 216). — Den som i annat fall än nu är sagt genom hot om våld, om frihetsberövande eller om åtal eller angivelse (»Sigtelse») för straffbart eller ärerörigt förhållande förskaffar sig samlag med en kvinna straffas enligt § 218 med fängsel i (lägst 30 dagar och) högst 6 år. — För fall då »anden könslig Omgængelse» än samlag ägt rum under de betingelser som angivas i §§ 216—218 stadgas i § 224, att ett förhållandevis lägre straff (dock lägst fängsel i 30 dagar) skall ådömas. — Straff enligt §§ 216—218 och 224 kan enligt § 227 bortfalla, då de, mellan vilka könsumgänget skett, ingått äktenskap med varandra. — Såväl av lagens avfattning som dess motiv framgår, att §§ 216 och 218 äro tillämpliga även på en gift mans förhållande till hustrun. Redan på grund av bevisningssvårigheter är emellertid detta givetvis utan nämnvärd betydelse då fråga är om makar som sammanleva. — För fullständighetens skull må slutligen nämnas, att på grund av stadgande i § 226 oaktsamhetsstraff kan inträda om gärningsmannen i fall som avses i § 217 handlat utan kännedom om kvinnans motståndslösa tillstånd. — Angående otukt med person av samma kön under omständigheter svarande mot de i §§ 216—218 angivna hänvisas till vad nedan s. 75 f. anförts.

Tyskland. Bestämmelserna i 15 kap. 12 och 13 §§ i svenska strafflagen motsvaras nära av § 177 i strafflagen av år 1871, vilket lagrum icke ändrats sedan 1876 (angående »homosexuell våldtäkt» jfr nedan s. 76). Otuktshandlingen är enligt detta stadgande samlag (utom äktenskap). Såsom straff stadgas tukthus (1—15 år eller på livstid), dock att vid mildrande omständigheter må dömas till fängelse i minst 1 (och högst 5) år. Stadgandet i § 177 kompletteras av § 176 1. och 2. varest stadgas straff av tukthus i högst 10 år eller, vid mildrande omständigheter, fängelse i minst 6 månader för den som med våld övar »unzüchtige Handlungen» mot en kvinna eller förmår henne att tåla sådana handlingar genom hot som innebär trängande fara »für Leib oder Leben» ävensom den som till (utomäktenskapligt) samlag missbrukar en kvinna, som befinner sig i viljelöst eller medvetslöst tillstånd eller som är »geisteskrank» (jfr 15 kap. 15 § i svenska strafflagen). Har genom brott mot § 176 eller § 177 den förorättade kvinnan ljutit döden, skärpes straffet enligt § 178 till tukthus i minst 10 år eller på livstid. — För sök straffas enligt lagens allmänna regler därom (§§ 43—46).

I det strafflagsförslag, som år 1927 förelades riksdagen, återfunnos be-

stämmelser, som i sak väsentligen överensstämde med de återgivna gällande stadgandena (§§ 282—285 och 287).

England¹. Det svenska våldtäktsbegreppet motsvarar till väsentlig del det engelska rape. Detta innefattar otukt med kvinna, som icke lämnat sitt medvetna samtycke (her conscious permission) till gärningen eller vars samtycke därtill framkallats genom våld, fruktan för omedelbart förestående kroppslig skada eller svek. Den vanliga meningen torde vara, att endast utomäktenskapliga förhållanden kunna komma i fråga. Otuktshandlingen bestämmes liksom eljest vid otuktsbrotten som »carnal knowledge». Straffet är »penal servitude» från och med 3 år intill på livstid eller annat frihetsstraff i högst 2 år.

De sakkunniga.

Av den ovan lämnade redogörelsen för utländsk rätt har framgått, att maxima i de å ifrågavarande brott tillämpliga straffskalorna genomgående äro mycket höga men att Sverige med avseende å minimas stränghet intager en fullständig särställning, i och för sig mycket naturlig med hänsyn till att straffsatserna alltså i det väsentliga överensstämma med vad i de för omkring 100 år sedan framlagda lagförslagen ansetts skäligt. Ej ens i Norge, där dock en avsevärd skärpning av den år 1902 antagna strafflagens hithörande bestämmelser skedde år 1927 — en skärpning som man numera på åtskilliga håll lär anse förhastad — är strängheten på långt när så utpräglad. Visserligen utgöra våldtäktsbrotten en brottskategori som i sin typiska form ådagalägger grov asocialitet och kräver sträng bestraffning av allmänpreventiva skäl, vilka även vinna stöd i en utbredd folkmening angående brottets svårhetsgrad. Men de höga minima särskilt i 12 och 13 §§ omöjliggöra en önskvärd differentiering mellan svårare och lindrigare fall samt en för åtskilliga lindrigare fall obetingat påkallad mildare straffmätning än som för närvarande är möjlig. Synnerligen mildrande omständigheter kunna vara för handen särskilt om kvinnan notoriskt för ett sedelöst liv och kanske tidigare tillåtit gärningsmannen konsumgänge samt om hon tidigare under längre tid stått i könsförhållande till honom (t. ex. i ett äktenskap). Har sedan kvinnan vid brottstillfället frivilligt inlåtit sig ganska nära med gärningsmannen — visserligen utan att vilja tillåta konsumgänge — måste förvisso, om åtal kommer till stånd, ett minimistraff av straffarbete i 6 år anses otillbörligt strängt, åtminstone om gärningen icke medfört särskilda följder för kvinnan (t. ex. graviditet eller könssjukdom). Att märka är för övrigt att svensk rätt ej kräver egentligt samlag för brottets fullbordan utan nöjer sig med det betydligt vidsträcktare begreppet otukt. Icke utan fog torde kunna påstås att domstolarna ej sällan i fall liknande de antydda, i stället för att tillämpa 15 kap. 12 §, såsom rätteligen bort ske, för att kunna ådöma ett mot gärningens svårhetsgrad mera passande straff tillämpat 15 kap. 14 § eller 15 kap. 22 § 1 mom. — En generell nedsättning av

¹ Stephen, art. 350—353.

minimum i 15 kap. 12 (och 13) § till straffarbete i 4 år, som i förslaget skett, torde i varje fall ej behöva möta betänkligheter ur allmänpreventiva synpunkter. Att efter utländska förebilder i den ordinära skalan sätta minimum lägre kunde förvisso på goda grunder anses försvarligt, särskilt som alltfjämt för gärningens fullbordan endast otukt kräves. Försiktigheten synes emellertid bjuda att ej för närvarande för genomsnittliga fall vidtaga någon ytterligare sänkning. Lämpligare har ansetts vara att medgiva särskild straffnedsättningsmöjlighet, till straffarbete i 2 år, för fall då omständigheterna äro synnerligen mildrande, exempelvis på grunder som i det föregående angivits. Att under alla förhållanden omständigheterna skola anses synnerligen mildrande, där gärningsmannen förut under längre tid stått i könsförhållande till kvinnan (jfr Thyréns utkast ovan s. 26), har emellertid ansetts ej böra stadgas.

Om våldet mot kvinnan ej varit s. k. absolut våld eller kan anses ha innefattat »hot som innebär trängande fara» eller om det hot som eljest kommit till användning ej varit av sådan intensitet, samt därför 15 kap. 12 § ej kan tillämpas, kan för närvarande straff för en fullbordad gärning inträda enligt 15 kap. 22 § 1 mom., i fråga om hot dock endast där det avsett något rättsstridigt, och om gärningen stannar vid försök är den ej alls straffbar. Därtill kommer att straffskalan i 15 kap. 22 § 1 mom. — högst straffarbete i 2 år — för bestraffning av många hithörande fall lärer vara alltför lindrig. De bristfälligheter, som sålunda måste anses vidlåda gällande lag, torde i det väsentliga avhjälpas genom den föreslagna nya 15 §. Enligt detta stadgande utsträcker straffbarheten till samtliga de fall då kvinna förmås till otukt genom annat våld eller hot om brottslig gärning än i 12 § avses eller genom hot om åtal eller angivelse av henne eller annan för ett verkligen begånget brott eller slutligen genom hot att meddelande skall lämnas som — utan att innefatta straffbar ärekränkning — dock är menligt för hennes eller annans ära, goda namn och medborgerliga anseende, yrke, näring eller fortkomst. Några av dessa fall torde väl å förevarande brottsområde icke spela synnerlig roll, men då i 21 kap. 10 § straff uppställts för fall då genom hot av angivet slag orättmätig ekonomisk vinning åstadkommits, synes all anledning föreligga att, såsom ock stundom skett i utländsk rätt, straffrättsligen beakta jämväl de fall då hotet gällt kvinnans könsliga integritet. Framhållas må särskilt att den föreslagna försöksbestämmelsen i stadgandets andra stycke för många fall synes kunna få praktisk betydelse. De betänkligheter, som tidigare kunnat anföras mot en straffbestämmelse sådan som den i 15 § föreslagna ur synpunkten av att åberopandet av en dylik bestämmelse enligt erfarenhetens vittnesbörd ofta tjänade ett utpressningssyfte, torde ej äga giltighet sedan numera straff för utpressning och försök därtill stadgats i 21 kap. 10 §.

De ändringar i 15 kap., som i övrigt föreslås, äro av endast formell natur. Nuvarande 13 § har införts som ett andra stycke i 12 §, till vars straffbestämmelser den redan nu hänvisar, och i anslutning härtill ha nuvarande 14 och 15 §§ betecknats som respektive 13 och 14 § samt hänvisningen i

nuvarande 14 § till 12 och 13 §§ ändrats till att avse endast 12 §. — Åtalsbestämmelsen i 16 § torde ej i förevarande sammanhang behöva undergå ändring. Den synes nämligen böra erhålla tillämpning jämväl å brott enligt den nya 15 §.

17 KAP.

Hor (1—3 §§).**Svensk rätt.**

De detaljerade bestämmelserna i 55 och 56 kap. missgärningsbalken i 1734 års lag om respektive »enfalt hor» och »tvefalt hor» undergingo under tiden intill tillkomsten av 1864 års strafflag ej annan ändring än att dödsstraffet för fjärde resan enkelt hor samt för dubbelt hor upphävdes genom Kungl. förordningen den 20 januari 1779.

Angående de gällande, sedan strafflagens tillkomst icke ändrade stadgandenas förhistoria må här allenast nämnas, att 17 kap. 1 och 2 §§ redan i Lagkommitténs och Lagberedningens förslag i huvudsak hade sin nuvarande avfattning, under det att 17 kap. 3 § först i sammanhang med strafflagsförslaget behandlings vid 1862—63 års riksdag erhöi sin definitiva lydelse.

Allmänt känt torde vara, att horsbrott relativt sällan föranleder åtal och straff. Följande sammanställning utvisar antalet enligt den officiella rätts-

År	Tilltalade	S a k f ä l l d a		Å d ö m d a s t r a f f		
		Män	Kvinnor	Böter	Fängelse	Villkorlig dom
1913	32	13	8	15	6	—
1914	19	8	7	11	4	—
1915	29	11	8	7	12	1
1916	29	9	10	16	3	—
1917	17	10	6	14	2	—
1918	25	12	9	12	9	—
1919	14	10	3	8	5	2
1920	19	9	5	9	5	1
1921	19	7	8	12	3	—
1922	11	7	3	7	3	2
1923	12	7	3	8	2	—
1924	18	8	4	9	3	1
1925	16	7	8	11	4	1
1926	33	14	11	18	7	8
1927	25	12	7	10	9	5
1928	21	10	7	9	8	5
1929	27	12	12	15	9	6
1930	22	9	9	9	9	4
1931	28	10	9	9	10	4
1932	27	7	7	9	5	7

statistiken jämlikt 17 kap. 1 eller 2 § (och icke samtidigt för annat svårare brott) i första instans tilltalade och sakfällde under den 20-årsperiod, till vilken senast publicerade rättsstatistiska uppgifter hänföra sig.

Uti en vid riksdagen 1917 inom andra kammaren väckt motion, nr 242, påyrkades av herr Rydholm sådan ändring i 17 kap. 3 §, att av lagrummet uttryckligen komme att framgå, att allmän åklagare vore pliktig åtala äktenskapsbrott i de fall som i lagrummet angivas. Motionären gjorde gällande, att åklagarna uppenbarligen såsom en tillåtelse och icke som ett åläggande att åtala uppfattat lagens uttryckssätt samt att i följd härav horsbrott endast ytterst sällan åtalades och straffades. Såsom bevis för detta påståendes riktighet anfördes att under de 20 åren 1896—1915 i Göteborg 69 äktenskap upplösts på grund av äktenskapsbrott men att under samma tid därstädes endast 4 personer dömts till straff för horsbrott.

Från Statistisk årsbok för 1935 må antecknas, att antalet äktenskapsskillnader jämlikt 11 kap. 7 eller 8 § giftermålsbalken (d. v. s. i det långt övervägande antalet på grund av makes horsbrott) utgjort i genomsnitt under åren 1916—1920 53, åren 1921—1925 60 och åren 1926—1930 66 samt för ett vart av åren 1930—1934 respektive 43, 54, 62, 74 och 66.

Anmärkas bör, att professor Thyren i det av honom upprättade, vid hans frånfälle ännu ej publicerade lagutkastet angående bl. a. »Brott mot familj eller sedlighet» icke upptagit någon straffbestämmelse avseende horsbrott.

Utländsk rätt.

De europeiska strafflagar, som uppställa bestämmelser om straff för horsbrott, kunna indelas i två grupper. I den ena av dessa straffas såsom i Sverige mannen och hustrun lika och efter samma grunder, så bl. a. i Finland, Holland och Tyskland. I den andra åter — omfattande framför allt de franska, belgiska och italienska lagarna — straffas hustrun strängare eller i större omfång, därvid förhållandet vanligen är att medan hustrun straffas för varje horsbrott mannen blir straffbar endast om han håller konkubin i makarnas bostad eller dock under sådana omständigheter, att det framkallar skandal.

I England, Norge, Danmark, Polen och Ryssland ävensom vissa schweiziska kantoner straffas horsbrott ej.

Finland. Strafflagens bestämmelser om horsbrott (19 kap. 1—3 §§) överensstämna nära med de svenska. Straffet är för enkelt hor detsamma som i Sverige (även ogift medbrottsling straffas) och för dubbelt hor fängelse i högst ett år. — I det av Serlachius år 1922 framlagda förslaget till ny strafflag upptogs emellertid intet motsvarande stadgande. I motiven framhölls, att förslaget om straffrihet för horsbrott — angående vars stora sociala betydelse någon meningsolikhet ej kunde råda — ingalunda framställdes av det skäl, att det förkastliga i handlingen skulle underkännas, utan uteslutande

på den grund, att det kriminalrättsliga straffet med avseende å denna handling vore fullkomligt ineffektivt. I denna del hänvisades till vad professor Carl Torp i sitt år 1917 avlämnade danska strafflagsförslag anfört (jfr härom nedan); bättre kunde horsbrottets uteslutande ur strafflagen knappast motiveras.

Tyskland. Enligt § 172 i strafflagen, vilket lagrum icke ändrats genom senare lagstiftning, straffas horsbrott, då på grund därav blivit dömt till äktenskapsskillnad, med fängelse i högst 6 månader. Ogift medbrottsling straffas lika. Allmänt åtal sker endast efter begäran av den oskyldiga maken.

I det år 1927 för riksdagen framlagda strafflagsförslaget stadgades i § 312 fängelsestraff i högst ett år för den, som beginge horsbrott. Gärningen skulle av allmän åklagare åtalas endast på den oskyldiga makens begäran och under förutsättning tillika att äktenskapet upplösts på grund av horsbrottet. Om makarna vid tiden för gärningens begående ej längre sammanlevde skulle dock straff kunna bortfalla. I motiven uttalades, att frågan om bibehållande av straffbarheten för horsbrott vore livligt omstridd. De invändningar, som plägade framställas mot straffbeläggandet, nämligen att skyddandet av äktenskapets renhet låge utanför straffrättens uppgifter, sådana dessa rätteligen borde uppfattas, samt att den gällande straffbestämmelsen, såsom framginge redan av dess förhållandevis sparsamma tillämpning, förblivit utan större praktisk betydelse och dessutom visat sig kunna missbrukas till utpressning och hämndeakter av förkastlig art, kunde man icke utan vidare frångåna berättigande. Förvisso vore det straffrättsliga skyddet för den äktenskapliga troheten för de enskilda äktenskapen av endast begränsat värde. Men straffbestämmelsens huvudsakliga betydelse låge däri, att genom densamma statens principiella inställning till äktenskapsinstitutionen som en av statens grundvalar komme till uttryck. Ur denna synpunkt skulle ett slopande av straffskyddet — i synnerhet på en tidpunkt då på flerfaldigt sätt, ej blott i Tyskland utan även utomlands, en uppluckring i uppfattningen av äktenskapets väsen gjorde sig märkbar — vara betänkligt och i vida kretsar av folket ej kunna förstås.

Under behandlingen av lagförslaget i riksdagsutskottet voro meningarna på denna punkt mycket delade. Med 14 röster mot 14 beslöts emellertid att stryka den föreslagna bestämmelsen.

England.¹ Sedan Edvard I:s tid har funnits en bestämmelse om befogethet för andlig domstol att bl. a. för horsbrott döma, förutom till kyrkliga straff, till fängelse i högst 6 månader, men denna bestämmelse är numera obsolet och har på senare tider tillämpats endast i fråga om blodskam.

Norge. § 209 i strafflagen belade horsbrott såväl av gift som ogift person med fängelse i högst 3 månader. Allmänt åtal ägde dock rum endast för det fall, att den förorättade maken begärde det samt tillika äktenskapet blivit upplöst eller yrkande om dess upplösning framställdes i samband med straffyrkandet.

¹ *Stephen*, art. 245.

I ett kommittébetänkande, som år 1925 avgavs angående revision av bl. a. strafflagens bestämmelser om sedlighetsbrott, föreslogs av majoriteten upphävande av sagda bestämmelse under åberopande dels av att frågan om äktenskaplig trohet vore en privatsak och dels av att åtal i regel begärdes endast av hämndlystnad eller andra motiv, som lagstiftaren icke borde godkänna. — Förslaget upptogs av regeringen, som i sin proposition till motivering därav framhöll huvudsakligen, att även om man icke helt kunde dela kommittémajoritetens mening, att frågan om den äktenskapliga troheten vore en privatsak, så måste det dock erkännas vara »lite smakelig» att söka främja denna trohet genom straffbud, samt att det i varje fall vore bättre att icke ha någon straffbestämmelse alls än en bestämmelse, som i praxis så gott som uteslutande missbrukades. Lagstiftningens ogillande av brott mot den äktenskapliga troheten hade dessutom fått ett naturligare uttryck på annat sätt, nämligen i den rätt, som medgivits den förorättade maken att kräva upplösning av äktenskapet. — Sedan propositionen i denna del bifallits av stortinget, upphävdes § 209 genom lag den 4 juli 1927.

Danmark. Enligt § 159 i den förut gällande strafflagen av år 1866 straffades make, som gjorde sig skyldig till horsbrott, med fängelse eller under förmildrande omständigheter — bl. a. då det äktenskapliga samlivet upphört — med böter. Brottet fick åtalas av allmän åklagare endast efter därom av den förorättade maken framställd begäran.

I den år 1905 tillsatta strafflagskommissionens år 1912 avgivna förslag till ny strafflag bibehölls i § 227 straffbarheten för horsbrott, utvidgad till att avse jämväl ogift medbrottsling. Åtalsrätten inskränktes ytterligare genom föreskrift att äktenskapet skulle på grund av brottet vara upplöst eller sökas upplöst i sammanhang med det straffrättsliga förfarandet; en mycket kort preskriptionstid (3 månader från vetskap om brottet) uppställdes. I motiven till det föreslagna stadgandet omnämndes, att röster för upphävande av straffbarheten höjts inom kommissionen, vilka gjort gällande, att man här hade med ett moraliskt förhållande att göra och att strafflagen ej hade till uppgift att draga gränsen mellan vad som vore moraliskt och omoraliskt. Majoriteten inom kommissionen hade emellertid funnit straffbestämmelsen utgöra en logisk konsekvens av den särskilda rättsställning, som den bestående samhällsordningen tillade äktenskapet.

Professor Carl Torp, som efter offentligt uppdrag angående kommissionens förslag år 1917 avgav ett betänkande, innefattande bl. a. utkast till strafflag jämte motiver, upptog däremot icke någon straffbestämmelse angående horsbrott. I motiven anfördes i detta ämne i huvudsak följande principiella synpunkter: Den gällande strafflagens stadgande angående horsbrott vore säkerligen hos domstolarna högst impopulärt och tillämpades endast ytterst motvilligt då alla försök att få saken ur världen slagit slint. Åtal skedde för övrigt endast mycket sällan och det vore näppeligen någon överdrift att av 100,000 horsbrott knappast ett straffades. Då ämnet varit föremål för behandling i Dansk Kriminalistforening, hade ej en enda röst höjts till försvar för bestämmelsen, och ett av Dansk Kvindesamfund

tillsatt utskott hade också enhälligt uttalat sig emot alla straffbestämmelser mot horsbrott. Det sedliga och pryda England straffade icke horsbrott i klar insikt om att straff vore ett alldeles olämpligt försvar för äktenskapets renhet. Då skilsmässa och begäran om åtal krävdes som villkor för straff — och ingen kunde i våra dagar avstå från krav härpå — drabbades endast fall då äktenskapet redan förut var underminerat och förseelsen därför jämförelsevis ursäktlig. Och en begäran om åtal vore då nästan alltid en osmaklig hämndeakt eller ett simpelt utpressningsförsök. Straffet komme oftast att drabba hustrun redan därför att havandeskapet i regel utgjorde ett klart bevis, men förseelsen beginges säkerligen mycket oftare av mannen. Slutligen vore det närmast parodiskt att straffa makes samlag med annan person under det av varje än så motbudande otuktigt förfarande av annat slag, om det så vore otukt mot naturen, lämnades straffritt i varje fall såsom kränkning av äktenskapet. Det vore omöjligt att biträda meningen att straffbarhet vore en logisk konsekvens av den särskilda rättsställning som den bestående samhällsordningen tillerkände äktenskapet, då ju enighet alltid rått därom att icke varje rättskränkning borde straffas utan att det ofta vore tillräckligt med andra rättsverkningar. Och horsbrottet hade just andra rättsverkningar, särskilt den oskyldiga makens rätt att kräva skilsmässa, vilket vore dennes naturliga och förvisso tillräckliga skydd särskilt då lagen gäve rätt till skadestånd. Kravet på att helt uppgiva brottsbegreppet hor växte också stadigt. Att andra lagar och utkast ännu ej vågat stryka ifrågavarande straffbestämmelse vägrade icke tungt. Även andra straffbestämmelser — t. ex. mot kätteri, trolldom, enkelt lägersmål och bestialitet — hade genom traditionens makt upprätthållits i lagstiftningarna åtskillig tid efter det de i det allmänna medvetandet varit dödsdömda.

I det betänkande, som år 1923 avgavs utav en efter avlämnandet av Torps betänkande tillsatt strafflagskommission, föreslogs i anslutning till Torp intet straff för horsbrott. Som skäl anfördes att straff ej vore något lämpligt värn för äktenskapets renhet samt att begäran om åtal oftast framställdes i fall där förutsättningarna för äktenskapligt samliv redan brustit och förseelsen därför varit mera ursäktlig, vartill komme, att bevekelsegrunderna för en sådan begäran i regel vore mindre tilltalande.

I 1930 års strafflag återfinnas icke bestämmelser om straff för hor.

De sakkunniga.

I den ovan lämnade framställningen av utländsk rätt ha i olika sammanhang till synes uttömmande angivits de — även å svenska förhållanden tillämpliga — skäl, som från olika utgångspunkter kunna anföras för och emot ett bibehållande av straffbarheten för horsbrott. Enligt de sakkunnigas mening kan tvekan ej råda därom att övervägande skäl tala för ett upphävande av straffbarheten även i vårt land. Av de ovan meddelade sifferuppgifterna framgår med full tydlighet att horsbrott sedan lång tid tillbaka av allmän åklagare ej beivras på långt när i den utsträckning som lagens stadganden

bjuda. Det torde vara en allmän erfarenhet att åtal för horsbrott i flertalet fall anhängiggöras av enskild målsägande samt att de motiv som föranlett dessa åtal i regel varit hämndlystnad eller önskan att utöva press på motparten i ekonomiska mellanvaranden i sammanhang med äktenskapets upplösning. Få torde väl de vara, som i våra dagar skulle vilja påyrka att åklagarna skulle i strid mot den praxis som av dem sedan länge följts ingripa med åtal så snart anledning därtill förelåge. Att ändock »till skydd för äktenskapets helgd» upprätthålla straffbestämmelser, som i praxis nästan alltid missbrukas, kan knappast anses annat än som en opåkallad eftergift för en uppfattning som alltjämt till men för strafflagens allmänna auktoritet vill tilldela den omöjliga uppgifter på det moraliska planet. Samhällets moraliska ogillande av horsbrottet kommer tillräckligt och på sin rätta plats till synes i äktenskapslagstiftningens föreskrifter om rätt för den oskyldige maken att vinna äktenskapsskillnad på grund av andra makens horsbrott (11 kap. 8 § giftermålsbalken) samt att erhålla skadestånd då förhållandet inneburit en grov kränkning av honom eller henne (11 kap. 24 § giftermålsbalken).

18 KAP.

Inledning.

I fråga om de nuvarande straffbestämmelserna i 18 kap. 1—10 §§ angående övande av otukt ha de sakkunniga ej kunnat inskränka sig till ändringsförslag beträffande straffsatserna utan ha funnit nödigt att i vidsträckt omfattning till övervägande upptaga gränserna för det straffbara området i olika fall. De ifrågavarande bestämmelserna ha i huvudsak kvarstått orubbade sedan den tid då strafflagen tillkom och bära också i mångt och mycket en ålderdomlig prägel, ej blott i fråga om straffsatsernas stränghet. Särskilt de senaste årtiondenas medicinska undersökningar ha bidragit till en ändrad uppfattning av ett flertal hithörande förhållanden. Reformkrav ha ock framställts i åtskilliga hänseenden. Brottskategorierna otukt med djur och otukt emot naturen ha sålunda ansetts bära helt utmönstras; å andra sidan har ett utvidgat skydd för barn och ungdom mot indragande i otukt ansetts påkallat. I åter andra fall har kritik riktats övervägande mot straffsatsernas stelhet och stränghet.

De sakkunniga ha med beaktande både av reformkraven i vårt land och av rättsutvecklingen utomlands å förevarande område funnit sig böra föreslå en ganska genomgripande omarbetning av ifrågavarande avsnitt av 18 kap. Ändringar huvudsakligen endast beträffande straffsatserna föreslås i nuvarande 3, 4, 6 och 7 §§. Vad angår de i 1, 2 och 5 §§ upptagna blodskambrotten åsyfta förslagen, förutom helt upphävande av straffbarheten av de i 5 § angivna otuktsfallen, främst ökade möjligheter till differentiering av straffet för svårare och lindrigare fall samt möjligheter att i vissa fall medgiva strafffrihet för den ena parten i förhållandet. Kraven på ökat straffskydd för barn och ungdom ha föranlett förslag om skärpning av straffet

för otukt med kvinna som fyllt 12 men ej 15 år samt straffbeläggande även av otukt med gossar yngre än 15 år ävensom, under vissa särskilda betingelser, av otukt med kvinna i åldern 15—18 år (7 § 2 mom. och 8 §). En jämväl av eugeniska skäl föranledd utvidgning av skyddet för psykiskt defekta kvinnor mot missbrukande till otukt föreslås i 9 §. Brottskategorien otukt med djur anses böra utgå. Vad slutligen angår otukt med personer av samma kön (otukt emot naturen), vilken otuktsform liksom i den gällande rätten behandlas för sig i 10 §, ha de sakkunniga väl funnit, att denna i princip bör lämnas utanför det straffbaras område, men föreslå att straffbarheten bibehålles i viss utsträckning, huvudsakligen för fall då otukt övas med personer som ej fyllt 20 år, med möjlighet till strängare straff för otukt med den som är yngre än 15 år.

Den brottsliga gärningen betecknas i de sakkunnigas förslag liksom hittills såsom övande av »otukt». Det synes ej nödigt och är för övrigt knappast möjligt att genom en uttrycklig lagbestämmelse närmare angiva innebörden av ifrågavarande begrepp, som i första hand får sin bestämning genom det allmänna språkbruket¹. I detta sammanhang må endast framhållas, att i praxis synes ha gjort sig gällande en viss tendens att alltför starkt inskränka otuktsbegreppet². Till dels kan måhända denna tendens förklaras av att straffminima för vissa otuktsbrott för närvarande äro alltför höga.

De sakkunnigas ändringsförslag upptages här nedan under rubrikerna Blodskam (1—5 §§), Otukt med missbruk av auktoritet (6 §), Otukt med minderårig (7 och 8 §§), Otukt med sinnessjuk eller sinnesslö kvinna (9 §), Homosexuell otukt (10 §) samt Otukt med djur.

Blodskam (1—5 §§).

Svensk rätt.

Lägersmål i de släktskaps- och svågerlagsförhållanden, som avses i 18 kap. 1—4 §§ strafflagen, var, ej minst på grund av den mosaiska rättens inflytande, uti 59 kap. 1—4 §§ missgärningsbalken i 1734 års lag belagt med dödsstraff, i visst fall, nämligen då gärningen innefattade horsbrott (59 kap. 5 §), av skärpt beskaffenhet. I 59 kap. 6—9 §§ belades lägersmål i vissa förbjudna led, som ej funnos upptagna i den mosaiska rätten, med lindrigare straff (fängelse vid vatten och bröd, spö- eller risstraff, böter).

Dödsstraffet för blodskamsbrott kom att avskaffas först genom 1864 års strafflag. Gustaf III föreslog visserligen i proposition till 1778 års riksdag upphävande av dödsstraffet bl. a. för brott mot 59 kap. 2—5 §§ missgärningsbalken, men förslaget vann härutinnan ej ständernas bifall. Under det att dödsstraffet de första årtiondena efter tillkomsten av 1734 års lag verkställdes i ett betydande antal fall — ännu på 1750-talet förekommo vissa år ända till

¹ Jfr *Hagströmer*, Svensk straffrätt II (1909) s. 363 f., *Stjernberg*, Kommentar till strafflagen kap. 17—18, 2 uppl. (1930) s. 44 ff. samt *Wetter* i Sv. J. T. 1925 s. 46 f.

² Se N. J. A. 1901 s. 440, 1927 not. B nr 113.

9 avrättningar för blodskam — kom användningen av detta straff efter hand att avsevärt inskränkas dels genom konungens benådningsrätt och dels genom att hovrätterna — vilkas prövning varje dom i livssak skulle underställas — i allt större utsträckning gjorde bruk av dem tillerkänd befogenhet att »leuterera» straffen, d. v. s. att efter omständigheterna ådöma ett lindrigare straff än det av underrätterna i enlighet med lagens stadganden avkunnade dödsstraffet. Under åren 1778—1801¹ synes t. ex. dödsstraff för blodskam ha gått i verkställighet endast beträffande två personer, och dessa hade gjort sig skyldiga även till fosterfödrivning, vilket brott likaledes alltså var belagt med dödsstraff.

I sitt år 1832 avgivna förslag till straffbalk tog Lagkommittén avstånd från det stränga betraktelsesätt, som beträffande förevarande brottsområde tidigare gjort sig gällande.

Lagkommittén anförde bl. a.:

Otukt emellan personer, för vilka skyldskap eller svågerlag utgör ett ovillkorligt hinder mot äktenskap med varannan (blodskam), är väl, såsom en borgerlig ordning och goda seder synnerligen kränkande gärning, i hög grad straffbar, men kan dock ej, i avseende på bevekelsegrunderna eller brottets farlighet, ställas i bredd med vissa uppsåtliga gärningar, som äro riktade mot statens existens eller säkerhet och medborgares liv eller välfärd.

Äldre lagstiftningar, som utgått från den åsikt, att lägersmål inom de närmare leder, vari äktenskap efter mosaiska lagen är förbjudet, borde anses såsom brott emot Guds egen lag (incestus juris divini), hava, på denna grund, i allmänhet belagt sådana brott med livsstraff. Man hade likväl överallt i de tyska staterna upphört att tillämpa detta straff, och i dess ställe använt tukthusstraff å högst fem års tid, långt förr, än livsstraffet genom senare lagar blivit avskaffat.

Då nu straffbarheten av dessa gärningar ej må av borgerliga lagstiftningen dömas endast efter graden av deras osedlighet, utan efter den skadliga inflytelse de, i jämförelse med andra brott, äga på samhällets väl, har ock kommittén funnit nedläggning av de i lagen stadgade straff å ifrågavarande brott böra äga rum.

Brottskategorierna i 59 kap. 1—4 §§ missgärningsbalken återfunnos i Lagkommitténs förslag uti 20 kap. 1—3 §§. Den brottsliga gärningen betecknades av Lagkommittén såsom övande av »otukt». Huruvida Lagkommittén avsett att härigenom avvika från den äldre uppfattningen, enligt vilken för brottets fullbordan krävdes, att verklig be blandelse (lägersmål) ägt rum, kan knappast med ledning av Lagkommitténs motivering avgöras.

Följande straffsatser uppställdes av Lagkommittén:

Otukt mellan ascendent och descendent (1 §):

ascendenten: straffarbete på livstid.

descendenten: straffarbete 6 månader—3 år.

Otukt mellan personer i rätt upp- och nedstigande svågerlag (3 §):

i uppstigande svågerlag: straffarbete 6 månader—3 år.

i nedstigande svågerlag: fängelse (12—180 dagar).

Otukt mellan syskon (2 §): straffarbete 3—6 år.

¹ Se K. Olivecrona, Om dödsstraffet, 2 uppl. s. 141 ff.

Otukt mellan ett syskon och det andras avkomling (3 §):

syskonet: straffarbete 6 månader—3 år.

avkomlingen: fängelse (12—180 dagar).

De strängare straffen i 1 och 3 §§ för personer i äldre släktled eller uppstigande svägerlag motiverades med att dessa »enligt sakens natur, alltid (måste) anses såsom förförare och följaktligen straffbarare».

20 kap. 4 § i förslaget stadgade, att otukt mellan personer i sådant svägerlag, att äktenskap dem emellan ej utan Konungens tillstånd finge ske, skulle straffas med böter.

I Lagkommitténs utlåtande (1834) över inkomna anmärkningar bemöttes med skärpa vissa av juris professorn Holmbergson gjorda invändningar mot avskaffande av dödsstraffet såsom påföljd för ifrågavarande brott. På grund av »andra anmärkningar, dem kommittén antagit» höjdes emellertid i den reviderade text, som bifogades utlåtandet, maximistraftet för descendents otukt med ascendent till straffarbete i 6 år samt straffet för föräldrars otukt med avkomlingars makar ävensom styvföräldrars otukt med styvbarn eller deras avkomlingar till straffarbete från och med 3 till och med 6 år. I övrigt gjordes i den reviderade texten vissa redaktionella ändringar.

Lagberedningen upptog med endast formella jämkningar i 21 kap. av sitt förslag till straffbalk (1844) samma brottskategorier som Lagkommittén, fördelade liksom nu på fem paragrafer.

Straffsatserna voro i 21 kap. 1—4 §§ följande:

Otukt mellan ascendent och descendent (1 §):

ascendenten: fängelse på livstid eller 8—10 år.

descendenten: fängelse 2—4 år eller 6 månader—2 år.

Otukt mellan personer i rätt upp- och nedstigande svägerlag (2 §):

i uppstigande svägerlag: fängelse 2—4 år eller 6 månader—2 år.

i nedstigande svägerlag: fängelse 30—180 dagar eller 6 månader—2 år.

Otukt mellan syskon (3 §): fängelse 2—4 år eller 4—6 år.

Otukt mellan ett syskon och det andras avkomling (4 §):

syskonet: fängelse 6 månader—2 år eller 30—180 dagar.

avkomlingen: fängelse 30—180 dagar.

I Lagberedningens motiv anmärktes, att uti 2 och 4 §§ hade i straffbestämmelsen en ändring blivit gjord i avsikt att lämna utrymme för en rättvis bestraffning av otukt mellan besläktade eller besvägrade personer även i det fall, att förförelsen skett av dem, som i ätten stode lägre.

I propositionen (nr 37) till 1862—63 års riksdag om antagande av en ny strafflag hade 18 kap. 1—3 §§ den lydelse, som dessa lagrum även erhöillo i 1864 års strafflag. — 18 kap. 4 § upptog i propositionen såsom straffpåföljd för syskonet straffarbete i högst 2 år eller fängelse i högst 6 månader samt för avkomlingen fängelse i högst 6 månader eller böter. Den nuvarande lydelsen av 4 § härrör från riksdagens lagutskott, som i sitt betänkande (nr 35) för det fall, att den som vore av ett lägre led vore äldre till levnadsåren, fann obilligt att straffet ovillkorligen skulle vara högre för syskonet samt därför föreslog en gemensam straffbestämmelse, därvid framhölls,

att åt domaren finge överlämnas att efter omständigheterna i vart fall avgöra i vad mån den ene vore mer eller mindre brottslig än den andra. — 18 kap. 5 § hade såväl i propositionen som i 1864 års strafflag det innehåll, som redan Lagkommittén föreslagit. Tidigare under 1862—63 års riksdag hade ständerna för sin del beslutat en författning om upphävande av de dispensabla äktenskapshindren i 2 kap. 5 och 6 §§ giftermålsbalken, å vilka 18 kap. 5 § i dess föreslagna lydelse syftade. Med åberopande härav hemställde lagutskottet i sitt ovannämnda betänkande i första hand att 5 § skulle helt utgå därest nyssnämnda författning vunne Kungl. Maj:ts sanktion. I sådant fall vore nämligen 5 § oegentlig. Genom Kungl. Maj:ts sanktionsvägran kom emellertid förslaget att förfalla.

Ändringar i blodskamsbestämmelserna ha efter 1864 vidtagits endast beträffande 18 kap. 1 och 5 §§.

I fråga om 1 § hade Nya lagberedningen i sitt år 1887 avgivna förslag till lag angående ändring i vissa delar av strafflagen förordat nedsättning av straffet för ascendenten till straffarbete från och med 4 till och med 10 år under åberopande av att det i lagen utsatta straffet vore vida strängare än det som i allmänhet stadgades för samma brott i främmande lagar. Vid förslagets granskning inom Högsta domstolen avstyrktes den föreslagna nedsättningen av straffmaximum för ascendenten men hemställdes med hänsyn till de mildrande omständigheter vid brottet, som kunde förekomma beträffande descendenten, att straffminimum även för denne måtte nedsättas, så att strafflatituden bestämdes till straffarbete i högst 4 år eller fängelse. I den av Nya lagberedningens förslag föranledda propositionen (nr 21) till 1890 års riksdag föreslogs emellertid ej annan ändring i lagrummet än att straffet för descendenten skulle utgöra straffarbete i högst 4 år.

Då 2 kap. 5 och 6 §§ giftermålsbalken år 1872 omsider upphävdes, bibehölls straffansvar jämlikt 18 kap. 5 § för otukt i de svågerlagsförhållanden, som avsågos i 2 kap. 5 § giftermålsbalken, därvid det givetvis blev nödvändigt att uttryckligen angiva dessa i 18 kap. 5 §.

Uti det ovan omförmälda, av professor J. C. W. Thyrén upprättade lagutkastet, omfattande bl. a. »Brott mot familj eller sedlighet», återfunnos följande bestämmelser angående otukt mellan besläktade eller besvägrade:

18 §.

Har någon samlag med sin avkomling; straffes med fängelse i minst ett år. Äro omständigheterna synnerligen försvårande; må straffet höjas till tukthus i åtta år.

Avkomling, som är äldre än sexton år, straffes med fängelse.

19 §.

Hava syskon samlag med varandra; straffes med fängelse i högst två år.

20 §.

Äger samlag rum mellan dem, som i första svågerlag äro lika nära förenade, som i 18 eller 19 § sägs; straffes den, som är äldre än sexton år, med fängelse i högst två år, eller, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, med böter.

22 §.

Har den, som i fall av samlag skulle straffats enligt 18, 19, 20 eller 21 §¹, övat annan otukt med person, som där nämnes; dömes till böter, eller, där omständigheterna äro försvårande, till fängelse i högst ett år.

Utländsk rätt.

Det område, inom vilket straff ifrågakommer för övande av otukt mellan personer, som stå i visst skyldskaps- eller svågerlagsförhållande, har mycket inskränkts sedan äldre tider men är ännu i olika lagar ganska varierande liksom den stränghet, varmed dylika brott beivras.

Vanligen uppställa lagarna självständiga delikt grundade på förvantskap hos brottssubjekten. Längst gå av dessa lagar i fråga om det straffbara områdets utsträckning de svenska och finska, vilka utom skyldskap och svågerlag i rätt upp- och nedstigande led medtaga av skyldskap i sidolinjen alla fall, där någotdera brottssubjektet står omedelbart under den gemensamma stammen, och av svågerlag i sidolinjen motsvarande fall (vare sig svågerlaget äger rum genom en omedelbart under stammen ståendes eller en avkomlings äktenskap). — Vanligare är att det straffbara området omfattar i rätt upp- och nedstigande led besläktade och besvägrade samt syskon; så i norsk, dansk, tysk och italiensk gällande rätt. — Enligt bl. a. engelsk rätt äro endast i rätt upp- och nedstigande led besläktade samt syskon straffbara. — De franska och belgiska lagarna slutligen uppställa allenast vid släktskap i rätt upp- och nedstigande led ett självständigt delikt av begränsad omfattning.

Vissa lagar, huvudsakligen utomeuropeiska, använda förvantskapen blott som kvalifikation vid vissa dessförutan straffbara fall av otukt. I en del lagar, som uppställa självständiga delikt, förekomma emellertid liknande kvalifikationer.

Även i lagar, som giva brottet ett ganska vidsträckt omfång, sammanfattas stundom hela området under en och samma straffskala. Omvänt förekommer att lagar med ringa omfång av brottsområdet uppställa flera straffskalor.

För brottets fullbordan kräves vanligen samlag; mera ovanligt är att lagen nöjer sig med begreppet otukt (detta förekommer, utom i Sverige, bl. a. i Holland, Österrike, Frankrike och Belgien). — Andra lagar åter stadga inom en större eller mindre del av institutet olika straff allt efter handlingens beskaffenhet.

I flera fall uppställas — vanligen obligata, undantagsvis fakultativa —

¹ I 21 § stadgades straff för samlag med adoptivbarn, fosterbarn eller myndling.

straffrihetsgrunder, dels enkla dels kombinerade. Ensamt viss ålder uppställas sålunda för vissa fall i en del lagar. Såsom kombinerade straffrihetsgrunder förekomma bl. a.: ålder och descendens ävensom förförelse, ålder och descendens.

Finland. Hithörande bestämmelser i 20 kap. 1—5 §§ strafflagen upptaga samma brottskategorier som den svenska strafflagen. Den brottsliga handlingen är emellertid lägersmål, ej otukt, och straffen äro i allmänhet avsevärt lägre än de svenska. Sålunda är vid lägersmål mellan ascendent och descendent straffet för den förre tukthus från och med 2 till och med 8 år och för den senare tukthus i högst 4 år eller fängelse ej under 6 månader. Vidare straffas lägersmål mellan besvägrade i rätt upp- och nedstigande led samt mellan syskon (även halvsyskon nämnas uttryckligen) med tukthus i högst 4 år eller fängelse ej under 3 månader (någon mildare straffskala för den i nedstigande led besvägrade uppställas ej) samt lägersmål mellan ett syskon och det andras avkomling med fängelse i högst 1 år. 20 kap. 5 § företeer den skillnaden mot 18 kap. 5 § i svenska strafflagen, att straff (böter) stadgas för lägersmål endast med den som varit broders eller systers eller dess avkomlings maka. I de fall, som avses i 20 kap. 5 §, föreskrives därjämte straffrihet för den händelse att äktenskap senare ingåtts.

Det av Serlachius år 1922 framlagda förslaget till ny strafflag inskränker i 7 § av 22 kap. (»Om brott emot familjen») det straffbara området till lägersmål mellan släktingar i rätt upp- eller nedstigande led samt mellan syskon. Straffet är fängelse eller tukthus i högst 6 år, men personer under 16 år och i nedstigande led besläktade under 18 år få ej straffas. Samma straff stadgas för utomstående som medverkar till brottet. — I 3 § av 23 kap. (»Om brott emot könssedligheten») uppställas för lägersmål med styvbarn straff av tukthus i högst 4 år eller fängelse; för annan otukt än lägersmål må straffet enligt 23 kap. 5 § nedsättas till böter.

Norge. Strafflagen belägger i § 207 den, som har samlag med släkting i nedstigande led, med fängsel från och med 1 till och med 8 år samt den, som har samlag med släkting i uppstigande led eller med bror eller syster, med fängsel i högst 2 år.

Samslag mellan personer, som genom ett bestående äktenskap äro besvägrade i rätt upp- och nedstigande led, straffas enligt § 208 med fängsel i högst 6 månader.

Jämlikt stadgande i § 207, vilket har motsvarande tillämplighet i fråga om svägerlagsfallen i § 208, äro dock personer under 16 år och i nedstigande led besläktade under 18 år straffria liksom ock personer under 21 år, då de förförts av någon i uppstigande led besläktad.

Med fängsel i högst 4 år straffas vidare enligt § 199 ascendenter och styvföräldrar redan för »utuktig omgjengelse» — som dock ej innefattar varje »utuktig handling» — med descendenter eller styvbarn.

Medverkan till brott mot §§ 207 och 208 straffas enligt uttryckliga be-

stämmelser i dessa lagrum med respektive fängsel i högst 8 år och fängsel i högst 1 år.

De straff som vanligen utmätas för blodskamsbrott äro ur svensk synpunkt anmärkningsvärt låga. I ett rättsfall, refererat i Norsk Retstidende 1928 s. 591, sattes sålunda av Høiesterett straffet för en far, som under flera år haft samlag med en dotter under 15 år med havandeskap som följd, till fängsel i 3 år. I ett annat fall (Norsk Retstidende 1920 s. 655) dömdes för ett samlag med dotter, ej virgo intacta, med hänsyn till förmildrande omständigheter till fängsel i 1 år 3 månader.

D a n m a r k. För blodskam straffas enligt § 210 i strafflagen med fängsel från och med 6 månader till och med 6 år den som har samlag med släkting i nedstigande led samt med fängsel i högst 2 år den som har samlag med släkting i uppstigande led eller med syskon. För samlag med descendent under 18 år är straffet fängsel från och med 1 till och med 10 år.

Samlag mellan besvägrade straffas jämlikt § 211 då absolut äktenskaps hinder är för handen med hæfte och då ett äktenskapshinder av dispensabel natur föreligger med böter. Denna direkta anknytning av straffbarheten till äktenskapshindren kommer jämfört med svensk rätt att på en punkt innebära en inskränkning, på en annan en utvidgning av det straffbara området. Äktenskap mellan ett syskon och det andras avkomling är nämligen i Danmark utan vidare tillåtet, under det att å andra sidan enligt dansk rätt det på samlag grundade s. k. oäkta svägerlaget i rätt upp- eller nedstigande led utgör ett dispensabelt äktenskapshinder. — I fråga om straffbarhetens grad är att märka att i motsats till vad som gäller enligt svensk rätt dispens för äktenskap mellan personer, av vilka den ene varit gift med den andres släkting i rätt upp- eller nedstigande led, kan meddelas för vissa fall, nämligen då det föregående äktenskapet är upplöst genom döden samt barn av detta äktenskap ej finnas.

Enligt andra stycket i § 210, som äger motsvarande tillämplighet i fråga om besvägrade, är descendent under 18 år alltid straffri och kan vid samlag mellan syskon straff bortfalla för den som ej fyllt 16 år.

Om i de nämnda släktskaps- och svägerlagsförhållandena »anden kønslig Omgængelse» än samlag sker skall enligt § 212 »en forholdsvis mildere Straf» ådömas.

T y s k l a n d. Enligt § 173 i strafflagen, vilket lagrum icke ändrats genom senare lagstiftning, straffas såsom blodskam samlag (men ej annan otukt) mellan släktingar i rätt upp- och nedstigande led, mellan syskon samt mellan besvägrade i rätt upp- och nedstigande led. Straffet är för släktingar i uppstigande led tukthus i (lägst 1 och) högst 5 år samt i övrigt fängelse i högst 2 år. I nedstigande led beslätade och besvägrade äro straffria intill 18 års ålder.

I det förslag till strafflag, som förelades riksdagen år 1927, gjordes i den bestämmelse (§ 290), som motsvarade nyssnämnda lagrum, ändring därutinnan, att besvägrade uteslötos från straffbarhet, varjämte straffrihet stadgades för släktingar (alltså även syskon) under 18 år under förutsättning

att de förförts till gärningen. Straffet för släktingar i uppstigande led höjdes till tukthus i högst 10 år. Därjämte uppställdes i §§ 291 och 292 tukthusstraff i högst 5 år dels (§ 291) för den som, i annat fall än i § 290 avsågs, övade otukt med minderårig avkomling och dels (§ 292) för styvföräldrar, som övade otukt med styvbarn.

England.¹ Genom The punishment of Incest Act 1908 infördes vissa straffbestämmelser rörande blodskam, som tidigare endast kunnat beivras inför andlig domstol samt medföra, förutom kyrkliga straff, fängelse i högst 6 månader. Straffet är numera för personer i rätt upp- och nedstigande släktskap samt syskon högst penal servitude (straffarbete) i 7 år. Kvinna under 16 år är dock strafffri. Om kvinnan ej fyllt 13 år, kan straffet för mannen stiga till straffarbete på livstid. Försök är straffbart (högst med 2 års imprisonment with hard labour).

Blodskamsbrotten i Sverige.²

Närmare kännedom om blodskamsbrotten i Sverige har under de senaste åren erhållits genom de mera systematiska undersökningar, som verkställts på detta område och som omfatta dels uppgifter från fångvårdsanstalterna, dels studium av domstolsprotokollen i mål angående blodskam. De förra uppgifterna ha infordrats till justitiedepartementet 1934 och avse fångar, sakfällda för brott mot 18 kap. 1—5 §§, som under åren 1931—1933 förvarats i rikets fångvårdsanstalter. Domstolsmaterialet har insamlats och bearbetats av docenten Sondén vid en undersökning rörande blodskamsbrottens orsaker i Sverige, deras samband med psykiska rubbningar samt åtgärder till deras motverkande, vilken undersökning pågått sedan början av 1934.

Av de från fångvården infordrade uppgifterna framgår bl. a. följande:

Antal. Under åren 1931—1933 ha i rikets fångvårdsanstalter förvarats 147 män och 7 kvinnor, som sakfällts för blodskamsbrott.

Civilstånd. Av de undersökta 154 fallen voro:

	män	kvinnor
gifta	95	—
ogifta	28	6
änkling eller änka	20	—
frånskilda	4	1

Tidigare kriminalitet. Av samtliga 154 fall har endast 1 person förut varit dömd för sedlighetsbrott. 14 personer ha förut varit straffade för andra brott.

¹ Stephen, art. 242, 243 och 245.

² Denna framställning är avfattad av T. Sondén.

Straffens längd framgår av följande tabell:

Brottets art	Antal sak-fällda	S t r a f f a r b e t e											
		1—2 år	2—3 år	3—4 år	5—6 år	6 år	7 år	8 år 3 m.— 8 år 9 m.	9 år	10 år	11 år	12 år	livs- tid
Otukt med dotter	95	1	—	—	2	1	1	24	16	26	6	13	5
son.....	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
mormoder	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
styvdotter	27	10	14	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—
styvfader eller moder	3	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
syskon el. dess avkomling ...	27	4	6	9	3	3	2	—	—	—	—	—	—
	154												

I 3 fall har i stället för straff förordnats om intagning på vårdanstalten i Norrköping för förminskat tillräkneliga förbrytare.

I 37 fall har Kungl. Maj:t av nåd nedsatt straffen, varvid i 1 fall straffarbete på livstid nedsatts till 10 år.

Den undersökning, som bygger på domstolsmaterialet, avser att omfatta alla åtalade brott mot 18 kap. 1—3 §§, angående vilka svenska underdomstolar avkunnat slutligt utslag under åren 1913—1933. Hittills ha protokollen vid underrätterna i följande områden genomgått: Stockholms stad samt Kalmar, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Härigenom ha erhållits närmare uppgifter angående 391 åtalade personer, tillhörande 241 familjer, inom vilka åtal för blodskamsbrott förekommit. Vidare har det i Statistiska centralbyrån förvarade rättsstatistiska primär-materialet genomgått och bearbetats, vilket medgivit en översikt över blodskamsbrotten i hela Sverige och deras frekvens under de ifrågavarande åren. Ehuru undersökningen ännu ej är avslutad, är dock materialet i nu föreliggande skick tillräckligt omfattande för att kunna läggas till grund för en allmän orientering angående blodskamsbrotten¹.

Frekvens. I jämförelse med andra brott äro blodskamsbrotten en tämligen sparsamt förekommande företeelse, men de förekomma dock i en utsträckning, som gör dem till en samhällsfara, som icke kan negligeras eller

¹ Då det här gäller en pågående undersökning och planerad komplettering och efterundersökning ännu ej verkställts, meddelas siffrorna här nedan med reservation för att vid den slutgiltiga publiceringen en eller annan siffra kan komma att något korrigeras.

bagatelliseras. Uppställer man som mått på frekvensen antalet familjer, där åtal för blodskamsbrott förekommit, får man följande tabell:¹

År	Antal familjer	År	Antal familjer
1913—1915	32	1925—1927	68
1916—1918	37	1928—1930	104
1919—1921	54	1931—1933	79
1922—1924	65		439

Som framgår av tabellen ha blodskamsbrotten under den tid det här gäller, 1913—1933, ökat mycket starkt. Under perioden 1928—1930 är frekvensen sålunda mer än tre gånger så hög som under perioden 1913—1915. Otivelaktigt är denna ökning till en stor del endast skenbar och beroende på att ett större antal blodskamsförbindelser blivit föremål för åtal. Härvidlag ha säkerligen de nya barnavårdslagarna inverkat. Den uppsikt över befolkningens sexuella förbindelser, som de innebära, har medfört, att förbindelser i förbjudna leder, som givit upphov till barn, numera ha svårt att undgå upptäckt. De ökade kommunikationerna, som medfört, att landsbygdens befolkning ej längre lever i samma isolering som tidigare, ha sannolikt även varit av betydelse för upptäcktsfrekvensen. Emellertid förefaller det troligt, att samtidigt också en reell ökning av de incestuösa förbindelserna skett. Särskilt har man här anledning att peka på arbetslösheten, som i stor utsträckning tvingat de manliga familjemedlemmarna att gå sysslolösa hemma, samtidigt som de av bristen på arbetsinkomst hindrats från att uppsöka prostituerade eller knyta andra sexuella förbindelser. Man finner flera direkta exempel på att arbetslöshet varit en väsentlig orsak till blodskamsbrott.

Geografisk fördelning. För att pröva riktigheten av den gängse föreställningen om blodskamsbrotten såsom väsentligen en ödemarksföreteelse har en bearbetning av det rättsstatistiska materialet gjorts med hänsyn till den geografiska fördelningen. Antalet familjer, inom vilka åtal för blodskamsbrott förekommit, har satts i förhållande till den totala folkmängden inom de olika länen och Stockholms stad vid årsskiftet 1933—1934, och på grundval härav har beräknats, huru stora de relativa frekvenstalen bliva för de olika områdena, om frekvensen för hela riket sättes lika med 100. Resultaten av beräkningen framgå av nedanstående tabell:

Hela riket	100	Städerna (med egen jurisdiktion)	52
Landsbygden (inklusive städerna under landsrätt)	121		
Gotlands län	244	Norrbottens län	166
Västernorrlands län	201	Västmanlands län	149

¹ I dessa siffror ingå alla åtalade personer, även de som ej sakfällts. Det har varit nödvändigt att vid beräkningen av blodskamsförbindelsernas förekomst tillsvidare medräkna även de fall, där åtalet ej lett till ådömande av straff, detta med hänsyn till uppställningen av den svenska rättsstatistiken, som till »ej sakfällda» hänför även de personer, som straffriförklarats på grund av otillräknelighet eller t. ex. frikänts på grund av preskription.

Kristianstads län	143	Västerbottens län	94
Blekinge län	136	Örebro län	91
Jämtlands län	125	Södermanlands län	90
Kopparbergs län	119	Gävleborgs län	86
Uppsala län	112	Kronobergs län	82
Hallands län	112	Älvsborgs län	80
Skaraborgs län	105	Göteborgs och Bohus län	76
Malmöhus län	102	Kalmar län	73
Östergötlands län	100	Jönköpings län	48
Stockholms län	99	Stockholms stad	24
Värmlands län	99		

Tabellen visar alltså, att blodskamsbrotten äro förvånansvärt jämnt utbredda. Majoriteten av områdena visa frekvenstal, som endast med högst 20 % över- eller understiga frekvensen för hela riket. Vissa avvikelser kan man dock konstatera och främst då skillnaden mellan landsbygden å ena sidan och städerna å den andra, i det blodskamsbrott förekomma mer än dubbelt så ofta på landet som i städerna. Det låga frekvenstalet för städerna beror emellertid till stor del på den sparsamma förekomsten av incestuösa förbindelser i storstäderna Stockholm och Göteborg. I småstäderna är incest betydligt vanligare. Skillnaden mellan land och stad torde sammanhånga med de möjligheter städerna erbjuda ifråga om tillgång till prostituerade kvinnor, nöjen och uteliv, vilket gör, att de erotiska intressena, när de ej tillfredsställas inom äktenskapet, icke riktas mot den egna familjens medlemmar utan söka sig andra banor.

Fördelningen på olika släktskapsgrader. En bearbetning av de rättsstatistiska primäruppgifterna rörande 1—3 §§ giver vid handen, att det i drygt hälften av fallen är fråga om sexuella förbindelser mellan personer i rakt upp- och nedstigande skyldskap, medan brotten mot 2 och 3 §§ utgöra vardera ej fullt en fjärdedel av hela antalet. Emellanåt förekommer det, att en person står åtalad för brott mot flera av de nämnda lagrummen, och vanligen är det då fråga om otukt med såväl dotter som styvdotter.

Som regel avser åtal enligt 1 § otukt mellan fäder och döttrar och enligt 2 § otukt mellan styvfäder och styvdöttrar. Förbindelser mellan personer i andra släktskapsförhållanden förekomma ytterligt sparsamt. Bland de närmare undersökta fallen, över 300 personer åtalade enligt 1 eller 2 §, förekomma 3 mödrar, 1 son, 6 morfäder, 4 farfäder, 1 sondotter, 2 dotterdöttrar, 1 dotterson (våldtagande av åldrig mormoder), 3 styvmödrar, 3 styvsöner, 2 moders styvfäder samt 1 svärfader och 1 svärdotter.

Ålder. De fäder, som begå otukt med sina döttrar, tillhöra som regel medelåldern. Av de närmare undersökta fallen voro över hälften i åldern 36—44 år, då förhållandet till dottern började.

I fråga om döttrarna är det av mindre intresse att veta åldern å dem, som blivit åtalade för blodskamsbrott. Viktigare är att ha upplysning om åldern beträffande alla de döttrar, som blivit sexuellt utnyttjade av sina fäder,

oberoende av huruvida kvinnan sedan blivit åtalad jämte fadern. Här nedan återgives en tabell över kvinnans ålder vid otukt mellan män och deras kvinnliga avkomlingar. (I tabellen ingå alltså även de fåtaliga fallen av otukt mellan far- och morfäder och deras son- och dotterdöttrar.) Till grund för tabellen har lagts den tid, då det ansetts bevisat, att otukt förekommit. Anmärkas bör emellertid, att det i dessa brottmål ytterligt ofta är så, att döttrarna bestämt påstå och vidhålla, att otukt förekommit långt tidigare, men att, på grund av faderns bestridande av åtalet i denna del, utslaget upptager endast de tillfällen, då enligt bådassamstämmiga uppgifter otukt övats. I verkligheten torde alltså kvinnans ålder ha varit ännu lägre än vad som framgår av tabellen.

Kvinnans ålder vid förbindelsens början	Antal kvinnor
6 år	2
7 »	6
8 »	5
9 »	5
10 »	11
11 »	7
12 »	12
13 »	15
14 »	22
15 »	10
16 »	13
17 »	11
18 »	4
19 »	3
20 »	1
21 »	1
22 »	2
24 »	1
25 »	3
27 »	1
32 »	1
36 »	1
6—14 år	85 = 62 %
15—17 »	34 = 25 »
18—20 »	8 = 6 »
21 år och däröver	10 = 7 »
	137 100 %

Denna tabell visar vad som är det väsentliga i blodskamsförbindelserna mellan i rakt upp- och nedstigande led besläktade personer, nämligen att de utgöra brott mot minderåriga eller mot flickor, som ännu befinna sig i den ålder, att de äro underkastade faderns bestämmanderätt och äro be-

roende av fadern. Det är ett faktum, som icke blivit tillräckligt understruket i diskussionen om dessa frågor, och det kan aldrig understrykas för mycket. Det väsentliga i detta blodskamsbrott är, att det är ett missbruk av fadersmyndigheten och ett brott mot minderåriga eller eljest osjälvständiga och skyddslösa kvinnor. I det undersökta materialet förekomma, som framgår av tabellen, en del fall, där otukt begåtts med kvinnor, som voro över 21 år, men de visa sig i hög grad vara »undantagen som bekräfta regeln». Av dessa 10 kvinnor äro nämligen 5 sinnessjuka eller så undermåliga, att de i straffrättsligt avseende måste betraktas som otillräkneliga. I ytterligare 4 fall förelåg en så pass höggradig undermålighet, att den borde ha föranlett tillämpning av bestämmelserna om förminskad tillräknelighet. Av kvinnorna över 21 år äro alltså alla utom 1 psykiskt defekta, men också det återstående fallet är i viss mån egenartat. Det är nämligen en lappkvinna.

Vid otukt mellan styvfäder och styvdöttrar finner man i stort sett samma åldersfördelning som vid otukt mellan fäder och döttrar; i genomsnitt äro dock styvfäderna något yngre och styvdöttrarna något äldre. I 80 % av de närmare undersökta fallen ha styvdöttrarna varit under 18 år, då förbindelsen började.

Då otukt övas mellan syskon, befinna sig dessa vanligen i barna- eller pubertetsåldern. Nedanstående tabell, utarbetad på grundval av domstolsmaterialet, belyser detta:

Syskonens ålder vid förbindelsens början	Antal	
	bröder	sysstrar
Under 15 år	6	27
15—17 år	17	8
18—20 år	13	7
21 år och däröver	16	9
	52	51

Civilstånd. Vid brott mot 1 och 2 §§ är kvinnan nästan alltid ogift. Männen äro till övervägande antal gifta. Änklingarna utgöra vid brott mot 1 § ungefär en tredjedel och vid 2 § ungefär en fjärdedel av hela antalet.

Vid brott mot 3 § äro båda syskonen som regel ogifta.

Social ställning. Bland 391 personer, åtalade för brott mot 1—3 §§, har icke påträffats någon enda, som kan hänföras till överklass eller bildad medelklass. Blodskamsbrott synes alltså vara en företeelse, som är lokaliserad till de lägre sociala skikten i samhället. Däremot kan denna företeelse icke hänföras till någon bestämd yrkesgrupp. I Skåne och andra jordbrukstrakter äro incestförbrytarna sålunda ofta statare, i Västernorrland sågverksarbetare och i övre Norrland skogsarbetare, och i städerna förekommer mer än en gång yrket lumphandlare. Möjligen stå de för brott mot 3 § åtalade något högre socialt än övriga grupper av incestförbrytare.

Tidigare kriminalitet. Blodskamsförbrytarna äro som regel personer, som icke tidigare varit åtalade för brott. Beträffande 76 av 391 personer

finnes visserligen upplysning, att de tidigare varit straffade, men det har då i de allra flesta fall varit fråga om fylleri, lindrig misshandel eller andra mera obetydliga förseelser.

Psyksiska sjukdomar och defekter. Angående förekomsten av psykiska sjukdomar och defekter bland incestförbrytarna lämna domstolsprotokollen icke någon fullt säker upplysning, och några exakta siffror kunna därför tillsvidare ej lämnas. Så mycket kan emellertid sägas, att det psykopatologiska inslaget bland incestförbrytarna är mycket stort, men att den ofta uttalade förmodan, att incestbrotten väsentligen skulle vara en psykiatrisk fråga, är felaktig. Flertalet av dessa brott ha nämligen sin orsak i vissa bestämda miljöförhållanden samt i sådana psykiska faktorer, som falla inom gränserna för det psykiskt normala. Sinnessjukdom i inskränkt mening är sällsynt bland incestförbrytare. Medfödd psykopati av den grad, att den måste anses innebära åtminstone förminskad tillräknelighet, förekommer emellanåt bland männen. Vidare förekomma en del fall av senil demens, särskilt hos far- och morfäder, som göra sig skyldiga till otukt med sina barnbarn. Den vanligaste psykiska defekten är emellertid imbecillitet. Bland männen finner man många fall av imbecillitet, och bland kvinnorna är imbecillitet ännu vanligare. När det är fråga om vuxna kvinnor, kan man nästan säga, att det är regel att de äro mer eller mindre imbecilla. Det är lydiga, stillsamma, anspråkslösa flickor, som äro för blyga och bortkomna för att söka jämnårigas sällskap och som därför hålla sig inom hemmet, där de, just på grund av sin foglighet och psykiska svaghet, erbjuda ett lättfånget byte för de manliga familjemedlemmarna.

Sexuella perversiteter finner man ytterst sällan hos incestförbrytarna. Däremot är en till hypersexualitet stegrad könsdrift mycket vanlig.

Slutligen kan framhållas, att de manliga incestförbrytarna icke så sällan kroppsligen äro invalider.

Brottens orsaker. Vid blodskamsbrotten har man att göra med ett flertal sins emellan olika företeelser och typer, och det är här fråga om en mängd orsaker, som — ofta flera i förening — framkalla samma resultat, nämligen uppkomsten av en incestuös förbindelse. Bland dessa orsaker intaga psykiska defekter en mycket framskjuten plats men de kunna icke förklara incestföreteelsen överhuvudtaget.

En faktor, som har större betydelse för uppkomsten av blodskamsbrott än de egentliga psykiska defekterna, är alkoholen. Den utövar här sin dubbla verkan att dels stegra den sexuella driften, dels utplåna eller försvaga de moraliska hämningarna. I ungefär en fjärdedel av de närmare kända fallen sammanhänger brottet med alkoholmissbruk. I ett stort antal fall föreligger akut rus vid själva brottstillfället.

Bland de yttre miljöförhållanden, som orsaka incestbrott, bör främst nämnas avbrott i det sexuella umgänget med andra kvinnor. Incestförbrytarna äro ofta änklingar, som icke ha möjlighet att skaffa sig hushållerska utan låta någon halvvuxen dotter sköta hemmet, eller äkta män, vilkas hustrur äro uttröttade av ideliga barnsängar eller plågade av klimakteriska besvär

och därför icke äro benägna att fortsätta det äktenskapliga samlivet i den utsträckning mannen önskar.

Av stor betydelse för uppkomsten av incestbrott är trångboddheten. Den största faran i trångboddheten ligger i den i vårt land florerande oseden med den gemensamma sängen. Man finner icke något olämpligt och anstötligt i att fäder och bröder dela bädd med de vuxna eller halvvuxna flickorna i familjen. Gång på gång har man tillfälle att konstatera, hur den gemensamma sängen är den direkta orsaken till incestbrott, och hur utan den något brott aldrig skulle ha förekommit, ja, ej ens frestelse till brott uppstått.

Olika brottstyper. Som redan framhållits, är blodskam ingalunda någon enhetlig företeelse, utan man finner här ett flertal olika typer, varvid dock de enskilda fallen inom samma grupp ofta förete en förvånansvärd överensstämmelse.

Då far- eller morfäder öva otukt med sina barnbarn, föreligga vanligen utpräglade psykiska defekter hos ascendenten. De tre mödrar, som stått i förhållande till sina söner, ha samtliga varit psykiskt defekta. Vid de sällsynta fallen av otukt mellan styvmödrar och styvsöner har det varit fråga om egenartade förhållanden, som bidragit till förbindelsens uppkomst.

Otukt mellan fäder och döttrar.

Hit höra de särskilt hemska incestbrotten. Det är hustruplågarna och familjetyrannerna, som under årtal sexuellt utnyttja sina döttrar och genom misshandel och hot hålla familjen i ständig skräck och dödsångest. Som ett exempel bland många kan anföras följande fall:

Fall 1. Slaktaren O. P. hade stått i förhållande till sin dotter E., sedan denna var 7 år, och hade med henne två barn. Med sin dotter M. hade han börjat öva otukt, då hon var omkring 11 år, varvid han först lockade henne med pengar och löften om kläder och sedan, då hon blev äldre, tvingade henne med våld. Med sin sjukliga, 14-åriga dotter I. hade han två gånger haft samlag trots hennes motstånd. Vidare hade han övat homosexuell otukt med sin lille son samt haft älskarinnor bland de vuxna kvinnorna i orten. Sin hustru hade han på det brutalaste misshandlat snart sagt under hela deras äktenskap. Han hade lidit av spritbegär sedan sin ungdom och mer och mer hemfallit åt dryckenskap. — Han dömdes till livstids straffarbete, och dottern E., vilken sedan 7 års ålder av sin far vants vid sexuellt umgänge och sedan utvecklats till en kvinna med rätt förslappad sexualmoral, dömdes till ett års straffarbete.

Emellertid finnes det även en annan typ av fäder-incestförbrytare, där männen icke äro lika råa och brutala utan ofta arbetssamma familjefäder, som leva för hemmet, men som med missbruk av sin fadersauktoritet locka sina minderåriga och ofta sexuellt mycket okunniga döttrar till förhållanden, vars verkliga innebörd först så småningom blir klar för flickorna.

Vidare finns det tillfällighetsförbrytare, som någon gång i sexuell excitation begå otukt med en dotter och efteråt själva äro mycket förskräckta över vad de gjort. Ofta är det här fråga om spritpåverkan.

Som exempel på brott, där omständigheterna måste sägas vara tämligen

mildrande och där nuvarande straffminimum, 8 års straffarbete, förefaller alltför hårt, anföras här följande exempel:

Fall 2. Arbetaren V. S., änkling, levde i fattiga omständigheter och bodde ensam med sin yngsta dotter, 14 år, i en vindsammare. Då de endast ägde en säng, delade de bädd om nätterna. Dottern var sjuklig och hade varit intagen på sjukstugan på grund av psykisk sjukdom men vårdades nu i hemmet av fadern. En natt kom fadern hem från en danstillställning något berusad, och då han låg i den gemensamma bädden, kunde han icke motstå frestelsen att försöka öva otukt med dottern. Detta upprepades sedan även en natt, då han var nykter. Det hände ytterligare två gånger, att han vaknade på natten och kände sexuell åtrå, men han blev då rädd, att han åter skulle förgå sig mot dottern, och gick skyndsamt ut och avkylde sig med snö. Efter denna tid kände han ej mer några dylika frestelser och var aldrig närgången mot flickan. Ett och halvt år senare blev han häktad och åtalad, och han bekände då under tårar. Dottern vitsordade, att han eljest alltid varit snäll och god mot henne och aldrig på något sätt misshandlat henne. — Han dömdes till straffarbete i 8 år 6 månader.

Fall 3. Arbetskarlen A. L. blev änkling, två av barnen utackorderades, men själv bodde han med den äldsta dottern E. och tre söner i en enrumslägenhet. På grund av brist på sängkläder lågo de alla fyra i samma bädd. A. L. var skötsam i sitt arbete men hemfallen åt alkoholmissbruk. Då dottern var 14 år, kom han en kväll hem berusad och övade under natten otukt med henne. Detta upprepades sedan ofta och mestadels då A. L. var onykter. Vid 15 års ålder födde E. ett barn. Då fadern fick reda på grossessen, blev han mycket förtvivlad, och sedan hade han aldrig mera samlag med henne, trots att hon även efter barnets födelse vistades hos honom långa tider. Åtta år senare togs saken upp och ledde till åtal. Fadern förklarade vid polisförhøret, att det begångna brottet hade orsakat honom oro och samvetsqual, och han hade stundom haft för avsikt att beröva sig livet, men på grund av omsorgen för sina barn hade han icke satt det i verket; för att lätta sitt samvete hade han för ett år sedan omtalat den gamla historien för sin syster. — Han dömdes till straffarbete i 8 år 6 månader.

Otukt mellan styvfäder och styvdöttrar.

Här återfinner man samma typer som vid otukt mellan fäder och döttrar. Även brotten mot 2 § ske i de flesta fall med missbruk av mannens ställning och myndighet som familjefäder, och de utgöra väsentligen brott mot minderåriga eller eljest osjälvständiga och skyddslösa kvinnor. Emellertid tillkommer här en ny typ, som skulle kunna betecknas som »idylltypen». Det är styvfäder, som sedan de blivit änklingar sammanleva med sina styvdöttrar, och det uppstår ett verkligt, ömsesidigt ömhetsförhållande; kontrahenterna ha för avsikt att ingå äktenskap, de tillkännagiva sin förlovning och växla ringar. De tro, att deras sexuella förbindelse icke kan vara otillåten, då något blodsband icke existerar dem emellan, och det är för dem ett hårt slag, när de få reda på, att ifrågavarande svågerns förhållande enligt svensk rätt är ett indispensabelt äktenskapshinder.

Fall 4. Stenarbetaren C. C. hade vistats många år i Amerika och där ingått äktenskap med en svenska. Äktenskapet var barnlöst. År 1920 flyttade makarna tillbaka till Sverige jämte hustruns båda barn i ett tidigare äktenskap, en dotter

och en son, båda födda i Amerika. År 1925 dog hustrun, och då hon låg sjuk, hade hon uttalat en önskan, att mannen, om hon dog, skulle gifta sig med hennes dotter E., som då var 20 år. Efter moderns död stannade E. kvar hos styvfadern och skötte hans hushåll, och omkring ett år senare uppstod ett intimt förhållande. Båda saknade kännedom om det brottsliga i förhållandet, och de hade för avsikt att ingå äktenskap. I förbindelsen föddes ett barn, och kort därefter blevo styvfadern och styvdottern åtalade. Båda voro kända som ordentliga och hyggliga människor, de voro varmt fästade vid varandra och vid barnet.

Anmärkningsvärt är, att det tycks vara en rätt vanlig föreställning bland befolkningen i Sverige, att förbindelser av detta slag icke äro otillåtna. I målen angående ansvar för brott mot 2 § förekomma ett par exempel på att de åtalade av advokat eller präst blivit tillrättade att hos Kungl. Maj:t söka erhålla dispens för ingående av äktenskap.

Otukt mellan syskon.

Här förekomma en del varierande typer, men i de flesta fall kan det sägas vara fråga om en pubertetsföreteelse. Otukt mellan syskon är kanske den incestföreteelse, som är svårast att motverka, därför att den mera än andra incestbrott är en biologisk företeelse och oftast sammanhänger med den vaknande sexualitetens osäkra och trevande nyfikenhet hos psykiskt outvecklade individer, för vilka såväl naturens som samhällets lagar äro tämligen obekanta.

Fall 5. Syskonen J. L. och S. L. hade alltid vistats i hemmet hos sin mor, som var änka. De voro kända som arbetsamma, ordentliga och stillsamma och hade aldrig visat någon vanart. Sonen förestod familjens jordbruk och var sin moders enda stöd. Vid 15 års ålder hade han vid ett tillfälle blivit förförd av en lättsinnig piga. I hemmet hade hela familjen gemensamt sovrum, men syskonen hade icke delat bädd, sedan de voro barn. Vid ett tillfälle, då brodern var 16 år och system 14, fick familjen besök av släktingar, som stannade över natten, och på grund av det knappa utrymmet lät modern då barnen ligga i samma säng. Då de på kvällen gått och lagt sig, och modern och gästerna uppehöll sig i rummet bredvid, hade de på broderns förslag samlag. Detta var enda natten de lågo i samma säng, och otukt förekom ej dem emellan någon mera gång. Samlaget ledde emellertid till grossess, saken blev känd, och brodern dömdes till ett års straffarbete.

Några iakttagelser angående den rättsliga behandlingen av blodskamsbrott. När man studerar blodskamsbrotten, får man ett beklämmande intryck av hur katastrofalt dessa brott ingripa i individens och familjens liv och vilken allvarlig samhällsfara de utgöra, då de inom de lägsta samhällsskikten äro en i viss mån konstant företeelse inom alla delar av landet. I diskussionen angående dessa frågor göres stundom gällande, att de straffrättsliga reaktionerna mot incestbrotten skulle vara i stort sett verkningslösa. Ett närmare studium av denna företeelse visar emellertid, att kriminaliseringen av incestbrotten har sin stora allmänpreventiva betydelse, och domstolsmaterialet erbjuder flera slående exempel på vilken hämmande och återhållande

verkan kännedom om straffen ofta har. Detta gäller särskilt straffen för fäderna och styvfäderna.

En motsatt verkan har det straffhot, som vilar över döttrarna och styvdöttrarna. Erfarenheten visar nämligen, att detta straffhot ofta utnyttjas av fäderna för att, sedan förhållandet börjat, tvinga döttrarna till tystnad och hålla dem kvar i beroende och förnedring. I dylika fall främjar alltså straffhotet den brottsliga förbindelsens fortbestånd.

Fall 6. Snickaren O. S., gift, började öva otukt med sin dotter, då hon var 12 år. Han var alkoholist, och då han första gången närmade sig dottern, var han mycket berusad. Han uppträdde brutalt mot henne och misshandlade henne, då hon försökte slippa undan honom. Hon fick nästan aldrig lämna hemmet för fadern, och han skrämde henne till tystnad genom att hota henne med att hon skulle komma i fängelse, om förhållandet blev känt. Till slut fick dock modern reda på saken och anmälde mannen. Dottern, som ännu ej fyllt 16 år, blev då häktad, och hon dömdes sedan till 3 månaders straffarbete, villkorlig dom.

Det som mest frapperar vid genomgående av rättegångsprotokollen är domstolarnas obenägenhet att vid brott mot 1 och 2 §§ fria den kvinnliga parten från ansvar, även då — som oftast är fallet — mannen gjort sig skyldig till våld eller hot eller tvingat kvinnan till underkastelse genom missbruk av sin faderliga auktoritet och av hennes beroende ställning, och det är uppenbart, att kvinnan befunnit sig i en sådan situation, att det icke varit psykologiskt möjligt för henne att undvika förbindelsen. Åklagarna synas ofta anse sig förpliktade att anställa åtal mot kvinnan, så snart ej våldtäkt kan anses föreligga. Endast relativt sällan förekommer det, att kvinnan frikännes på grund av det våld, hot eller tvång, varför hon varit utsatt.

Av 76 döttrar, åtalade enligt 1 §, ha 52 sakfällts och 24 icke sakfällts. Av de icke sakfällda ha 11 frikänts på grund av bristande bevisning (tillika med fadern) 5 straffriförklarats enligt 5 kap. 5 § (eller åtalet nedlagts av liknande anledning) och 8 frikänts av annan anledning.

Särskilt hårda te sig de straffrättsliga reaktionerna mot döttrarna i de talrika fall, då förbindelsen börjat under dotterns minderårighet, ofta på ett stadium, då hon saknat kännedom om sexuella ting och ej alls förstått innebörden av den kroppsliga intimiteten. Gällande lag synes förutsätta, att en på detta sätt uppfostrad flicka, som sedan barndomen varit utsatt för sexuell missbrukande, i och med uppnående av 15 år skall vara i stånd att avbryta förbindelsen och — ehuru i övrigt både för livets nödort och eljest psykiskt och ekonomiskt beroende av sin far — skall med framgång kunna avvisa hans sexuella övergrepp. En dylik fordran är emellertid psykologiskt orimlig.

Huru otillfredsställande de nuvarande förhållandena te sig även för dem, som å ämbetets vägnar ha att yrka på straff, torde framgå av den iver, varmed åklagarna ofta förorda villkorlig dom för de åtalade kvinnorna. Flerparten av de kvinnor, som ådömas straff enligt 1 och 2 §§, erhålla också villkorlig dom. Emellertid torde redan själva åtalet samt sakfällandet åsamka dessa kvinnor skada, som kan få avgörande betydelse för deras senare liv.

Fall 7. Statdrängen O. P., en djupt undermålig man, blev änklings, och hans 12-åriga styvdotter A. P. fick då sköta om hushållet och se till de tre yngre sönerna. Omkring $\frac{1}{2}$ år efter moderns död började styvfadern öva otukt med henne. Hon var då för ung och oerfaren för att förstå vad det var fråga om, och först så småningom började hon fullt förstå innebörden. Hon försökte förgäves hindra honom. Av fruktan för styvfadern, som alltid behandlat henne hårt och strängt, vågade hon ej för någon omtala deras förhållande. Då hon var 15 år, fick hon ett missfall. Hennes mormoder fick då reda på förhållandet. Styvfadern fortsatte emellertid att öva otukt med flickan. Vid nyss fyllda 16 år födde hon ett barn. 19 dagar efter barnsbörden blev hon häktad. Hon dömdes till 4 månaders fängelse, villkorlig dom.

Fall 8. Till landsfiskalen i ett av våra nordligare distrikt inkom följande skrivelse:¹

»A-köping den 14 mars 1930.

Till Herr Landsfiskalen N. N., A-köping.

Med anledning av att vår far Albert Karlsson står i otillbörligt förhållande till oss båda, döttrarna Beda och Karin, ber vi härmed få meddela detta. Samtidigt ber vi få hjälp så fort sig det göra låter. Vi vistas i hemmet och anträffas när som helst. Karlsson arbetar på Godsmagasinet.

Med utmärkt högaktning.

Beda Karlsson.

Karin Karlsson.

Vänd!

Var av godheten häkta oss — döttrarna — först och sedan Karlsson, allt så fort som möjligt.»

Med anledning av denna skrivelse blevo både Karlsson och hans döttrar anhallna av polismyndigheterna. Vid förhör med döttrarna framkom, att fadern övat otukt med dem sedan $2\frac{1}{2}$ år tillbaka. Beda hade då varit 17 år och Karin 16. Karin berättade nu, att fadern första gången överrumplat henne en gång, då de voro ensamma hemma. Karin hade blivit rädd och velat springa undan, men fadern hade hotat att dräpa henne, om han ej fick som han ville. Sedan han mot hennes vilja haft samlag med henne, hade han tillhållit henne att ej omtala det för någon, ty då skulle hon ej få leva länge. Efter detta tillfälle hade fadern fortsatt att öva otukt med henne, alltid mot hennes vilja och oftast då han varit berusad. Fadern hade alltid varit elak i hemmet, misshandlat modern och haft sitt nöje i att plåga barnen.

Beda gav en liknande skildring av faderns förhållande till henne. Han hade antastat henne både då han varit berusad och nykter. Då han varit nykter, hade hon i allmänhet kunnat freda sig, men då han varit berusad, hade hon ej vågat neka, emedan han då hotat henne till livet. En gång hade han tvingat henne med sig ut i skogen genom att hota henne med en pistol.

Båda döttrarna förklarade, att de, då förhållandet började, varit för barnsliga och oerfarna för att förstå vilka ansvarsåföljder det kunde medföra, men när de blivit äldre, hade de insett det brottsliga i saken. De hade aldrig vågat säga något till modern eller andra personer, dels av rädsla för fadern och dels av skamkänsla. Till slut hade de dock beslutat sig för att göra anmälan. De hade för ett

¹ De verkliga namnen ersatta med fingerade.

par veckor sedan skrivit brevet till landsfiskalen men tvekat att skicka av det, tills fadern nu en dag varit särskilt svår, och de dessutom väntade, att han inom den närmaste tiden åter skulle berusa sig och då tvinga dem till samlag. De ansågo det vara bättre att taga sitt straff än att leva tillsammans med fadern under sådana förhållanden som nu varit fallet.

Under den fortsatta utredningen intygades även från andra håll, att Karlsson varit en rå och brutal familjetyrann, som tidvis varit hemfallen åt svårt spritmissbruk, och särskilt under dessa perioder hade familjen varit utsatt för misshandel och haft ett ständigt hot över sig. Han hade konsekvent nekat döttrarna att deltaga i några förströelser samt hindrat dem från att komma ut och taga plats. Döttrarna erhöilo från alla håll de bästa vitsord.

Karlsson, som vid läkarundersökning befanns vara en psykopat, dömdes sedermera som förminskat tillräknelig till 5 års straffarbete, vilket straff dock utbyttes mot förvaring på obestämd tid på fångvårdens abnormanstalt i Norrköping. De båda döttrarna, som blivit häktade samtidigt med honom, ställdes även under åtal, och domstolen fann, jämlikt 1 §, rättvist döma dem båda, »för vad dem sålunda i målet ligger till last», till 5 månaders straffarbete, villkorlig dom, och de skulle under en prøvotid av 3 år stå under övervakning och därvid, enligt vad i domen särskilt föreskrevs, foga sig i de anordningar, som övervakaren funne erforderliga »för deras rättelse».

En ytterligare iakttagelse, som man gör vid studium av rättegångsprotokollen i blodskamsmål, är hur olika fordringar det ställes på bevisningen i dessa mål. Medan en del domstolar tillmätta den kvinnliga partens uppgifter betydelse, där de kompletteras av indiciebevisning, äro andra domstolar benägna att fordra, att ett erkännande föreligger även från mannens sida, och att anse åtalet icke styrkt, trots att kvinnans bestämt vidhållna uppgifter stödas av läkarintyg angående deflorering samt synnerligen komprometterande iakttagelser av ojäviga vittnen. Det har rent av förekommit ett exempel på så formalistisk bevisprövning som att rådhusrätten i en mindre stad vid åtal mot en fader och hans dotter för otukt med varandra dömde dottern till straff på grund av hennes erkännande, men samtidigt fann fadern ej kunna fällas till ansvar, med hänsyn till hans förnekande av gärningen, varför målet beträffande honom ställdes på framtiden.

De sakkunniga.

Den svenska rättens straffbestämmelser rörande blodskam synas giva rum för befogade invändningar och ha i praktiken medfört konsekvenser, vilka måste betecknas såsom betänkliga. Det har med hänsyn härtill synts de sakkunniga nödvändigt, att hithörande bestämmelser på vissa punkter bliva föremål för omarbetning. Till en början synes det område, inom vilket sexuella förbindelser straffas, böra inskränkas. Vidare synas straffsatserna böra jämkas till bättre överensstämmelse med nutida uppfattning angående brottens svårhetsgrad. Slutligen synes det vara angeläget, att vid reglering av straffet för sexuella förbindelser mellan män och deras kvinnliga avkomlingar samt mellan styvfäder och styvdöttrar större hänsyn toges till de sär-

skilda omständigheterna vid dessa brott. Erfarenheten visar nämligen, att i dylika fall mannen som regel förmår kvinnan till otukt genom våld eller hot eller annat missbruk av hennes beroende ställning och att kvinnan därvid ofta befinner sig i en sådan situation, att det icke är psykologiskt möjligt för henne att undgå mannens närmanden. Garantier måste därför skapas för att en på detta sätt missbrukad kvinna ej — såsom för närvarande ej sällan sker — ådömes straff för deltagande i ett brott, för vilket hon i själva verket varit offer. Å andra sidan motivera de nämnda omständigheterna ett skärpt straff för mannen, och detta synes alltid böra inträda, då kvinnan med vilken otukt övats var minderårig eller sinnessjuk eller sinnesslö, i vilka fall grovt missbruk av hennes beroende ställning alltid måste anses föreligga.

Vad angår det område, inom vilket sexuella förbindelser straffas, är detta alltför vidsträckt. Icke i något annat land än Finland har detta område så stor omfattning som i Sverige. Under alla omständigheter synas de nu i 5 § upptagna fallen böra utgå. De svägerlagsförhållanden som där avses utgöra sedan 1872 ej längre äktenskapshinder. Det är visserligen sant att även om äktenskapshinder ej består en utomäktenskaplig förbindelse i något fall kan böra vara belagd med straff, särskilt då den av vår lag antagna straffbarhetsgrunden härvidlag övervägande får anses ligga i könsförbindelsens egenskap att vara »en borgerlig ordning och goda seder synnerligen kränkande gärning». Ett sådant betraktelsesätt i fråga om könsförbindelser i förevarande fall torde dock vara alldeles uteslutet, åtminstone för den händelse att det svägerlagsgrundande äktenskapet ej längre består. Om åter detta äktenskap icke är upplöst, kan könsförbindelsen väl vara förkastlig såsom en kränkning av det bestående äktenskapets helgd men bör icke föranleda straff ur de synpunkter, som å ifrågavarande brottsområde äro utslagsgivande. — Huruvida straffbudet för otukt mellan ett syskon och det andras avkomling (4 §) bör bibehållas kan vara föremål för delade meningar. Det är även för sådant fall endast Sverige och Finland som uppställa straffbestämmelser. Som emellertid fullständigt upphävande av straffbarheten i detta hänseende säkerligen i mångas ögon skulle innebära ett väl kraftigt avsteg från vad för närvarande gäller och det alltjämt bestående äktenskapshindret enligt 2 kap. 8 § giftermålsbalken synes erfordra en straffrättslig sanktion, har det ansetts riktigast att i den föreslagna 5 § uppställa ett mot den nuvarande 4 § svarande stadgande, däri emellertid straffet nedsatts till böter eller fängelse i högst 6 månader.

Redan Nya lagberedningen uttalade i sitt för snart 50 år sedan avgivna förslag till lag angående ändring i vissa delar av strafflagen, att straffskalan för ascendent i 18 kap. 1 § vore alltför sträng, och förordade därför nedsättande av densamma till straffarbete från och med 4 till och med 10 år. I nuvarande straffskala — som huvudsakligen erhåller tillämpning å faders otukt med dotter — är det alltjämt ej så mycket det höga straffmaximum, som väcker betänklighet. Numera förekommer det ytterst sällan att livstids straffarbete ådömes för blodskamsbrott. Ej få av ascendent begångna brott mot 1 § äro emellertid av den beskaffenhet, att ett så högt straff som 8 à 10 års straffarbete kan synas

försvarligt även för nutida uppfattning. Långtifrån sällsynt är, att en fader under årtal sexuellt utnyttjar sina uppväxande döttrar och genom miss-handel och hot håller dem liksom familjen i övrigt i ångest och skräck, och sådana företeelser måste lagen alltjämt möta med allvarligt straffhot. Skalan minimum ligger emellertid alldeles för högt för att en tillfredsställande differentiering skall kunna ske mellan fall av den antydda typen och de mindre svåra fallen, där brottet mera har karaktären av en tillfällig sexuell förlöpning. För de sparsamt förekommande fall, då otukt övas med en vuxen och fullmålig dotter med hennes medgivande synes nuvarande straff innebära en alltför hård straffreaktion, och de sakkunniga anse, att för dessa och andra liknande fall av relativt ofarlig typ en strängare straffskala än straffarbete från och med 1 till och med 6 år ej gärna kan uppställas. För de svårare fall åter, där otukt övas med kvinna, som ej fyllt 15 år eller som var sinnessjuk eller sinnesslö, eller där brottet eljest sker med grovt missbruk av kvinnans beroende ställning, upptager förslaget straffarbete från och med 4 till och med 10 år, det vill säga samma straffskala, som enligt 15 kap. 12 § i förslaget skulle gälla för våldtäkt, vid vilken icke synnerligen mildrande omständigheter varit för handen. Då enligt vad som framgått vid närmare undersökning angående blodskamsbrotten i Sverige de flesta blodskamsbrott ha karaktären av sexuella övergrepp mot minderåriga, psykiskt defekta eller eljest skyddslösa kvinnor, och då verkningarna av dylika förbindelser ofta bliva katastrofala för kvinnan, framstår det som en nödvändighet att giva dessa kvinnor det skydd mot sexuellt utnyttjande från familjefaderns sida, som ett mot fadern riktat allvarligt straffhot erbjuder. Detta synes vara så mycket mera påkallat, som blodskamsförbindelser av detta slag visat sig vara en i viss utsträckning konstant förekommande företeelse och därför utgöra en samhällsfara, som ej kan bagatelliseras.

Straffet för descendenten enligt 1 § synes avsevärt strängare än vad för nutida uppfattning av brottslighetsgraden i dessa fall är försvarligt. Även där kvinnan frivilligt inlåtit sig på förbindelsen, torde hennes brottslighet ofta få anses skäligen lindrig och möjlighet böra finnas till ådömande av fängelse.

Samma skäl som anförts för en strängare straffskala vid på visst sätt kvalificerad blodskam enligt 1 § tala även för en relativt hög straffskala vid liknande brott mot 2 §, vilket lagrum i praktiken huvudsakligen tillämpas å förbindelser mellan styvfäder och styvdöttrar. I de flesta fall där en styvfader ställts under åtal för otukt med styvdotter har brottet företett stor överensstämmelse med de ovannämnda svårare otuktsfallen enligt 1 §. För en tillbörlig bestraffning i dylika fall synes den nu gällande straffskalan ej alltid erbjuda tillräckliga möjligheter, och det föreslås därför att under samma förutsättningar, som skola föranleda tillämpning av den i 1 § föreslagna strängare straffskalan för ascendent, straffet för styvfaders otukt med styvdotter eller styvbarns dotter skall utgöra straffarbete i minst 1 och högst 6 år.

Emellertid har man vid tillämpningen av 2 § i större utsträckning än vid

1 § att räkna med relativt oskyldiga fall. Understundom förkomma förbindelser mellan en änklings och hans vuxna styvdotter, vilka de tänkt sig sedan kunna legalisera genom vigsel. Det synes, såsom ovan anförts, för en stor del av den svenska befolkningen vara okänt, att dylika förbindelser äro belagda med straff och att detta svägerlagsförhållande enligt svensk rätt grundar ett indispensabelt äktenskapshinder. För nu antydda och liknande fall måste nuvarande straffskala anses onödigt sträng. Med hänsyn härtill föreslås straffskalan för de okvalificerade brotten mildrad till straffarbete i högst 2 år eller fängelse, med möjlighet tillika för domstolen att, där det svägerlagsgrundande äktenskapet ej längre består, sätta straffet till allenast böter. Framhållas må, att i Norge straffbarhet i motsvarande fall ej föreligger annat än då äktenskapet består. Vid denna mildring av straffskalan synes behov av en särskild lägre straffskala för styvbarnet m. fl. ej föreligga, och detta så mycket mindre med hänsyn till innebörden av det föreslagna straffrihetsstadgandet i 3 § (jfr härom nedan).

Synnerliga betänkligheter väcker den ovillkorliga straffbarheten enligt 1 § för descendenten (d. v. s. i de allra flesta fall dottern) och enligt 2 § för »barnets eller avkomlingens maka, så ock styvbarnet eller dess avkomling» (d. v. s. praktiskt taget styvdottern). De sakkunniga få här hänvisa till den ovan intagna redogörelsen angående blodskamsbrotten i Sverige och de där anförda exemplen. Visserligen förefinnes beträffande den som fyllt 15 men ej 18 år enligt 5 kap. 2 § möjlighet till straffnedsättning — nyligen utvidgad därhän, att nedsättning alltid kan ske ända till det legala straffminimum — och alltjämt torde även kunna påräknas, att domstolarna i största möjliga utsträckning meddela villkorlig dom i sådana fall, där kvinnan på grund av sin ungdom, oerfarenhet eller beroende ställning förmåtts till otukt. Men betänkligheterna gälla härvidlag ej så mycket straffets storlek eller verkställighet utan fastmera den omständigheten att vederbörande överhuvud åtalas inför domstol och dömes till straff. En kvinna, som ännu icke nått 18 års ålder, torde sällan ha nått den självständighet, att hon gentemot fadern eller styvfadern intager en fullt fri och oberoende ställning, och även om kvinnan är äldre, kunna omständigheterna vara sådana, att hon skäligen icke bör fällas till ansvar. Detta gäller särskilt, där fråga är om en sedan hennes minderårighet fortgående förbindelse och överhuvud då otukten sker med grovt missbruk av hennes beroende ställning. Det föreslagna straffrihetsstadgandet i 3 §, till vilket motsvarighet förefinnes i de flesta modernare lagar, avser att i möjligaste mån undanröja den orättfärdighet, som den nuvarande ordningen måste anses innebära. Ett ytterligare, icke oväsentligt skäl för de sakkunnigas ställningstagande i denna del har varit, att det ej sällan visat sig, att fadern eller styvfadern utnyttjat det över dottern eller styvdottern vilande straffhotet till att förmå henne att hemlighålla och fortsätta en förbindelse, från vilken hon gjort ansatser att frigöra sig. Straffriheten har, efter förebilder i utländsk rätt, ansetts böra omfatta jämväl manliga descendenter m. fl. under 18 år.

Även den nuvarande straffskalan för otukt mellan syskon synes avsevärt

strängare än vad som kan anses erforderligt. De flesta av dessa brott, som ofta ha karaktären av tillfälliga förbindelser, begås av ynglingar och flickor som antingen ej nått eller blott obetydligt överskridit den fulla straffmyndighetsåldern. Även i de senare fallen måste ett långvarigt frihetsstraff ofta bliva ödesdigert och det synes ej vara påkallat av allmänpreventiva hänsyn. Straffskalan föreslås därför nedsatt till straffarbete i högst 2 år eller fängelse.

Otukt med missbruk av auktoritet (6 §).

Bestämmelserna i 6 § ifrågakomma sällan till tillämpning och ha icke veterligen föranlett kritik. Såsom redan inledningsvis framhållits ha de sakkunniga ej heller funnit skäl till omarbetning av lagrummet. Ändringsförslagen inskränka sig till — förutom en redaktionell jämkning — vissa förändringar i fråga om straffsatserna och sammanhånga med de förslag som i övrigt framställts beträffande straffsatserna i 18 kap. Det har sålunda ej ansetts föreligga skäl att bibehålla ett så högt minimum för straffarbetsstraffet i första stycket som 6 månader, och beträffande straffsatsen i andra stycket synes lämpligast att fängelse genomgående uppställas såsom alternativ straffart. Därjämte föreslås, att genom ett tillägg i första stycket införa möjlighet till höjning av straffet vid synnerligen försvårade omständigheter. Härmed avses huvudsakligen att i överensstämmelse med vad som föreslagits för kvalificerade fall av styvfaders otukt med styvdotter i 2 § möjliggöra tillbörlig straffreaktion för fall då fosterfader eller adoptivfader under motsvarande omständigheter övar otukt med fosterdotter eller adoptivdotter.

Under överbägande har varit att i andra stycket föreslå straff även för otukt begången av kvinna, som innehar befattning av där angivet slag, men en sådan utsträckning har ej ansetts vara av något praktiskt behov påkallad.

Otukt med minderårig (7 och 8 §§).

Svensk rätt.

Enligt 22 kap. 1 § missgärningsbalken i 1734 års lag (ovan s. 25) likställdes hävdande av kvinna, som ej fyllt 12 år, med våldtäkt och belades alltså med dödsstraff, som emellertid genom Kungl. förordningen den 20 januari 1779 ersattes med »högsta kropps plikt» och fängelse i 2 år.

Lagkommittén och Lagberedningen uppställde likaledes för otukt med kvinna under 12 år samma straff som för våldtäkt, nämligen Lagkommittén (20 kap. 7 §) straffarbete i lägst 6 och högst 12 år samt Lagberedningen (21 kap. 7 §) fängelse i lägst 6 och högst 10 år. I båda förslagen upptogs därjämte livstids frihetsstraff för det fall att kvinnan av gärningen fick svår kroppsskada. »I anseende till de fördärliga följderna av sådan förbrytelse med kvinna emellan tolv och femton år» utsatte Lagkommittén här för särskilt straff, straffarbete från och med 6 månader till och med 3 år eller fängelse i högst 180 dagar, och Lagberedningen upptog motsvarande stadgande, enligt vilket straffet utgjorde fängelse i högst 2 år.

I 1864 års strafflag hade 18 kap. 7 § samma innehåll som nuvarande 7 och 8 §§.

Nya lagberedningen föreslog i sitt 1887 avgivna betänkande angående ändring i vissa delar av strafflagen, förutom redaktionella ändringar i 7 §, att straffet för otukt med kvinna under 12 år skulle, där omständigheterna vore synnerligen mildrande, kunna nedsättas till straffarbete i 2 år samt att, därest kvinnan fyllt 14 år och omständigheterna vore synnerligen mildrande, böter skulle ingå i straffskalan. Till stöd för ändringsförslaget beträffande den första straffbestämmelsen i 7 § anfördes, att densamma i vissa fall ansetts innebära allt för stor stränghet. Omständigheterna vid gärningens förövande hade nämligen, särskilt då fråga varit om yngre förbrytare, ibland varit sådana, att gärningen framstått såsom väsentligt mindre straffbar än i allmänhet vore händelsen. Det senare ändringsförslaget motiverades med att uppenbarligen brottsligheten av gärningen avtogs i den mån kvinnan närmade sig den åldersgräns, vid vilken hennes rätt att ingå äktenskap inträdde (enligt då gällande rätt 15 år).

I den på Nya lagberedningens betänkande grundade propositionen nr 21 till 1890 års riksdag upptogs endast det senare ändringsförslaget, i sammanhang varmed 7 § — såsom ock Nya lagberedningen föreslagit — fördelades på två olika stycken. Riksdagen fann emellertid den föreslagna strafflindringen i andra stycket icke vara av behovet påkallad och i anledning härav kom genom lagen den 20 juni 1890 ej annan ändring i 7 § att ske än lagrummets uppdelning på två stycken. — Genom lag den 20 juni 1918 erhöles ifrågavarande straffbestämmelser sin nuvarande paragrafbeteckning.

Den s. k. reglementeringskommittén fann i sitt den 31 december 1910 avgivna betänkande ur synpunkten av de smittosamma könsjukdomarnas motarbetande en utvidgning av vissa bestämmelser i 18 kap. kunna ifrågasättas. Sålunda ansåg kommittén ett utsträckt skydd mot ungdomens indragande i sedeslöshet kunna vinnas bl. a. genom höjande av den i 7 § satta åldersgränsen i fråga om otukt med minderårig från 15 till 16 år ävensom, med hänsyn särskilt till gatuprostitutionen i de större städerna, straffbudets utsträckning att omfatta båda könen. Kommittén ansåg emellertid denna fråga böra avgöras i samband med det under utredning av Lagberedningen varande spörsmålet om äktenskapsålderns höjande och väckte därför intet förslag i ämnet.

I Lagberedningens den 15 september 1913 avlämnade förslag till lag om äktenskaps ingående och upplösning och till vissa därmed sammanhängande författningar uttalade Lagberedningen, att bl. a. ovannämnda, av reglementeringskommittén berörda frågor syntes böra upptagas till lösning först vid en framtida mera allmän revision av bestämmelserna om sedlighetsbrott.

Med föranledande av en vid 1922 års riksdag av herr Lithander väckt motion (II: 138) anhöll riksdagen, på hemställan av andra lagutskottet, i skrivelse till Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t måtte taga i övervägande, huruvida icke, utan avbidan å en förestående allmän strafflagsreform, till

beredande av ökat straffskydd i vissa av utskottet angivna hänseenden måtte vidtagas därför erforderliga ändringar i gällande straffbestämmelser i 18 kap. strafflagen, ävensom för riksdagen framlägga det förslag, som därav kunde föranledas. I sitt utlåtande i ämnet (nr 25) hade andra lagutskottet uttalat att vissa, endels redan av reglementeringskommittén påkallade ändringar i 18 kap. strafflagen syntes kunna ifrågasättas till beredande av ökat straffskydd mot förgripelser av sexuell natur gent emot barn och ungdom, och anförde utskottet härutinnan bl. a. följande:

Medan otukt med kvinna, som ännu ej fyllt 12 år, enligt 7 § i 18 kap. medför straffarbete å *minst* 4 år, är åter straff*maximum* för liknande brott gent emot kvinna, som — kanske kort före gärningens begående — fyllt 12 år, ej mer än 2 års straffarbete. Fall torde hava förekommit vid våra domstolar, då sistnämnda straffskala, särskilt med hänsyn till den bristande anpassningen av straffmåttan för de båda åldersgrupperna i förhållande till varandra, framstått såsom lindrigare än vad för beredandet av det emot gärningar av detta slag erforderliga straffskyddet syntes önskligt.

Förgripelser i sexuellt hänseende mot barn av manligt kön äro merendels av beskaffenhet att hemfalla under straffbestämmelsen i 10 § av kapitlet. Om ock gärningar av detta slag ofta hava sin grund i psykisk abnormitet, torde dock tid efter annan förekommit fall, då män för tillfredsställande av sina sexuella drifter förgripit sig emot barn av manligt kön med därav följande menliga verkningar för offren under förhållanden, som särskilt vid jämförelse med de för förgripelser emot barn av kvinnligt kön gällande straffmåttan gjort det önskligt, att högre sådant än det i paragrafen nu inrymda eller straffarbete i högst 2 år stått att tillämpa.

Utskottet framhöll slutligen, att understundom yppat sig behov av en utökning av det i 18 kap. 13 § föreskrivna straffet i och för bestraffning av vissa gränsfall mellan »otukt» samt »tukt och sedlighet sårande gärning».

I det vid professor J. C. W. Thyréns fränfälle föreliggande, av honom upprättade lagutkastet angående bl. a. »Brott mot familj eller sedlighet» återfunnos följande bestämmelser rörande otukt med minderåriga av annat kön:

26 §.

Den, som har samlag med barn under tolv år, straffes med tukthus i högst åtta år.

Övar man eljest otukt med barn under tolv år; straffes med fängelse.

27 §.

Har någon samlag eller övar eljest otukt med barn, som fyllt tolv men icke femton år; straffes med fängelse.

28 §.

Har genom brott, som i 23, 24, 25 eller 26 § omtalas, könssjukdom överförs eller annan svår kroppsskada vållats å den, mot vilken gärningen förövades; må straffet kunna höjas till tukthus i tolv år.

Har av sådan gärning den, mot vilken gärningen förövades, ljutit döden; må straffet kunna höjas till livstids tukthus.

Utländsk rätt.

Särskilda straffbestämmelser rörande otukt med barn eller yngre personer uppställas i alla strafflagar. Vanligen förekommer straffskydd för båda könen, därvid ofta skyddet för kvinnokönet är mera vittgående. Att endast kvinnokönet skyddas (såsom i Sverige) är numera icke vanligt. Den åldersgräns, under vilken otukt eller åtminstone samlag alltid straffas, bestämmes i regel siffermässigt, varierande mellan 12 och 16 år. Förutom denna gräns för den absoluta straffbarheten uppställa de flesta lagar andra gränser dels under den absoluta gränsen (med skärpt straff) och dels över densamma (då straffbarhet inträder först under någon ytterligare förutsättning, t. ex. förförelse). — Den brottsliga handlingen bestämmes i vissa lagar som samlag, i andra som otukt; en del lagar använda båda begreppen.

Finland. Efter vissa år 1926 genomförda ändringar gäller numera enligt 20 kap. 7 § strafflagen att otukt med barn som ej fyllt 15 år straffas med tukthus i (lägst 6 månader och) högst 10 år eller, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, med fängelse ej under 6 månader. Förövas otukt med den som fyllt 15 men ej 17 år samt ej är hemfallen till osedlighet är straffet tukthus eller fängelse i högst 2 år eller böter. Den som i åsyn av sålunda skyddad person i osedlig avsikt företager handling, som sårar tukt, straffas med fängelse i högst 1 år eller böter. Åtal för brott mot 20 kap. 7 § må enligt 20 kap. 14 a § ej av allmän åklagare utföras där den mot vilken brottet begicks då var äldre än 15 år eller vid åtalets väckande redan fyllt 17 år; har den brottslige ingått äktenskap med den mot vilken brottet begicks må ej till straff dömas.

Norge. Hithörande lagbestämmelser ha i betydande grad skärpts genom lag den 4 juli 1927. Otukt (»utuktig omgjengelse») med barn under 14 år liksom försök eller medverkan därtill straffas enligt § 195 med fängsel i minst 3 år. Under synnerligen mildrande omständigheter kan straffet nedsättas till fängsel i 1 år, dock icke lägre än till fängsel i 2 år därest barnet var under 12 år. Om barnet omkommer i följd av otukten eller därav får »betydlig skade på legeme eller helbred» — vartill alltid könssjukdom skall räknas — höjes straffet, liksom vid iteration, till fängsel från och med 4 år intill på livstid. Den som övar otukt med barn under 16 år straffas enligt § 196 med fängsel från och med 6 månader — vid iterationstillfällen 2 år — till och med 5 år. För otukt med person som ej fyllt 18 år och som står under den skyldiges »myndighet eller opsikt» stadgas i § 197 straff av fängsel i högst 1 år. Slutligen straffas enligt § 198 den som genom »særlig underfundig adferd» eller genom missbruk av annans beroende förhållande förför honom eller henne till otukt med fängsel i högst 2 år, om den förförde antingen är under 18 år eller är under 21 år samt under den skyldiges »myndighet eller opsikt», eljest med fängsel i högst 1 år. Allmänt åtal för brott mot § 198 sker endast efter angivelse av den förorättade. Till de angivna bestämmelserna sluter sig § 212, däri straffbelägges dels (med böter eller fängsel i högst 1 år) den som genom »utuktig adferd» i handling eller ord

kränker anständighetskänslan (»ærbarhet») eller medverkar därtill, då detta sker »i overvær av eller overfor» barn under 16 år, och d e l s den som företager »utuktig handling» (ett vidsträcktare begrepp än »utuktig omgjengelse») med barn under 16 år eller förleder sådant barn till »utuktig adferd». I de senare fallen är straffet fängsel från och med 6 månader till och med 3 år. Förhöjning av minimum till 1 år inträder om den förörrättade var under 14 år eller stod under den skyldiges »myndighet eller opsikt» eller denne till främjande av gärningen använt hot; förhöjning av både minimum och maximum, till fängsel i 2 respektive 5 år, inträder vid iteration. — I samtliga nu nämnda fall intager lagen uttryckligen den stränga ståndpunkten att den skyldiges misstag i fråga om brottsobjektets ålder under inga omständigheter utesluter straffbarhet. — Nämnas må slutligen att i de fall som avses i §§ 196—198 strafffrihet inträder såframt efter brottets begående äktenskap ingås mellan gärningsmannen och den förörrättade.

D a n m a r k. Samlag med barn under 15 år straffas enligt § 222 i strafflagen med fängsel i (längst 30 dagar och) högst 12 år. I § 223 andra stycket stadgas straff av fängsel i högst 4 år för den som under grovt missbruk av en på ålder och erfarenhet beroende överlägsenhet förför en person under 18 år till samlag; är vederbörande gärningsmannens adoptiv- eller fosterbarn eller honom anförtrodd till undervisning eller uppfostran inträder enahanda straffpåföljd även om förförelse ej kan påvisas (§ 223 första stycket). Omnämnas bör ock straffbestämmelsen i § 220, enligt vilken den som genom grovt missbruk av en kvinnas beroende ställning i tjänsten eller i ekonomiskt avseende förmår henne till samlag straffas med fängsel i högst 1 år eller, om hon är under 21 år, med fängsel i högst 3 år. — Sker »anden kønslig Omgængelse» än samlag, skall »en forholdsmæssig mindre Straf» ådömas (§ 224), liksom då gärningsmannen på grund av okunnighet om brottsobjektets ålder ej kan anses skyldig till uppsåtligt brott men dock handlat oaktsamt (§ 226). Straffet kan i det förra fallet nedsättas till fängsel i 30 dagar, i det senare till böter. Strafffrihet kan inträda då äktenskap med brottsobjektet sedermera ingåtts (§ 227).

T y s k l a n d. Med tukthus i (längst 1 och) högst 10 år straffas enligt § 176 3. den som företager otuktiga handlingar med barn som ej fyllt 14 år eller förleder det att öva eller tåla sådana handlingar. Vid mildrande omständigheter kan fängelsestraff ej under 6 månader ådömas. Har barnets död orsakats av otukten, är enligt § 178 straffet tukthus i minst 10 år eller på livstid. — Den som förför en oberyktad (unbescholten) kvinna under 16 år till samlag straffas enligt § 182 med fängelse i högst 1 år. Brottet åtalas dock endast efter angivelse av den förfördas föräldrar eller förmyndare.

I det för riksdagen år 1927 framlagda strafflagsförslaget upptogs i §§ 286 och 287 stadganden svarande mot §§ 176 3. och 178. Med den förörrättades död likställdes i § 287 svår kroppsskada eller överförande av könssjukdom. Förförelsestadgandet i § 182 upptogs i § 288, därvid kravet på den förfördas oförvitlighet ströks samt straffet höjdes till fängelse (i högst 5 år), varjämte tillades, att i den händelse gärningsmannen sedermera äktade den förförda

åtal ej skulle ske under annan förutsättning än att äktenskapet förklarats ogiltigt. Nämnas bör ock att i § 299 stadgades fängelse i högst 2 år som påföljd för den som avsiktligt i närvaro av barn under 14 år företoge en otuktig handling. De särskilda stadganden för vilka sålunda redogjorts kompletterades av bestämmelser angående otukt med minderåriga descendenter (§ 291), otukt med minderåriga under missbruk av ställning eller auktoritet (§ 292), koppleri med avseende å personer under 18 år (§ 306) samt »Kinderhandel» (§ 308).

E n g l a n d¹. Särskilt skydd uppställes endast för minderåriga av kvinno-kön. Straffet för »carnal knowledge» kan, om kvinnan ej fyllt 13 år, stiga till livstids straffarbete. Har hon fyllt 13 men ej 16 år, straffas med frihetsstraff i högst 2 år, liksom då gärningen stannat vid försök. Misstag angående kvinnans ålder friar ej från ansvar i annat fall än då en gärningsman, som ej fyllt 24 år, första gången åtalad för otukt eller försök därtill med kvinna mellan 13 och 16 år, finnes ha haft grundad anledning (reasonable cause) att anse henne äldre. — För otukt och försök därtill med kvinna mellan 13 och 16 år må åtal ej anställas senare än 9 månader efter gärningens begående.

De sakkunniga.

Enligt de sakkunnigas förslag sammanföras bestämmelser motsvarande nuvarande 7 och 8 §§ i en paragraf (7 §). Den övre gränsen för det ovillkorliga straffskyddet bibehålles vid 15 år och liksom hittills uppställes särskilt, strängare straff för otukt med kvinna, som ej fyllt 12 år. Den föreslagna 7 § avviker däremot från gällande rätt dels däri, att straffskyddet utsträcket till att avse även gossar under 15 år, och dels i fråga om straffsatserna. I en ny bestämmelse (8 §) föreslås straff för vissa fall av otukt med kvinna mellan 15 och 18 år.

En höjning av den ovillkorliga straffbarhetsgränsen till högre ålder än 15 år efter förebild av t. ex. norsk eller engelsk rätt synes böra avböjas framför allt på den grund, att man därigenom riskerar att gripa om fall, där man ej kan upprätthålla den presumtion om förförelse av den minderåriga som till väsentlig del utgör grunden för straffet.

Som skäl för straffskyddets utsträckande att avse även gossar under 15 år må vara tillräckligt att hänvisa till den omständigheten, att det ej alltför sällan förekommer att sådana av äldre kvinnor lockas till otukt. Även beträffande gossar äro nackdelarna av alltför tidiga sexuella upplevelser så avsevärda, att ett bestämt behov av straffskydd för dem i angivna hänseende måste anses föreligga. Straff för otukt, som av kvinnor övas med gossar, kan visserligen för närvarande ådömas jämlikt 18 kap. 13 § 1 mom., men detta lagrums tillämpning i sådana fall — för vilka lagrummet ej lärer vara avsett — måste betraktas som en nödfallsutväg, särskilt som straffskalan i lagrummet får anses för åtskilliga förekommande fall väl lindrig. Det

¹ *Stephen*, art. 353 b samt 354 1) och 2).

synes därför riktigt att i anslutning till alla modernare lagar och i enlighet med den mening, åt vilken redan reglementeringskommittén givit uttryck, utsträcka straffskyddet till att omfatta även personer av mankön under 15 år. Då det ej synes vara av förhållandena påkallat att uppställa särskilt, strängare straff för otukt med gossar som ej fyllt 12 år, torde ändringen enklast ske genom att 7 § 2 mom., motsvarande 8 § i gällande lag, gives tillämplighet beträffande all otukt med barn under 15 år i andra fall än som avses i 7 § 1 mom. (nuvarande 7 §).

I fråga om de nuvarande straffsatserna i 7 och 8 §§ må till en början framhållas, att den betydande luckan mellan minimum för straff jämlikt 7 § — straffarbete i 4 år — och maximum i 8 § — straffarbete i 2 år — redan ur rent principiella synpunkter är olämplig. Skolorna böra rimligen åtminstone gränsa intill varandra eller, bättre, gripa över i varandra. Även bortsett från sådana synpunkter är ett närmande av straffsatserna i de båda lagrummen att förorda. På till synes goda grunder göres numera från åtskilliga håll gällande, att sexuella övergrepp mot barn i den tidigare barnåldern — under 12 år — kunna lämna barnen psykiskt tämligen oberörda, under det att däremot sådana övergrepp mot barn som närma sig pubertetsåldern i allmänhet bliva av långt mera ingripande och ödesdiger verkan. Vad särskilt angår minimum i 7 § måste anses, att detta är alltför högt åtminstone för de fall där otukt förekommit endast vid något enstaka tillfälle samt — vilket lär vara det vanligaste — icke någon fysisk skada orsakats av densamma. På nu anförda skäl ha de sakkunniga ansett sig böra föreslå dels — med upptagande av Nya lagberedningens härutinnan framställda förslag — att straffet för otukt med kvinna under 12 år må, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, kunna nedsättas till straffarbete i 2 år och dels — med beaktande jämväl av 1922 års ovan omnämnda riksdagsskrivelse — att för otukt i annat fall med barn under 15 år skall dömas till straffarbete från och med 6 månader till och med 4 år eller till fängelse i minst 6 månader. De sakkunniga ha ansett sig med så mycket större skäl kunna föreslå sagda skärpning, som, enligt vad av de rättsstatistiska uppgifterna för åren från och med 1919 kan utläsas, en mycket påtaglig fortgående stegring av årliga antalet brott mot 8 § ägt rum under tiden till och med 1929 (varefter åren 1930—1932 utvisa bättre, men dock relativt höga siffror). Vid framställandet av berörda skärpningsförslag ha de sakkunniga utgått från att den tidigare måhända tveksamma frågan om det subjektiva rekvisitet vid brott mot 8 § rätteligen bör besvaras så, att för ansvars ådömande fordras bl. a. vetskap hos gärningsmannen om att kvinnan med vilken otukten övades ej fyllt 15 år.

Om en allmän höjning av den åldersgräns, vars underskridande vid otukt ovillkorligen föranleder straffbarhet, på skäl som ovan anförts ej lämpligen kan ske, bör emellertid tagas under övervägande, huruvida icke för särskilda fall straffskydd bör i vår lag, såsom skett i åtskilliga främmande lagar av nyare datum, uppställas för ungdom i högre ålder. Enligt de sakkunnigas mening bör så ske i fråga om kvinnlig ungdom i åldern 15

—18 år. I denna ålder lämna ett stort antal kvinnor föräldrahemmet för att på egen hand söka sin utkomst. Då det regelmässigt föreligger stor skillnad mellan kroppslig och andlig mognad i dessa år, kunna de då lätt bliva föremål för sexuellt utnyttjande, vilket, särskilt om därav föranledes graviditet, ofta nog får beklagliga följder för deras återstående liv. Det måste därför anses som ett samhällsintresse av vikt att såvitt möjligt förebygga ett sådant utnyttjande, och i den mån en straffbestämmelse kan medverka därtill, synes alltför stor betydelse ej böra tilläggas de betänkligheter som alltid vidlåda en utvidgning av straffbarheten å förevarande område. Den av de sakkunniga efter förebild närmast i den danska strafflagen av år 1930 föreslagna bestämmelsen i 8 § blir tillämplig främst i fall då en överordnad i ett enskilt tjänsteförhållande övar otukt med den som står under hans överinseende och lydnad, såsom då föreståndare eller arbetsledare i handelsföretag, fabriker, restauranter etc. eller ock husbönder eller arbetsgivare med grovt missbruk av sin ställning, t. ex. genom utfästade av särskilda förmåner i tjänsten eller genom hot om avsked, förmå underordnade kvinnor till otukt. Men bestämmelsens avfattning möjliggör tillämpning av densamma även i fall där icke något tjänsteförhållande föreligger, blott gärningsmannen genom grovt missbruk av en på ålder och erfarenhet grundad överlägsenhet berett sig tillfälle till otukt. Huruvida så kan anses vara fallet måste avgöras på grundval av omständigheterna i det särskilda fallet; enbart på grund av större åldersskillnad mellan gärningsmannen och kvinnan kan rekvisitet givetvis ej anses uppfyllt. — Särskilt må framhållas att bestämmelsen ej sällan bör kunna bliva tillämplig i fall där en för otukt med kvinna under 15 år åtalad person på grund av misstag eller eljest bristande vetskap angående kvinnans ålder ej kan fällas till ansvar jämlikt 7 § 2 mom. (8 § i gällande lag). — I analogi med vad som gäller t. ex. om brott mot 15 kap. 17 § torde böra stadgas, att brott varom nu är fråga ej får åtalas av allmän åklagare annat än efter angivelse av kvinnan eller hennes målsman.

Otukt med sinnessjuk eller sinnesslö kvinna (9 §).

Svensk rätt.

Enligt 22 kap. 1 § missgärningsbalken i 1734 års lag (ovan s. 25) bestraffades hävdande av avvita kvinna liksom våldtäkt med dödsstraff. Genom Kungl. förordningen den 20 januari 1779 nedsattes emellertid straffet till 50 dalers böter (varjämte gärningsmannen förklarades skyldig att försörja och uppfostra det barn som kvinnan kunde föda).

Lagkommittén stadgade i sitt 1832 avgivna förslag till straffbalk såsom straff för den som övade otukt med avvita kvinna straffarbete från och med 6 månader till och med 3 år (20 kap. 8 §). I följd av erinringar att det sålunda föreslagna straffet vore »i avseende på brottets nedrighet» alltför ringa höjdes emellertid i den reviderade text, som bifogades kom-

mitténs utlåtande 1834 över inkomna anmärkningar, straffets maximum till straffarbete i 6 år.

I Lagberedningens förslag till straffbalk (1844) föreslogs däremot straffet till fängelse från och med 6 månader till och med 4 år (21 kap. 8 §).

Det nuvarande stadgandet i 18 kap. 9 § har efter tillkomsten av 1864 års strafflag ej undergått ändring annat än i fråga om paragrafbeteckningen, som intill upphävandet 1918 av den tidigare 9 § angående straff för lönskaläge var 8 §.

I professor Thyréns förut omförmälda lagutkast angående bl. a. »Brott mot familj eller sedlighet» stadgades i 24 §: Den, som utom äktenskap har samlag med sinnessjuk eller sinnesslö kvinna, straffes med fängelse.

Dessutom uppställdes i 28 § (ovan s. 63) särskilda strängare straffpåföljder för vissa fall av objektiva överskott vid bl. a. brott mot 24 §.

Utländsk rätt.

Straffbestämmelser angående otukt med avvita, sinnessjuka eller sinnesslöa uppställas i lagarna vanligen i anslutning till bestämmelser om otukt med för tillfället medvetlösa eller viljelösa personer. Åtskilliga lagar inskränka sig dock till mera varaktiga tillstånd och behandla de tillfälliga i sammanhang med våldtäkt. — Brottsobjektet är i allmänhet endast kvinna, men det förekommer även att straffskyddet utsträcker till båda könen. — Den brottsliga handlingen bestämmes i flertalet lagar såsom samlag. Särskilt i nyare lagverk uppställas ej sällan olika bestämmelser för samlag och för annan otukt. Endast i ett fåtal lagar betecknas handlingen såsom otukt utan någon närmare bestämning.

Finland. Enligt 20 kap. 8 § strafflagen straffas den som har lägersmål med avvita kvinna med tukthus i högst 4 år eller fängelse.

I det av Serlachius år 1922 avgivna förslaget till ny strafflag upptogs enahanda straffbestämmelse i 23 kap. 2 §, vilket stadgande innefattade jämväl en bestämmelse om straff för lägersmål med kvinna, som utan gärningsmannens åtgörande befinner sig i sådant tillstånd, att hon ej vet till sig eller ej kan värja sig (jfr ovan s. 27 f.). För annan otukt än lägersmål skulle enligt 23 kap. 5 § straffet kunna nedsättas till böter, och om vederbörande sedermera ingått äktenskap skulle enligt 23 kap. 6 § straff bortfalla. Brottet skulle ej få åtalas av allmän åklagare annat än efter angivelse av målsägande (23 kap. 13 §).

Norge. »Utuktig omgjengelse» med den som är »sinnssyk» (man eller kvinna) straffas jämlikt § 193 första stycket i dess lydelse enligt lag den 4 juli 1927 liksom sådan gärning med den som är medvetlös eller på annan grund ur stånd att motsätta sig gärningen (jfr ovan s. 28) med fängsel i högst 5 år. Utgöres gärningen av samlag med kvinna i sådant tillstånd är minimistraffet fängsel i 2 år, under synnerligen mildrande omständigheter

fängsel i 6 månader. Uttrycket »sinnssyk» användes enligt norskt juridiskt språkbruk även om sådan bristande utveckling av själsförmögenheterna, som är att hänföra till idioti; däremot torde ej därunder inbegripas utvecklingshämning i övrigt, som enligt svensk rätt anses hänförlig till sinnesslöhet. — Straff enligt § 193 första stycket bortfaller om de mellan vilka otukten övats därefter ingå äktenskap med varandra (§ 214).

D a n m a r k. Samlag utom äktenskap med kvinna, som är »sindssyg eller udpræget aandssvag», straffas enligt § 217 första stycket med fängsel från och med 3 månader till och med 8 år, dock att där kvinnan förut i normalt tillstånd stått i mera varaktigt könsförhållande till gärningsmannen straffet kan nedsättas till fängsel i 30 dagar. Uttrycket »sindssyg eller udpræget aandssvag» torde avse samma tillstånd som det svenska »sinnessjuk eller sinnesslö». — Med fängsel i högst 1 år straffas jämlikt § 217 tredje stycket den som har samlag utom äktenskap med kvinna som är intagen på (sjukhus eller) anstalt för »sindssyge eller aandssvage». — För »anden kønslig Omgængelse» än samlag skall jämlikt § 224 »en forholdsmæssig mindre Straf af Fængsel» ådömas. Där gärningsmannen på grund av okunnighet om brottsobjektets tillstånd eller av annan orsak ej kan anses skyldig till uppsåtligt brott men dock handlat oaktsamt dömes han och enligt § 226 till »en forholdsmæssig mindre Straf» (eventuellt böter). Straff enligt de angivna lagrummen kan emellertid bortfalla då de mellan vilka otukten skett sedermera ingått äktenskap (§ 227).

T y s k l a n d. Den som till samlag missbrukar sinnessjuk (geisteskrank) kvinna med vilken han ej är gift straffas enligt § 176 2. (jfr ovan s. 29) med tukthus i högst 10 år, vid mildrande omständigheter med fängelse ej under 6 månader. Har genom brottet kvinnan ljutit döden, skärpes straffet till tukthus i lägst 10 år eller på livstid (§ 178).

I strafflagsförslaget 1927 upptogos motsvarande stadganden i §§ 284, 285 och 287. Brottsobjektet utvidgades till kvinna, som är medvetlös, sinnessjuk (geisteskrank) eller på grund av sinnessvaghet (Geistesschwäche) eller annan orsak oförmögen att göra motstånd. Straffet för sådan kvinnas missbrukande till otukt (§ 284) och till (utomäktenskapligt) samlag (§ 285) sattes till respektive fängelse i minst 6 månader och tukthus. I § 287 uppställdes särskilda strängare straffpåföljder vid bl. a. död eller svår kroppsskada såsom objektivt överskott.

E n g l a n d¹. Otukt (»carnal knowledge») eller försök därtill med kvinna, som är idiot eller imbecill, straffas — då gärningen ej skall bedömas såsom våldtäkt (»rape») — med frihetsstraff i högst 2 år. Samma straff är stadgat för otukt eller försök därtill med en kvinna, som är omhändertagen för vård enligt the Mental Deficiency Act, 1914.

De sakkunniga.

Den för beteckning av den missbrukade kvinnans sinnesbeskaffenhet använda termen avvita synes ej böra bibehållas. Den användes i äldre tid så-

¹ Stephen, art. 354 3) och 356.

som synonym till »galen» och betecknade över huvud taget alla psykiska defekter, som på denna tid tillmättes någon betydelse, d. v. s. alla höggradiga och tydliga fall av sinnessjukdom och sinnesslöhet. Då den psykiatriska vetenskapen så småningom utvecklades och uppmärksamheten fästes på att även de psykiska sjukdoms- och defekttillstånd, som ej giva så stormande och uppseendeväckande symptom att de omedelbart falla i ögonen, måste tillmätas rättslig betydelse, tillkommo nya termer för att angiva dessa tillstånd. Detta kom att återverka på uppfattningen om innebörden av ordet avvita. Åt detta har man mer och mer velat giva en begränsad och speciell innebörd, och för närvarande torde både på juridiskt och medicinskt håll råda osäkerhet om vad som menas därmed. På grund härav och då tillika straffskalan i 18 kap. 9 § förefallit alltför sträng att vinna tillämpning annat än i mycket svårartade fall, synes man numera i stor utsträckning undvika att tillämpa bestämmelsen. Om termen avvita bibehölles i 18 kap. 9 § skulle redan med hänsyn till vad sålunda anförts stadgandet komma att sakna nämnvärd praktisk betydelse.

I de sakkunnigas förslag till ändrad lydelse av 18 kap. 9 § har straffbarheten i stället — såsom skett bl. a. i dansk rätt — knutits till kvinnans egenkap av sinnessjuk eller sinnesslö. Då 2 kap. 5 § giftermålsbalken stadgar förbud mot äktenskap för sinnessjuk eller sinnesslö, synes det för vinnande av nödig överensstämmelse påkallat att i 18 kap. 9 § använda samma uttryck. Strafflagen anknyter ju även i övrigt i väsentlig grad till äktenskapshindren och söker genom straffbestämmelser garantera deras behöriga iakttagande. Det måste anses synnerligen otillfredsställande att, som nu är fallet, sinnessjukdom och sinnesslöhet utgör indispensabelt äktenskapshinder medan samtidigt en man kan utan straffpåföljd öppet underhålla sexuell förbindelse och avla barn med en notoriskt sinnessjuk eller sinnesslö kvinna. Ännu mera otillfredsställande är att särskilt på landsbygden boende psykiskt defekta kvinnor nu ej sällan systematiskt utnyttjas till otukt, så att deras hem rent av utvecklas till ett slags otuktsnästen, samt att — då det icke finnes någon möjlighet att ingripa mot männen — det enda sättet att försöka hindra denna trafik skall vara att vidtaga den eljest ur vårdsynpunkt kanske alldeles obehövligen åtgärden att internera ifrågavarande kvinnor på sluten anstalt.

Införandet i 18 kap. 9 § av beteckningen »sinnessjuk eller sinnesslö» i stället för »avvita» innebär otvivelaktigt en högst betydande utvidgning av tillämpningsområdet för detta lagrum. Det synes därför vara skäl att framhålla vikten av att i rättstillämpningen de subjektiva förutsättningarna för straffbarhet noggrant iakttagas, så att straff ej ifrågakommer annat än då det gäller notoriskt sinnessjuka eller sinnesslöa kvinnor eller då mannen eljest erfarit eller måste ha insett, att den kvinna han inlåtit sig med var sinnessjuk eller sinnesslö.

Med hänsyn ej minst till det utvidgade tillämpningsområdet för stadgandet har dess redan tidigare såsom väl sträng ansedda straffskala ansetts böra mildras till fängelse eller straffarbete i högst 4 år.

Den föreslagna avfattningen av stadgandet torde kunna i väsentlig mån bereda det skydd mot sexuellt utnyttjande, som för psykiskt defekta och på grund därav tämligen skyddslösa kvinnor bör kunna påräknas i ett ordnat samhälle, och måste vidare anses erbjuda beaktansvärda fördelar ur rasbiologiska och socialhygieniska synpunkter samt stå i god samklang med de moderna strävanden, som bl. a. kommit till uttryck i den nya steriliseringslagen.

Det har ej ansetts erforderligt att utvidga stadgandet till att avse även (heterosexuell) otukt med psykiskt abnorma män. I de fall, då en kvinna har sexuell förbindelse med en man, som hon vet vara sinnessjuk eller sinnesslö, torde nämligen mestadels kvinnan själv vara höggradigt psykiskt defekt (och därför strafflös enligt 5 kap. 5 § strafflagen) eller ej fullt frivilligt ha inlåtit sig på förbindelsen. Det kan visserligen även tänkas förekomma fall, där en erotoman kvinna utnyttjar en sinnessjuk eller sinnesslö man till otukt, men dessa fall torde vara alltför sällsynta för att kunna motivera en allmän straffbestämmelse. De undantagsfall, då en verklig kärleksförbindelse förekommer mellan en psykiskt normal kvinna och en sinnessjuk man, torde oftast ej komma till offentlig kännedom eller ock äro förhållandena sådana, att ett ingripande med åtal och straff av humanitära skäl knappast bör ske.

Homosexuell otukt (10 §).

Svensk rätt.

I 1734 års lag stadgade icke straff för annan otukt mot naturen än tidelag (10 kap. missgärningsbalken). I bl. a. 1683 års krigsartiklar hade emellertid föreskrivits, att såsom tidelag skulle straffas även »annan slik sodomistisk synd», och utelämnandet av en däremot riktad straffbestämmelse i 1734 års lag bör ingalunda fattas såsom om lagstiftaren ansett, att sådant förhållande skulle vara straffritt¹. Åtskilliga rättsfall utvisa ock, att efter tillkomsten av 1734 års lag straff (visserligen ej dödsstraff som för tidelag) ådömts för otukt mot naturen med annan person utan stöd av någon uttrycklig lagbestämmelse härom².

I Lagkommitténs år 1826 framlagda förslag till allmän civillag upptäcktes i 6 kap. 3 § giftermålsbalken såsom skäl till äktenskapsskillnad, att ena maken blivit »dömd till straff för otukt, som emot naturen stridande är».

Till motivering av detta stadgande anförde Lagkommittén bl. a.:

Kommittén, som önskat att kunna undvika upptagandet bland skillnadsskäl av den ohyggliga händelse, att make befläckt sig med otukt mot naturen, hade i sitt förra förslag alldeles förbigått denna styggelse; men som erfarenheten olyckligtvis alltför ofta bevittnar dess verkliga tillvaro, och uti de inkomna anmärk-

¹ Jfr *Sjögren*, Förarbetena till Sveriges rikes lag 1686—1736, II s. 160: »At införa om de flere sodomistiske synder, synes ingalunda rådeligit, utan bättre at förtijga som okunnige, och finna de wäl sitt straff, om det händer så illa, at de begås».

² Se *Flintberg*, Lagfarenhets-Bibliothek V s. 182 f.

ningarna påminnelse jämväl uttryckligen blivit gjord emot uteslutandet av det för en sådan händelse nödiga stadgande, har kommittén trots det i nya förslaget böra intagas.

Lagkommitténs förslag till straffbalk 1832 belade i 20 kap. 9 § med straffarbete i lägst 3 och högst 9 år »otukt, som mot naturen är».

I motiven anfördes:

I lagen hava, såsom i femte punkten av Kungl. stadfästelsen därå anmärkes, några b e s y n n e r l i g a mål, som sällan förefalla, blivit, efter noga övervägande, utelämnade. Med dessa mål menas tvivelsutan de brott, som i en del lagar haft benämning av stumma eller onaturliga synder. Likväl upptages i 10 kap. M. B. ett sådant, eller tidelagsbrottet. Men huru mycken avsky detta emot naturen stridande brott än må väcka, är det dock till sina följder för samhället mindre vådligt, än andra onaturliga sätt, varå otuktsbrott utövas, då det sker emellan personer. Till bevarande av sedernas helgd, hava alla senare lagstiftningar funnit sig föranlåtna att belägga slika gärningar med straff, och de hava ej ansetts så främmande, att kommittén trots sig kunna undgå, att i lagförslaget införa en allmän straffbestämelse, som innefattar ej allenast tidelag, utan även annan emot naturen stridande otukt.

Det av Lagkommittén föreslagna stadgandet återfanns i 21 kap. 10 § av L a g b e r e d n i n g e n s förslag till straffbalk (1844), dock att straffet där bestämdes till fängelse i lägst 6 månader och högst 4 år¹.

Den nuvarande lydelsen av brottsbeskrivningen härrör från propositionen (nr 37) till 1862—63 års riksdag om antagande av en ny strafflag. Straffet var i propositionen satt till straffarbete från och med 6 månader till och med 4 år; den nu gällande straffskalan föreslogs av riksdagens lagutskott (utl. nr 35).

Ehuru brottsbeskrivningen i 10 § såvitt angår otukt mellan människor omfattar all annan otukt än normalt konsumgänge mellan man och kvinna, övad mellan personer av samma eller av olika kön, anses i rättspraxis 10 § kunna tillämpas endast beträffande könsförbindelser mellan personer av samma kön. För otukt mellan kvinnor torde dock tillämpning av lagrummet ytterst sällan om ens någonsin ha påkallats. Enligt de officiella rättsstatistiska uppgifterna för 20-årsperioden 1913—1932 ha sålunda under denna tid inalles något över 600 män men endast en kvinna ställts under åtal för brott mot 10 § (i uppgifterna skiljes icke mellan otukt med annan person och otukt med djur).

Utländsk rätt.

I fråga om onaturlig otukt mellan människor skilja sig lagarna i två huvudgrupper.

¹ Högsta domstolen hade vid granskningen av Lagkommitténs förslag anmärkt, att straffet i 20 kap. 9 § torde kunna nedsättas till straffarbete fr. o. m. 6 månader t. o. m. 3 år.

Den ena gruppen, vartill bland annat höra de flesta romanska lagarna samt ett stort antal utomeuropeiska lagar, straffar icke i något fall nämnda otuktsform såsom sådan, d. v. s. uppställer icke ett självständigt rekvisit, enbart byggt på otuktens egenskap av onaturlig, varemot dylik gärning regelmässigt blir straffbar under sådana omständigheter, då även naturlig otukt skulle straffats, t. ex. då den begåtts mot barn. I allmänhet gäller om dessa lagar, att de vid de särskilda otuktsbrott som uppställas bestämma objektet och handlingen så, att mer eller mindre av onaturlig otukt ingår i rekvisitet.

De till den andra huvudgruppen hörande lagarna överensstämman däri, att ett större eller mindre område uppställs, där otukten straffas enbart därför att den är onaturlig (av en eller annan art). Däremot skilja de sig i flera olika typer beträffande utstakandet av det straffbara området.

1. Flera lagar göra i likhet med den svenska bokstavligen betraktat ingen inskränkning i begreppet otukt mot naturen. Detta skulle således kunna antagas avse även sådan otukt mellan personer av olika kön som icke innefattar normalt könsomgänge.

2. Vissa lagar — bl. a. den finska — inskränka det i och för sig straffbara området till otukt mellan personer av samma kön.

3. Några lagar, som inskränka det straffbara området till personer av samma kön, införa därjämte en åldersgräns, varigenom institutet framstår såsom en utvidgning av otukt med minderårig, så bl. a. den danska lagen ävensom vissa strafflagsförslag, t. ex. det finska. Stundom medtages såsom förutsättning för straffbarhet även yrkesmässighet eller ock missbruk av nödläge eller beroende. Den uppställda åldersgränsen anges i vissa fall genom uttrycket »minderårighet», i andra fall genom olika ålderssiffror, högst 21 år. Ett strängare straff under viss lägre åldersgräns stadgas genomgående.

4. En inskränkning till otukt mellan män göres bl. a. i norska och tyska lagarna.

5. I engelsk rätt upptages till särskild strängare behandling otuktsformen *coitus per anum*, vare sig den sker med man eller kvinna. I övrigt straffas endast otukt mellan män.

Finland. I 20 kap. 12 § första stycket strafflagen belägges »otukt med annan av samma kön» med straff för vardera (alltså även den som eventuellt förhåller sig passiv) av fängelse i högst 2 år. För att fullbordat brott skall anses föreligga torde i praxis fordras, att kontrahenternas könsdelar eller trakterna kring könsdelarna kommit i omedelbar beröring med varandra i ett lägersmålsliknande förhållande¹.

Det av Serlachius år 1922 framlagda förslaget till ny strafflag stadgade icke straff för otukt mellan personer av samma kön såsom sådan. Endast om den ena parten vore myndig men den andra minderårig eller om tvång kommit till användning, »då handlingen således icke begåtts av tvenne gemensamt, utan av den ena mot den andra», skulle den enligt förslaget — 23 kap. 12 § — bliva att straffa (med fängelse eller tukthus i högst 4 år).

¹ Jfr Idestam i Tidskr. utg. av Jur. Fören. i Finl. 1931 s. 19.

Norge. Enligt § 213 i strafflagen straffas man, som övar eller medverkar till »utuktig omgjengelse» med annan man, med fängsel i högst ett år. Även den passiva parten är straffbar. Lagrummet avser endast otukt, som sker under sådana omständigheter, att heterosexuell otukt skulle vara strafffri. Har gärningsmannen däremot t. ex. med våld eller hot förmått en annan man att med sig öva otukt eller har han övat otukt med gosse under 16 år eller med »sinnssyk» person av mankön, straffas han jämlikt de lagrum, som äro tillämpliga vid motsvarande förgripelse mot en kvinna (jfr ovan s. 28, 64 och 69). — En synnerligen viktig inskränkning i fråga om tillämpningen av den angivna straffbestämmelsen i § 213 ligger däri, att gärningen åtalas endast »när det påkreves av almene hensyn».

I ett år 1925 framlagt kommittébetänkande rörande bl. a. revision av strafflagens bestämmelser angående sedlighetsbrott föreslogs, att straffbarheten av homosexuell otukt skulle inskränkas till vissa fall av otukt med person under 21 år samt till otukt som övas för vinnings skull. Emellertid blev kommitténs förslag i denna del icke av regeringen förelagt stortinget, enär det ansågs »overveiende betenkelig å legalisere perverse forhold av den her nevnte art» (Ot. prp. 1927 nr. 8 s. 13).

Danmark. Frågan om den homosexuella otuktens straffbarhet har i strafflagen reglerats med utgångspunkt i uppfattningen att otukt mellan personer av samma kön, utan hänsyn till otuktens art i övrigt, bör lika väl som otukt mellan personer av olika kön falla utanför det straffbaras område, då icke särskilda straffgrundande omständigheter äro för handen. I §§ 225 och 230 angivas fall då sådana omständigheter föreligga att straffbarhet inträder för den som övar otukt (»kønslig Usædelighed») med person av samma kön.

Enligt § 225 första stycket inträder straffbarhet då gärningen begåtts under omständigheter motsvarande dem, som jämlikt §§ 216—220 och 222 föranleda straff för samlag med person av annat kön. I de angivna lagrummen avses följande fall: 1) kvinna tvingas till samlag genom våld, frihetsberövande eller framkallande av fruktan för hennes eller hennes närmastes liv, hälsa eller välfärd (§ 216); 2) samlag (utom äktenskap) sker med kvinna, som är sinnessjuk eller »udpræget aandssvag», (§ 217 första stycket) eller som befinner sig i ett tillstånd, i vilket hon ej är i stånd att motsätta sig gärningen eller förstå dess betydelse, (§ 217 andra stycket) eller som är intagen på sjukhus eller anstalt för sinnessjuka eller sinnessvaga (§ 217 tredje stycket); 3) kvinna förmås, i annat fall än i § 216 och § 217 första och andra styckena åsyftas, till samlag genom hot om våld, frihetsberövande eller »Sig-telse» för straffbart eller ärerörigt förhållande (§ 218); 4) tjänsteman eller tillsyningsman vid fängelse, fattighus, uppfostringshem, sinnessjukhus eller liknande anstalt övar samlag med en där intagen person (§ 219); 5) kvinna förmås till samlag (utom äktenskap) genom grovt missbruk av hennes beroende ställning i tjänsten eller i ekonomiskt avseende (§ 220); samt 6) samlag övas med barn under 15 år (§ 222). Straffet utgör enligt § 225 första stycket fängsel

i högst 6 år. Denna straffskala är för vissa fall mildare, för andra åter strängare än straffskalorna i de lagrum (§§ 216—220 och 222) till vilkas brottsbeskrivningar hänvisning skett, varvid emellertid är att märka, att straff enligt något av sistnämnda lagrum enligt särskilt stadgande (§ 224) må på visst sätt nedsättas, därest »anden könslig Omgængelse» än samlag skett. — I § 225 andra stycket stadgas straff av fängsel i högst 4 år för otukt med person under 18 år. Straffet kan dock bortfalla, om de ifrågavarande personerna äro ungefärligen jämbördiga i ålder och utveckling. — Enligt § 225 tredje stycket straffas med fängsel i högst 3 år den som under missbruk av en på ålder och erfarenhet beroende överlägsenhet förför en person under 21 år till otukt med sig.

I vissa fall då uppsåtligt brott mot § 225 ej kan anses föreligga, t. ex. därför att gärningsmannen saknat vetskap om ålder eller sinnesbeskaffenhet hos den med vilken han övade otukt, skall enligt § 226, därest gärningsmannen dock handlat oaktsamt, »en förholdsmässig mindre Straf» ådömas.

I § 230 stadgas straff av fängsel i högst 2 år för mottagande av betalning för otukt med person av samma kön. Bestämmelsen, som åsyftar att förhindra homosexuell prostitution, förutsätter för sin tillämplighet icke yrkesmässighet. Straffet kan bl. a. då vederbörande tidigare ådömts straff enligt samma bestämmelse eller ock för förmögenhetsbrott blivit dömd till fängsel höjas till fängsel i 3 år (§ 231).

Tyskland. Enligt § 175 i strafflagen av 1871 straffades med fängelse »widernatürliche Unzucht» mellan män. Praxis krävde för straffbarhet företagande av samlagsliknande handlingar. Straffet drabbade regelmässigt även den eventuellt passiva parten i förhållandet, vilken kunde påräkna strafffrihet endast om otukt med honom övades utan hans vetskap och vilja (barn, sovande, otillräkneliga).

I det förslag till strafflag, som förelades riksdagen 1927, bibehölls i § 296 en mot § 175 svarande bestämmelse, däri begreppet »widernatürliche Unzucht» uttryckligen ersattes med företagande av en »samlagsliknande handling». I § 297 föreslogos vissa bestämmelser angående »schwere Unzucht zwischen Männern», enligt vilka strängare straff skulle inträda i vissa fall (minst fängelse i 6 månader, i särskilt svåra fall högst tukthus i 10 år). — Vid lagförslagets behandling i det för sådant ändamål tillsatta riksdagsutskottet uteslöts bestämmelsen i § 296 och sänktes straffet enligt § 297.

Genom lag den 28 juni 1935 ha skärpta bestämmelser angående homosexuell otukt genomförts. Straffet för man, som övar otukt med annan man eller av honom låter missbruka sig till otukt, är enligt § 175 fängelse, dock att den som ej fyllt 21 år i särskilt lindriga fall kan frias från straff. — I § 175 a straffbelägges, delvis i enlighet med stadganden i § 297 i 1927 års förslag, med tukthus i högst 10 år, vid förmildrande omständigheter fängelse i minst 3 månader, bl. a. otukt med användande av våld eller visst hot eller med utnyttjande av annans underordnade ställning, otukt, som av man över 21 år åvägabringas genom förförelse av man under 21 år, samt slutligen otukt eller utbudande därtill, som sker yrkesmässigt.

England. Engelsk rätt¹ bestraffar med frihetsstraff i högst två år grovt oanständiga handlingar (any act of gross indecency) mellan män. — Med högst straffarbete (penal servitude) på livstid straffbelägges »sodomi» med man eller kvinna (coitus per anum). Även den passiva parten vid sistnämnda brott förklaras uttryckligen straffbar (såsom principal in the first degree) därest han eller hon uppnått 14 års ålder. Försök straffas högst med straffarbete i 10 år. — Den som söker använda våld eller visst hot eller berövar någon friheten i uppsåt att öva sodomi eller som gör sig skyldig till motsvarande angrepp mot en person av mankön i annat oanständigt syfte är likaledes förfallen till högst straffarbete i 10 år.

Reformförslag i Sverige.

Professor Lundstedts motion 1933. Ehuru det generella straffbeläggandet i 18 kap. 10 § av homosexuell otukt utsatts för mycken kritik ej minst från läkarehåll, har fråga om ändring härutinnan endast en gång bragts under riksdagens prövning. Vid riksdagen 1933 yrkades i motion av professor Lundstedt (II: 1) efter ingående motivering, »att riksdagen måtte besluta s å v å l att för sin del upphäva 10 § i 18 kap. strafflagen samt i dess ställe antaga ett stadgande av innehåll att otukt, utövad mellan personer av samma kön, skall beläggas med fängelse i högst 6 månader eller straffarbete i högst två år dels därest gärningen skett under omständigheter motsvarande dem, som framgå av något av följande stadganden, nämligen 12, 13 och 15 §§ i 15 kap. samt 6—9 §§ i 18 kap. strafflagen, dels ock därest gärningen begåtts med person mellan 15 och 18 år, i vilket senare fall straffet dock må bortfalla, såvitt som personerna i ålder och utveckling äro varandra ungefärligen jämbördiga, s o m ä v e n att hos Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande av härmed överensstämmande lagförslag att framläggas vid nästa års riksdag».

Vid motionen, däri jämväl lämnades en översikt av homosexuella handlingars straffbarhet under olika tider och i olika länder, fanns fogad en uppsats av anonym författare »Om homosexualitet», angående vilken uppsats överläkaren vid Ulleråkers sjukhus, professorn i psykiatri B. Jacobowsky i avgivet utlåtande anförte bl. a. att densamma utgjorde en väl disponerad, rätt uttömmande populär översikt över våra kunskaper rörande homosexualiteten.

Första lagutskottet hemställde i utlåtande nr 15 att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda, därvid utskottet anförde bl. a.:

Vad de homosexuella handlingarna beträffar är allmänt känt, att hos oss likasom i andra länder finnes ett icke ringa antal människor, som av naturen äro så beskaffade, att deras könsdrift är inriktad mot personer av samma kön. Att dessa homosexuella ofta bli föremål för utpressning från dem, de anlitat för tillfredsställelse av sin könsdrift, är även bekant. Härtill har givetvis förefintligheten av straffbudet mot de homosexuella handlingarna i hög grad bidragit. Vid bedömande

¹ Stephen, art. 240 b), 241, 244 och 341.

av frågan om ett eventuellt upphävande av förevarande straffbud måste givetvis beaktas, huruvida därigenom kan befaras ett mera fritt ådagaläggande av homosexuella böjelser eller om sådant förebygges redan genom de perversas medvetande om den instinktiva avsky, som varje sund människa känner för deras abnormitet. Särskild uppmärksamhet förtjänar givetvis den viktiga frågan om den uppväxande ungdomens skyddande mot otillbörliga inflytelser. Utskottet vill icke göra något bestämt uttalande om man bör hos oss liksom i åtskilliga främmande länder i princip lämna de homosexuella handlingarna straffria. En sådan princip förutsätter i allt fall, såsom även motionären framhållit, att de homosexuella handlingarna lika väl som otuktshandlingarna mellan personer av motsatta kön under särskilda omständigheter förbli straffbelagda, och frågan, i vilken omfattning så skall vara förhållandet, fordrar en ingående prövning.

Chefen för justitiedepartementet har i samband med sitt initiativ till partiella reformer på strafflagstiftningens område framhållit frågan om en inskränkning av de straffbara gärningarnas område beträffande sedlighetsbrotten. Utskottet förutsätter, att frågan om de homosexuella handlingarnas straffbarhet i detta sammanhang blir föremål för en allsidig utredning.

Utskottets hemställan bifölls av båda kamrarna.

Medicinalstyrelsens yttrande 1935. Sedan Kungl. Maj:t anbefallt medicinalstyrelsen att avgiva utlåtande i det ämne, som avsågs i professor Lundstedts ovannämnda, vid riksdagen 1933 väckta motion, avgav styrelsen yttrande i ärendet den 24 oktober 1935. Detta yttrande överlämnades sedermera till de sakkunniga för att av dem beaktas vid förevarande utredning.

Med avseende å naturen av den drift, som ligger till grund för otukt mellan personer av samma kön, åberopade styrelsen en av medlemmen av dess vetenskapliga råd, professorn i psykiatri vid Karolinska institutet V. Wigert författad framställning »Homosexualiteten ur medicinsk ståndpunkt». Denna framställning återgives här nedan (s. 103—112) såsom bilaga.

För egen del anförde styrelsen bl. a. följande:

Enligt vad i professor Wigerts framställning utvecklas, synes man böra tyda föreliggande fakta rörande homosexualiteten sålunda.

Samtliga människor hava, utom de organ och organkaraktärer, som bestämma deras egenskap av man eller kvinna, rudimentära anlag till det andra könets organ. Detta har man någon gång kunnat konstatera i fråga om de egentliga fortplantningskörtlarna; hos varje man och flertalet kvinnor i viss ålder framträda tecken härpå i fråga om s. k. sekundära könskaraktärer. Det är mycket sannolikt att motsvarande dubbelhet i organanläggningen förefinnes även beträffande vissa för människans erotiska uppträdande viktiga centra i centrala nervsystemet. Man har därför anledning att antaga, att varje människa i fråga om sina anlag bär på en större eller mindre grad av bisexualitet, betingad av den gemensamma grundplan, som naturen följer vid framskapandet av den s. k. enkönade, rättare övervägande manligt eller övervägande kvinnligt särpräglade människan.

Denna olika skala av anlagstyper motsvaras av olika företeelsetyper. Hos flertalet människor torde denna rudimentära, ur viss synpunkt så att säga potentiella bisexualitet betinga deras mänskliga karaktär, i fråga om män en något mer vek än

de mest utpräglat virila och i fråga om kvinnor något mer bestämd än de mest utpräglat feminina typerna. I en viss ålder, innan ännu sexualiteten mognat, kan den dubbla anlagstypen taga sig normalt uttryck i en psykisk dragning till personer av samma kön, vilken ofta måste betecknas såsom i viss mån erotisk. I och med mognaden fixeras den erotiska dragningen i överensstämmelse med fortplantningens förutsättningar i flertalet fall till personer av motsatt kön. I vissa fall uteblir denna utveckling och ersättes med en utveckling, som antingen till tydliga kroppskaraktärer, till själslig typ eller i båda dessa avseenden blir mer eller mindre utpräglat homosexuell. Vid denna från det vanliga avvikande utveckling torde i många kanske i flertalet fall biologiska moment vara utslagsgivande, och dessa kunna ibland antagas vara ärftligt betingade. I många andra fall åter spela miljöfaktorer en bestämmande roll, och särskilt gäller detta yttre påverkan i genombrottsåldern. Just den rudimentära bisexualiteten, som hos många visar sig vara en potentiell homosexualitet, gör det nödvändigt att skydda den mognande ungdomen för vanor, som kunna hindra dess känslolivs utveckling till heterosexualitet.

I närvarande tid bjuder hänsynen till vårt folks bestånd, att den normalskapta ungdomen icke förledes till homosexuell vana och att därför vuxna homosexuella, även om deras inbördes umgänge eller deras homosexuella umgänge med vuxna heterosexuella förklaras straffritt, icke tillåtas att gentemot ungdom i utvecklingsåldern utöva sexuella handlingar, vilka måste stämplas som förförelse.

Samhällets åtgärder mot homosexualiteten kunna därför sägas ha inneburit ett moment av självförsvar mot vissa biologiskt betingade, just därför ständigt förekommande men ur samhällets synpunkt i fortplantningsavseende misslyckade och för den normalskapta, fortplantningsdugliga ungdomens utveckling till nästa generation fäder och mödrar ibland farliga individer.

Homosexualiteten kan med denna grundsyn betecknas såsom en biologiskt betingad men ändock socialt anormal företeelse. Med denna vår ändrade uppfattning blir det enligt medicinalstyrelsens mening berättigat eller rättare framstår det såsom det enda försvarliga att inskränka samhällets ingripande till sådana fall, i vilka homosexualitetens yttringar kunna leda till skada för andra personer. Detta ingripande bör därför endast avse behövligt skydd för barn och ungdom. Skyddet bör icke ske i form av straff för handlingar, som hos vederbörande äro uttryck för hans fysiska eller psykiska skapnad, utan av samma åtgärd, som samhället vidtager mot andra på det psykiska området anormala, för andras säkerhet, liv eller hälsa farliga personer, d. v. s. omhändertagande, läkarbehandling och skyddsförvaring i de fall, för den tid och på det sätt, där detta befinnes vara erforderligt.

Då könsdriftens slutliga differentiering ofta inträffar först efter den ålder, intill vilken kvinnans sexuella integritet är skyddad av strafflagen, är det emellertid befogat tillämpa en högre skyddsålder gentemot homosexuella genitalaggressioner. Åldersgränsen kan diskuteras och blir i viss mån villkorlig. Medicinalstyrelsen har ansett sig böra sätta gränsen till 20 år. Då sålunda samhällets reaktion inskränkes till genitalaggression gentemot barn och ungdom, saknas anledning att skilja mellan de båda könen.

Styrelsen har sålunda ovan gjort sig till tolk för den uppfattningen, att samhällets reaktion emot homosexuella delikter riktade mot ungdom icke bör vara ett kriminaliserande utan ett omhändertagande med skyddsförvaring. Ett rättsligt förfarande med åtal borde nämligen enligt styrelsens förmenande i varje fall av homosexualitet, som tagit sig nämnda uttryck, föranleda en undersökning av den

tilltalades sinnesbeskaffenhet enligt 41 § sinnessjuklagen och med den uppfattning, som numera råder angående homosexualitetens väsen, leda till att den åtalade på grund av psykisk abnormitet komme att förklaras från ansvar fri och med hänsyn till recidivrisken vara i behov av vård å sinnessjukhus. Då sålunda samhällets reaktion i varje här åsyftat fall rätteligen borde komma att följas av vård å sinnessjukhus, synes det styrelsen som om den rationella åtgärden bleve ett omedelbart omhändertagande å sinnessjukhus under betryggande former men utan föregående åtal inför domstol. Genom ett sådant förfarande hade samhället även vunnit, att den asociale homosexuelle säkert komme i åtnjutande av den specialbehandling, som i vissa fall dock visat sig kunna giva något resultat.

Med avseende på sättet för reglerande av den samhällets åtgärd, som i fall av denna art blir av nöden, synes det styrelsen möjligt att genom vissa ändringar i sinnessjuklagen den 19 september 1929 ernå de erforderliga lagbestämmelserna.

Homosexualiteten är enligt ovan hävdade uppfattning beroende på en såväl somatiskt som psykiskt betingad abnormitet, ett avvikande från typen, som med hänsyn till sina yttringar under de här avsedda förhållandena torde böra jämföras med sinnessjukdom, vilket betraktelsesätt ligger så mycket närmare till hands som sinnessjuklagen av förklarliga skäl icke innehåller någon definition av begreppet sinnessjuk.

De av styrelsen föreslagna ändringarna i sinnessjuklagen utgjordes dels av ett tillägg till 6 § enligt vilket den skyldighet att bereda vård åt sinnessjuk som åligger vissa personer och myndigheter skulle utsträckas att gälla omhändertagande av den, som förövat otukt med person under 20 år av samma kön, och dels av en ändring i 18 § av innebörd att utskrivning av de sålunda på sinnessjukhus intagna homosexuella skulle, i likhet med vad nu gäller för kriminalpatienter och vissa andra samhällsfarliga sinnessjuka, endast få ske efter beslut av sinnessjuknämnden.

Styrelsen uttalade slutligen, att om ändringar i sinnessjuklagen genomfördes i huvudsaklig överensstämmelse med vad sålunda föreslagits straffbestämmelsen om otukt mot naturen enligt 18 kap. 10 § strafflagen borde därur utgå.

Professor Thyréns lagutkast. I det tidigare i olika sammanhang omnämnda, vid professor Thyréns fränfalle föreliggande lagutkastet angående »Brott mot enskild frid» (1—4 §§), »Frihetsbrott (5—9 §§) samt »Brott mot familj eller sedlighet» (10—35 §§) återfunnos bl. a. följande stadganden av beskaffenhet att kunna vinna tillämpning med avseende å homosexuell otukt:

8 §.

Den, som med våld eller med hot om våld eller om annan brottslig gärning söker tvinga någon att något göra, tåla eller underlåta; straffes med fängelse eller, där omständigheterna äro mildrande, med böter.

9 §.

Söker man, genom hot att för tredje man uppenbara visst ärerörligt sakförhållande, tvinga någon att något göra, tåla eller underlåta och kan ej tvånget på grund av sakförhållandets beskaffenhet anses befogat; straffes med fängelse eller, där omständigheterna äro mildrande, med böter.

22 §.

Har den, som i fall av samlag skulle straffats enligt 18, 19, 20 eller 21 §¹, övat annan otukt med person, som där nämnes; dömes till böter, eller, där omständigheterna äro försvårande, till fängelse i högst ett år.

26 §.

Den, som har samlag med barn under tolv år, straffes med tukthus i högst åtta år.

Övar man eljest otukt med barn under tolv år; straffes med fängelse.

27 §.

Har någon samlag eller övar eljest otukt med barn, som fyllt tolv men icke femton år; straffes med fängelse.

28 §.

Har genom brott, som i 23, 24, 25² eller 26 § omtalas, könssjukdom överförs eller annan svår kroppsskada vållats å den, mot vilken gärningen förövades; må straffet kunna höjas till tukthus i tolv år.

Har av sådan gärning den, mot vilken gärningen förövades, ljutit döden; må straffet kunna höjas till livstids tukthus.

30 §.

Person över tjugooft år, som övar otukt med person under aderton år av samma kön, straffes med fängelse.

31 §.

Den, som begär eller mottager ersättning för att öva otukt med person av samma kön, straffes med fängelse.

Då motiv ej utarbetats till lagutkastet, kan ej med bestämdhet avgöras, om Thyrén avsett, att andra stadganden i utkastet än 30 och 31 §§ skulle tillämpas beträffande homosexuell otukt. Då detta emellertid av vissa skäl synes troligt, ha samtliga stadganden, som i sådant avseende kunna ifrågakomma, ansetts böra återgivas.

De sakkunniga.

Enligt den äldre uppfattning, som legat till grund för straffbestämmelsen i 18 kap. 10 § angående »otukt, som emot naturen är», betraktades homosexuella böjelser som utslag av allmän sedeslöshet och moraliskt förfall samt ansågos jämförbara med de andra asociala böjelser, som strafflagen har till uppgift att motverka. De senaste årtiondenas medicinska forskningar ha

¹ De angivna lagrummen avsågo respektive samlag mellan ascendent och descendent (18 §), samlag mellan syskon (19 §), samlag mellan »dem, som i första svägerlag äro lika nära förenade, som i 18 eller 19 § sägs» (20 §) samt samlag med adoptivbarn, fosterbarn eller myndling (21 §).

² 23—25 §§ avsågo respektive våldtäkt (23 §), samlag (utom äktenskap) med sinnessjuk eller sinnesslös kvinna (24 §) samt samlag (utom äktenskap) med kvinna, som eljest befinner sig i det tillstånd, att hon icke kan förstå gärningens betydelse eller motsätta sig densamma (25 §).

emellertid visat upp, att den egentliga homosexualiteten har sin orsak i vissa, sannolikt medfödda, avvikelser från det normala samt att just på grund härav många homosexuellt inställda för ernående av driftstillfredsställelse av sin natur drivas till homosexuella handlingar utan att låta sig avskräckas av ett straffhot. Då i enlighet härmed det nuvarande straffbudet ej — även om det kunde effektivt genomföras — kan åstadkomma ett undertryckande av homosexualiteten utan så till vida är ändamålslost, kan dess fortsatta upprätthållande vara motiverat endast av hänsyn till de färor, som homosexuella handlingar kunna anses medföra. Ur sådana synpunkter erfordras emellertid ej ett straffbeläggande av dessa handlingar i princip; tvärtom tala åtskilliga skäl däremot. Homosexuella handlingar, företagna mellan vuxna och ansvariga personer, äro i regel socialt oskadliga; deras framdragande i offentlighetens ljus giver däremot näring åt sensationslystnad och skandalhunger och kan därigenom medföra en viss smittorisk. Härtill kommer, att straffbudet enligt erfarenhetens vittnesbörd, i vårt och andra länder, ej låter sig effektivt genomföras; straff drabbar, slumpvis, endast ett ringa fåtal av de många homosexuella handlingar som ständigt begås. Detta är å ena sidan sårande för rättskänslan och i viss mån skadligt för strafflagens allmänna auktoritet. Å andra sidan innebär det hot om straff och därmed i många fall om ekonomisk och social ruin, som vilar över homosexuella eljest socialt välanpassade människor, ofta en avsevärd ökning av det svåra personliga lidande, som redan medvetandet om deras abnormitet medför, och gör dem ej sällan till offer för utpressning eller annan brottslighet.

Då homosexualitetens yttringar rikta sig mot barn eller ungdom kunna de emellertid, såsom även medicinalstyrelsen framhållit, leda till skada, och i sådana fall måste samhället ingripa med repressiva åtgärder. Av professor Wigerts framställning framgår, att den manliga homosexualiteten av honom anses ha en utpräglad tendens att eftersträva yngre personer, samt att man under alla omständigheter läser böra räkna med att sådana upplevelser som homosexuell förförelse under barna- och ungdomsåren kunna — åtminstone då vissa kroppsliga och psykiska förutsättningar äro för handen — omstämma en individ till homosexualitet eller fixera en sådan driftsriktning hos honom. Dylika verkningar måste givetvis samhället söka i görligaste mån förebygga. Medicinalstyrelsen har gjort sig till tolk för uppfattningen att samhällets reaktion mot homosexuella delikter riktade mot ungdom icke borde vara ett kriminaliserande utan ett omhändertagande å sinnessjukhus, detta enär homosexualiteten beror på »en såväl somatiskt som psykiskt betingad abnormitet, ett avvikande från typen, som med hänsyn till sina yttringar under de här avsedda förhållandena torde böra jämföras med sinnessjukdom». De sakkunniga få såsom sin mening uttala, att medicinalstyrelsens uppfattning — vilken ej läser representera någon övervägande läkaropinion — i vart fall för närvarande ej torde böra läggas till grund för lagstiftning. Det skulle innebära ett alltför starkt brott mot hittills tillämpade rättspsykiatriska principer att föreskriva att homosexuell böjelse städse skulle, i fråga om förevarande gärningar, föranleda att gärningsmannen hänfördes

under 5 kap. 5 § strafflagen eller behandlades såsom jämställd med därunder hänförliga personer. Härvid måste ytterligare uppmärksammas, att homosexuella gärningar ju även i viss utsträckning förövas av personer, vilka ej ens äro homosexuella utan ha normal könsdrift. Och det måste möta betydande praktiska betänkligheter att till vård å sinnessjukhusen hänvisa ett — förmodligen ganska stort — antal personer, vilka ej uppvisa annan avvikelse från det normala än att de förövat otillåtna homosexuella handlingar.

De sakkunniga hålla sålunda före att homosexuell otukt med barn eller ungdom alltså bör vara belagd med straff. Den åldersgräns, som därvid är att uppställa, synes böra sammanfalla med tiden för den fulla könsmodnadsens inträde. På denna punkt kunna olika meningar göras gällande. Försiktigheten torde emellertid bjuda att — såsom ock medicinalstyrelsen gjort — sätta åldersgränsen så relativt högt som till 20 år. Straffet föreslås i 10 § 1 mom. till fängelse eller straffarbete i högst 2 år med möjlighet för domstolen att där otukt övats med barn under 15 år höja tiden för straffarbetet till 4 år. Skärpning av straffet för sist angivna fall ifrågasattes redan i 1922 års ovan (s. 62 f.) omförmälda riksdagsskrivelse; den synes påkallad även med hänsyn till den skärpning av straffet för heterosexuell otukt med barn i åldern 12—15 år, som av de sakkunniga föreslås i 7 § 2 mom. Då det icke lärer vara så sällsynt, att homosexuell otukt tillfälligtvis övas mellan personer i utvecklingsåren snarare som okynne än som uttryck för en verklig drift, och då detta torde vara relativt ofarligt och utan nämnvärd betydelse för vederbörandes normala utveckling, ha de sakkunniga ansett möjlighet till strafffrihet böra finnas då otukt övats mellan dem, som i ålder och utveckling voro nära jämställda, samt tillika omständigheterna äro synnerligen mildrande. I sådana fall synes ett straffrättsligt ingripande emellanåt kunna vara till direkt skada, enär det på ett icke hälsosamt sätt drager uppmärksamheten till dessa pubertetsföreteelser. Ej minst med hänsyn härtill måste de sakkunniga anse önskvärt att åtal i dylika fall icke skall behöva anställas. Att stadgandet bör kunna föranleda strafffrihet även för en person, som av en annan ungefärligen jämnårig, men mera försigkommen förföres till otukt, synes uppenbart.

I 10 § 2 mom. beläggas vissa fall av otukt med person över 20 år av samma kön med straff. Det svåra missbruk av tjänsteställning, som därvid föreligger, torde tillfyllest motivera att särskild straffpåföljd ansetts böra stadgas utöver den, som med tillämpning av 25 kap. kan inträda.

För den händelse någon genom rättsstridigt våld eller hot bereder sig tillfälle att öva homosexuell otukt blir, liksom enligt gällande rätt, 15 kap. 22 § 1 mom. att tillämpa. Det kan givetvis ifrågasättas att, såsom även i professor Lundstedts motion föreslagits, efter den danska strafflagens förebild generellt belägga den med straff, som övar homosexuell otukt under omständigheter svarande mot de i våldtäktsparagraferna angivna (15 kap. 12, 13 och 15 §§; jfr motsvarande stadganden i de sakkunnigas förslag). Emellertid synes erfarenheten giva tillförlitligt stöd för antagande att homosexuella handlingar endast i ytterst ringa utsträckning förövas under sådana omstän-

digheter, och något behov av straffskyddets utsträckande på antytt sätt kan därför ej anses föreligga. Skulle mot förmodan ett behov av ökat straffskydd i denna del framdeles giva sig till känna, synes detta lämpligen kunna genomföras vid en blivande allmän strafflagsrevision, därvid det med all säkerhet kommer att befinnas systematiskt riktigt att sammanföra våldtäktsbestämmelserna med huvudparten av de nuvarande stadgandena i 18 kap.

Det torde slutligen böra framhållas att, utan hinder av den föreslagna principiella strafflösheten för homosexuella handlingar, sådana yttringar av homosexuella böjelser som såra den yttre anständigheten naturligtvis alltjämt kunna åtkommas jämlikt 18 kap. 13 § 1 mom. Gentemot manlig prostitution kan såsom hittills i svårare fall ingripas med stöd av lösdrivarelagstiftningen.

Otukt med djur.

Svensk rätt.

Straffbestämmelser angående tidelag meddelades i 10 kap. missgärningsbalken i 1734 års lag. Enligt 10 kap. 1 § var straffet för fullbordad gärning halshuggning samt brännande av den döda kroppen »i båle», och skulle tilllika djuret varda dödat och bränt. För det fall att någon ej kunde bindas till själva gärningen men funnes »hava haft fullt uppsåt, och varit beredd en sådan styggelse att fullborda» stadgades i 2 § såsom straff arbete i halsjärn »halvt år eller mera, efter sakens omständigheter».

Bestämmelserna i 1734 års lag bibehöllos formellt ända till 1864 års strafflag trädde i kraft, bortsett från att dödsstraffets skärpning medelst förbränning avskaffades 1841. Ännu under perioden 1751—1778 avrättades sammanlagt 151 personer för tidelag, men efter sistnämnda år har något dödsstraff för sådant brott icke verkställts. Underrätterna och stundom även hovrätterna dömde visserligen allt fortfarande uppenbara tidelagare till halshuggning men Kungl. Maj:t, vars prövning varje dödsdom sedan 1778 skulle underställas, mildrade alltid straffet.

I fråga om förarbetena till 1864 års strafflag hänvisas till vad ovan s. 72 f. anförts.

Utländsk rätt.

Enligt 20 kap. 12 § andra stycket i f i n s k a strafflagen straffas tidelag eller försök därtill med fängelse i högst 2 år. — Det av Serlachius år 1922 avgivna förslaget till ny strafflag lämnade emellertid tidelag obestraftat. Som skäl härför anfördes, att den som ej av instinktiv avsky avhålls från detta brott ej heller avskräckes genom något straffhot samt att handlingen ej direkt skadar någon annan än förövaren själv.

»Utuktig omgengelse» med djur eller medverkan därtill är i n o r s k a strafflagen § 213 belagt med fängsel i högst ett år. Liksom homosexuell otukt åtalas emellertid sådan gärning endast då allmänna hänsyn kräva det. — I

det år 1925 framlagda kommittébetänkandet rörande bl. a. revision av strafflagens bestämmelser angående sedlighetsbrott föreslogs upphävande av ifrågavarande straffbestämmelse, men förslaget härom upptogs ej i stortingspropositionen under återopande av att det vore »overveiende betenkelig å legalisere perverse forhold av den her nevnte art» (jfr ovan s. 75).

§ 175 i t y s k a strafflagen i dess ursprungliga lydelse stadgade utom för homosexuell otukt fängelsestraff för otukt mot naturen, som av människa begås med djur, och strafflagsförslaget av 1927 upptog i § 295 en häremot svarande bestämmelse med oförändrat straff. Denna ströks emellertid under behandlingen i riksdagsutskottet. — I sammanhang med de ovan (s. 76) omtalade ändringarna i strafflagen innevarande år i fråga om bestraffningen av homosexuell otukt har stadgandet om otukt med djur utan sakliga ändringar införts i en särskild paragraf, betecknad 175 b.

Enligt e n g e l s k ¹ rätt kan otukt med djur liksom homosexuell otukt straffas med ända till straffarbete på livstid. Försök är belagt med högst straffarbete i 10 år.

Förutom i nu nämnda lagstiftningar förekomma i Europa uttryckliga bestämmelser om straff för otukt med djur i de österrikiska, ungerska, bulgariska och jugoslaviska strafflagarna ävensom i vissa schweiziska kantonallagar. Det schweiziska lagförslaget av år 1918 intog dock den ståndpunkten, att straffbarhet här ej borde ifrågakomma.

I D a n m a r k upphävdes straffbarheten å förevarande område genom strafflagen 1930 efter förslag redan i kommissionsförslaget 1912, vilket i denna del ej synes ha mött gensagor under det fortsatta arbetet på strafflagsreformen. Kommissionen uttalade bl. a., att det syntes ligga utanför rättsordningens uppgift att straffa handlingen, då den icke företogs på sätt som sårade tukt och sedlighet eller väckte förargelse, samt att upphävandet av straffbarheten torde stå i överensstämmelse med att masturbation ej heller straffades som kränkning av den allmänna sedlighetskänslan.

Reformkrav i Sverige.

I ett av docenten J. E. Almquist år 1926 utgivet arbete »Tidelagsbrottet. En straffrätts-historisk studie» uttalades, att tidelag såsom sådant de lege ferenda ej borde beläggas med straff men att gärningen givetvis om den sårat tukt och sedlighet samt härigenom vållat allmän förargelse fortfarande borde kunna straffas enligt gällande bestämmelser i 18 kap. 13 § strafflagen. Såsom skäl för straffbarhetens upphävande anfördes särskilt, att tidelag i själva verket vore endast en art av masturbation, vilken last ju i svensk rätt icke vore att beteckna såsom brott i och för sig.

Såsom framgår redan av det ovan lämnade referatet av professor Lundstedts vid riksdagen 1933 väckta motion angående 18 kap. 10 § strafflagen

¹ Stephen, art. 240 a) och 241.

åsyftade motionen helt upphävande av den i sagda lagrum ingående straffbestämmelsen för otukt med djur.

Till stöd för yrkandet härutinnan anfördes i motionen bl. a. följande:

Några förnuftiga synpunkter kunde icke motivera bibehållandet av straff för tidelag såsom sådant. Den som begått tidelag kunde ha varit i strafflagens mening otillräknelig. Då kunde ju straffbarhet icke komma i fråga. Eller också kunde han möjligen utan att ha varit på detta sätt otillräknelig ha varit behäftad med sexuell böjelse för ett sådant brott. Även nu hade straffbarheten ingen funktion att fylla. Till sist kunde han, även sexuellt, ha varit beskaffad på vanligt sätt. Handlingen hade då begåtts antingen av blyghet gentemot kvinnor eller på grund av annat hinder för könsumgänge med kvinnor, i förening med personens högre värdering av tidelagshandling än masturbation. Straffbarheten skulle sålunda motiveras därav, att delinkvänten handlade i enlighet med en smak på området, som skilde sig från den allmänna värderingens. Att det funnes något socialt intresse att med straffbud motverka en sådan smakriktning vore en ren fiktion. — Hade handlingen åstadkommit »allmän förargelse eller fara för andras förförelse», fölle den in under 18 kap. 13 § 1 mom. strafflagen. Såvitt tidelag ur förnuftiga synpunkter skulle vara straffbart, måste det givetvis vara i enlighet med ett sådant straffbud. — Även utomlands syntes meningslösheten i att kriminalisera tidelaget såsom sådant numera vara ganska allmänt erkänd.

Första lagutskottet uttalade i sitt utlåtande i anledning av motionen, att de personer, som gjorde sig skyldiga till otukt med djur, i regel icke torde böra underkastas statens straffande verksamhet, men då det vore uppenbart att även frågan härom komme att omfattas av den utredning som kunde förväntas i anledning av chefens för justitiedepartementet initiativ till partiella reformer på strafflagstiftningens område, hemställdes att motionen även i förevarande del icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda, och denna hemställan bifölls av båda kamrarna.

I sitt den 24 oktober 1935 avgivna utlåtande rörande de frågor, som avsågos i den av professor Lundstedt väckta motionen, har även medicinalstyrelsen uttalat sig för upphävande av straffbestämmelsen i 18 kap. 10 § angående otukt med djur. Till stöd härför har styrelsen uttalat, att tidelag i och för sig enligt rådande rättsuppfattning icke längre syntes böra straffas samt att de fall därav, mot vilka samhället kunde ha skäl reagera, därest 18 kap. 10 § i denna del skulle upphävas, antingen torde vara att hänföra till sådan i 18 kap. 13 § åsyftad gärning, som sårar tukt och sedlighet så att allmän förargelse eller fara för annans förförelse därav kommer, eller till sådan uppenbar grymhet mot djur, som avses i 18 kap. 16 §, vadan möjlighet till erforderlig rättsreaktion alltjämt skulle föreligga. Styrelsen tillade, att erfarenheten för övrigt visat, att de straffmyndiga personer som åtalas för tidelag praktiskt taget alltid vore så psykiskt abnorma, att de måste lämnas straffria och omhändertagas på annat sätt.

Nämnas må ock, att professor Thyren i det av honom upprättade, vid hans frånfälle ännu ej publicerade lagutkastet angående bl. a. »Brott mot familj eller sedlighet», icke upptagit något stadgande angående otukt med djur.

De sakkunniga.

Det nuvarande straffet för tidelag kan ej sägas fylla någon egentlig uppgift, i all synnerhet som de vilka begå dylika handlingar ofta äro mer eller mindre psykiskt defekta. I sakens natur ligger att dylika handlingar i allmänhet företagas i största avskildhet, och skulle förhållandet ändock bliva upptäckt, torde ett straffrättsligt förfarande genom den uppmärksamhet som därigenom påkallas ofta nog göra mera skada än nytta. För de säkerligen mycket sällsynta fall, där ett behov av straffinskridande mot otuktiga handlingar med djur även enligt rådande rättsuppfattning kan anses föreligga, lära, såsom medicinalstyrelsen framhållit, andra straffbestämmelser i 18 kap. (13 § 1 mom. och 16 §) utan särskild lagändring erbjuda möjligheter till erforderlig reaktion.

20 KAP.

Kvalificerad stöld; återfall (4, 7 och 9 §§).

Svensk såväl som främmande lagstiftning har av ålder belagt tjuvnad med straff, som i många fall varit synnerligen stränga. Även den hos oss nu gällande lagstiftningen upptager tjuvnadsstraff, som kunna stiga till en mycket betydande höjd, och detta framträder ganska ofta i rättstillämpningen på ett sätt som måste väcka uppmärksamhet. För nutida åskådning måste de straff, som i svårare fall utmätas för tjuvnad, framstå såsom alltför höga i jämförelse med dem, som äro stadgade för åtskilliga kränkningar av icke-ekonomiska rättigheter (t. ex. kroppslig integritet i många fall) och jämväl för förmögenhetskränkningar av annat slag än tjuvnad (t. ex. förskingring).

Enligt 1 § första stycket utgöres normalstraffet för stöld av straffarbete i högst 6 månader. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må tiden för straffarbetet till 2 år höjas; äro de synnerligen mildrande, må till fängelse i högst 6 månader dömas. För kvalificerad stöld enligt 4 § — vanligast inbrottsstöld, vidare fickstöld och stöld av kreatur som gå i bete ute å mark jämte ett stort antal andra, mindre ofta förekommande former — stadgas ett straff av straffarbete i högst 4 år.

Vid återfall är straffet för vanlig stöld: andra resan, straffarbete i högst 3 år, dock att, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, må dömas till fängelse i högst 6 månader; tredje resan, straffarbete i högst 4 år; samt fjärde eller högre resa, straffarbete från och med 6 månader till och med 6 år. För kvalificerad stöld enligt 4 § äro motsvarande straffbestämmelser: andra resan, straffarbete i högst 5 år; tredje resan, straffarbete i högst 6 år; samt fjärde eller högre resa, straffarbete från och med ett till och med 10 år.

För snatteri, d. v. s. tjuvnad till ett värde ej över 30 riksdaler, är straffet enligt 1 § andra stycket böter eller fängelse i högst 6 månader. Även tillgrepp under berörda värdegräns skall emellertid vid kvalifikation eller återfall i stor utsträckning bestraffas såsom stöld.

I 20 kap. givas speciella stadganden i vissa allmänstraffrättsliga ämnen. I förevarande sammanhang bör särskilt beaktas att de vanliga reglerna om realkonkurrens (4 kap. 2 §) enligt bestämmelse i 20 kap. 8 och 9 §§ sakna tillämpning å tjuvnad. Enligt sistnämnda paragraf skall bl. a., där någon å särskilda ställen eller tider begått stöld och härför lagföres på en gång, ett gemensamt straff utmätas på sätt i 4 kap. 3 § är stadgat för fortsatt förbrytelse. Dock må straffet förhöjas till straffarbete i ett år utöver den för det svåraste fallet bestämda högsta strafftiden, varvid emellertid sammanlagda straffet i intet fall må överstiga 10 år.

Jämväl i främmande lagar är tjuvnad belagd med mycket stränga straff. Enligt F i n l a n d s strafflag kan straffet vid återfall, fjärde resan, sättas ända till tukthus på livstid; för första resan grov stöld är maximistraftet tukthus i 4 år (28 kap. 2 och 5 §§). Enligt det av Serlachius avgivna förslaget till ny strafflag skulle straffmaximum för första resan stöld, vid försvårande omständigheter, i allmänhet utgöra tukthus i 4 år; för inbrottsstöld och annan kvalificerad stöld skulle straffet kunna stiga till tukthus i 6 år (29 kap. 1 och 7 §§). Straffskärpning vid återfall skulle även för stöld inträda allenast enligt förslagets allmänna regler om iteration (7 kap. 1—4 §§); för svårare fall upptogo dessa en förhöjning av det eljest stadgade maximistraftet med 3 års tukthus. I N o r g e s strafflag är det vanliga maximistraftet för stöld fängsel i 3 år, för grov stöld sådant straff i 6 år eller, om flera kvalifikationsgrunder sammanträffa, i 8 år. Vid återfall kan straffet förhöjas med hälften och vid upprepat återfall fördubblas (§§ 257—261, 263). Därvid är emellertid att märka, att straffminimum genomgående är lägsta frihetsstraff (21 dagar); härifrån gäller undantag, med en lägsta strafftid av ett år, allenast för sådana grov stöld, som för någon medfört döden eller svår kroppsskada (§ 261 andra stycket). En blick på den nyare norska rättspraxis synes giva vid handen, att de mycket höga straffen knappast komma till användning. D a n m a r k s nya strafflag upptager för tjuvnad ett normalstraff av fängsel i högst 2 år, vid iteration i 3 år; för synnerligen grov stöld eller när någon förövat stölder i större antal kan strafftiden förhöjas till 6 år (§ 285 jämförd med § 276, § 286). Härvid bör ytterligare beaktas, att lagen i § 82 för yrkes- eller vanemässiga förbrytare medger en förhöjning av straffet intill hälften eller i iterationsfall till det dubbla; det anses tvivelaktigt, huruvida denna regel äger tillämpning i sådana fall, då grundstraffet enligt § 286 skall förhöjas blott på grund av att tjuvnadsbrott förövats i större antal¹. Enligt T y s k l a n d s strafflag är straffet för första resan stöld fängelse (i högst 5 år); för kvalificerad stöld tukthus i (lägst 1 och) högst 10 år. Iteration skall inverka på straffskalan först vid tredje resans brott; då blir straffet för enkel stöld detsamma som nyss angivits för kvalificerad stöld och för sistnämnda brott höjes straffminimum till 2 års tukthus; minimum nedsättes om mildrande omständigheter föreligga (§§ 242—244).

I professor T h y r é n s förberedande utkast till strafflag, speciella delen III, upptogs för okvalificerad stöld ett normalstraff av fängelse (i lägst 3 må-

¹ O. H. Krabbe, *Borgerlig Straffelov af 15. April 1930*. 2. Udg. (1935) s. 185.

nader och högst 3 år); för kvalificerad stöld — vars omfång ganska nära överensstämde med brottsbeskrivningen i nuvarande 20 kap. 4 § men därutöver innefattade bl. a. brott som skett yrkesmässigt — var maximistraffet tukthus i 8 år. Samma maximistraff skulle för enkel stöld gälla vid återfall (3, 4 och 9 §§). Därjämte upptog utkastet till strafflagens allmänna del generella iterationsregler, som för kvalificerad stöld under vissa omständigheter kunde medföra en straffskärpning av 2 års tukthus (5 kap. 1 §).

De mycket höga straff, som sålunda ej blott i vår egen utan även i de främmande lagstiftningarna äro stadgade för stöld, ha sin historiska förklaring. Detta brott har av ålder ansetts synnerligen nesligt, och det torde ej kunna frångommast, att de stränga tjuvnadsstraffen, i varje fall i jämförelse med de vanligen mycket lägre straffen för förskingring, ha en viss karaktär av klasstraff, så gott som alltid träffande medlemmar av de lägsta samhällsskikten. En mera rationell grund för sträng bestraffning av itererad tjuvnad har naturligen varit att finna i behovet av att kunna effektivt oskadliggöra de oförbätterliga återfallsförbrytare, som enligt erfarenheten i alla länder förekomma oftare vid detta brott än vid något annat.

Dessa skäl äga numera ej någon avgörande betydelse. Sedan, i samband med det ekonomiska livets utveckling, förmögenhetsbrott av annat slag än tjuvnad blivit vanligare och på grund av sina ofta i vidare kretsar kännbara ekonomiska verkningar påkallat en allt större uppmärksamhet, torde för den allmänna uppfattningen ett tjuvnadsbrott av genomsnittlig svårhetsgrad knappast framstå såsom mera straffvärt än andra lukrativa förmögenhetsbrott av sådan beskaffenhet. Behovet av effektiv reaktion mot yrkesmässiga eller eljest utpräglad kroniska tjuvar är numera i vår, liksom i annan modern strafflagstiftning, tillgodosett genom bestämmelser om internering såsom skyddsåtgärd (lagen den 22 april 1927 om internering av återfallsförbrytare; även den samtida lagen om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare kommer i betraktande). Denna lagstiftning kan visserligen ej ännu sägas ha blivit utformad till högsta grad av effektivitet, men botemedlet härför är tydligen en förbättring av densamma, varför ock åtgärder vidtagits. Bris-terna hos interneringslagstiftningen — bland vilka märkes, att 1927 års lag såsom förutsättning för internering uppställt alltför höga krav på förut undergånget straffarbete — böra alltså ej få stå i vägen för en anpassning av tjuvnadsstraffen efter nuvarande uppfattning om brottets svårhetsgrad.

Vad härvid särskilt angår förhållandet mellan tjuvnad och förskingring är det å ena sidan obestriddigt, att tjuvnadens svårhetsgrad starkt präglas av det moment av besittningsstörande, som utmärker densamma till skillnad från förskingring¹. Detta medför att även en okvalificerad tjuvnad av ett måttligt värde är att anse såsom svårare än ett förskingringsbrott som avser motsvarande belopp; detta måste beaktas med avseende å straffminima. Vidare kan besittningsstörandet i kvalificerade fall antaga en sådan karaktär, att brottet framstår såsom kränkning ej blott av förmögenhet utan även av vissa personliga intressen (t. ex. hemfrid). Å andra sidan förekomma

¹ Se härom *Thyrén*, Spec. utk. III s. 112 f.

ej sällan vid förskingring försvårande moment av annan art. Detta brott framträder ofta med en lömsk karaktär av svikande av ett givet förtroende. Det är, i regel, ej såsom tjuvnaden ett ögonblicks verk utan fortgår under längre tid, varunder allehanda svikliga förfaranden kunna tillgripas för att undgå upptäckt. Det avser framför allt, om ej vanligen, så dock ganska ofta värden av en helt annan storleksordning än de som utom i undantagsfall utmärka tjuvnadsobjektet. Förskingringar kunna därför, även om de lämna okränkta den därav drabbades rent personliga rättssfär, sätta hela hans ekonomiska välfärd på spel; och de kunna i andra fall (liksom trolöshetsbrotten), då de riktas mot kreditinrättningar eller andra företag av allmän betydelse, åtminstone indirekt bliva kännbara ej blott för den eller dem, som äga målsägandetalan, utan även för samhället i dess helhet.

Bland nyare strafflagar har också den danska (§ 286) ställt förskingring och liknande brott under t. o. m. en strängare straffskala än tjuvnad, även där denna är kvalificerad. De sakkunniga ha ansett tiden åtminstone ännu ej vara mogen att följa detta exempel, men de antaga på ovan anförda skäl, att i fråga om straffmaximum likställighet bör råda mellan tjuvnad och förskingring. Detta bör uppnås genom en sänkning av straffet för det förra brottet och en höjning av straffet för det senare. Härvid har det ansetts riktigast att inrikta bedömandet ej på straffet för ett enstaka brott utan på straffet för flera sammanträffande brott; den sistnämnda situationen är nämligen i svåra fall, för vilka straffmaximum blir av betydelse, övervägande vanligare. Med hänsyn tagen jämväl till de straffmaxima, som äro stadgade i 22 kap. 1 § och 23 kap. 1 § (i vilket sistnämnda fall sammanträffande av den art, som avses i 4 kap. 2 §, är av mycket ringa betydelse) ha de sakkunniga antagit, att det sammanlagda straffet för såväl flera tjuvnadsbrott som flera förskingringsbrott bör i svåraste fall sättas till straffarbete i 6 år.

Vid det närmare genomförandet härav inom 20 kapitlets område har det ej ansetts kunna ifrågakomma att nu föreslå en övergång till ett helt nytt system för tjuvnadsbrottens uppdelning på olika svårhetsgrader, mera i överensstämmelse med t. ex. de norska och danska lagarna samt professor Thyréns utkast. I synnerhet beträffande straffskärpning vid återfall låter sig nämligen en modernare ståndpunkt ej lätteligen genomföra för ett enstaka brott, utan den kräver införandet av nya grundsatser av allmänstraffrättslig natur. Dock föreslås, att särskild ytterligare straffhöjning för återfall utöver tredje resan ej vidare skall äga rum; de synpunkter, som på sin tid kunnat åberopas till stöd därför, böra numera helt tillgodoses genom interneringslagstiftningen. Jämväl den i 9 § stadgade regeln om sammanträffande av flera stölder har ansetts böra bibehållas; dess grunder torde vid en allmännare strafflagsrevision komma att erhålla en vidsträcktare tillämpning.

Med utgångspunkt därifrån, att tredje eller högre resan kvalificerad stöld på särskilda tider och ställen skall hemfalla under ett straffmaximum av 6 års straffarbete, och med beaktande av den i 9 § stadgade straffskärp-

ningen av ett år har i 7 § maximum för en enstaka stöld av den angivna beskaffenheten föreslagits till 5 år. Härav skulle följa ett straffmaximum för kvalificerad stöld vid andra resan av 4 år och vid första resan av 3 år. Sistnämnda siffra kan möjligen synas väl låg. Den torde emellertid vara försvarlig, bl. a. av hänsyn därtill att avgränsningen av de kvalificerade fallen i 4 § är ganska godtycklig för nutida förhållanden¹; vissa ungefär lika svåra fall bliva hänförliga allenast under 1 §. För itererad enkel stöld föreslås bibehållande av de nuvarande straffmaxima, som komma att med ett år understiga de motsvarande för kvalificerad stöld.

Den särskilda regeln i 9 § 2 mom., angående viss begränsning av den i paragrafen stadgade straffhöjningen, blir med förslagets straffbestämmelser i 7 § överflödig. Den bör alltså upphävas.

22 KAP.

Bedrägeri (1 §).

Det allmänna förmögenhetsrättsliga bedrägeriet enligt 1 § var i 1864 års strafflag belagt med straff av böter eller fängelse i högst 6 månader; var bedrägeriet förenat med synnerligen försvårande omständigheter, kunde dömas till straffarbete i högst 2 år. — Nya lagberedningen föreslog den ändringen, att normalstraffet skulle utgöra fängelse i högst 6 månader eller straffarbete i högst 2 år. Där omständigheterna vore synnerligen försvårande, skulle kunna dömas till straffarbete i 4 år, och där de vore synnerligen mildrande, till böter. Detta förslag vann endast delvis bifall. Enligt lagen den 20 juni 1890 kom straffet att utgöra böter eller fängelse i högst 6 månader eller straffarbete i högst 2 år; äro omständigheterna synnerligen försvårande, må tiden för straffarbetet till 4 år höjas. Därefter har ändring ej skett. — I professor Thyréns förberedande utkast till strafflag, speciella delen IV, upptogs för det närmast motsvarande brottet (1 §, som dock endast avsåg s. k. vinningslystet bedrägeri) straff av fängelse (3 månader—3 år). Var värdet ringa skulle kunna dömas till böter; för brott som förövats yrkes- eller vanemässigt skulle straffet utgöra fängelse i minst 6 månader eller tukthus i högst 8 år. — Beträffande främmande rätt skall, med hänsyn till den begränsade räckvidden av de sakkunnigas förslag, endast anmärkas, att i Danmark straffet för (vinningslystet) bedrägeri är fängsel i högst 2 år eller vid återfall högst 3 år och att det, när brottet är av särskilt grov beskaffenhet eller ett större antal brott begåtts, kan höjas till fängsel i 8 år. I vissa lindriga fall kan straffet nedsättas till hæfte eller böter och under förmildrande omständigheter bortfalla. Vid yrkes- eller vanemässighet kan inträda straffskärpning (§§ 279, 285—287, 82).

Frekvensen av bedrägeribrott befinner sig i en till synes stadig ökning. Antalet personer som i första instans sakfälldes för brott enligt 1 och 2 §§ samt 5 § första och andra styckena (av vilka de som dömts enligt 1 § äro

¹ Se *Torps* 1917 avgivna betänkande med utkast till dansk strafflag s. 233 f.

det stora flertalet) belöpte sig år 1923 till 169 men hade 1932 stigit till 307¹. Av dem dömdes 77 respektive 119 allenast till bötesstraff; endast 12 respektive 15 erhöilo frihetsstraff över 1 år. Påfallande är, att den övre delen av straffskalan utnyttjas synnerligen sparsamt; år 1932 erhöilo endast 4 personer straffarbete över 2 år.

Ökningen av bedrägeribrotten sammanhänger utan tvivel, såsom redan Nya lagberedningen anförde, därmed att den allmänna rörelsen tilltagit i omfång och livlighet. Möjligt är att, jämsides med den sålunda inträdda ökningen av tillfällena och frestelserna till bedrägerier, även en försämring av den ekonomiska moralen gjort sig gällande. Härom skall ej göras något uttalande på detta ställe. Säkert är i allt fall, att rättsskipningens reaktion mot bedrägeribrotten ofta är alltför lindrig i jämförelse med brottets beskaffenhet; detta utmärkes ej sällan av en listig förslagenhet och överhuvud av en aktiv farlighet, som jämte den ej sällan betydande materiella skadan medför, att bedrägeriet för den allmänna rättssäkerheten medför lika stor våda som tjuvnaden; detta framhölls redan av Nya lagberedningen. Under det därefter förflutna halvseklet har erfarenheten ytterligare bestyrkt, att en mera energisk bestraffning är av nöden.

Helt visst kunde starka skäl anses tala för en höjning av maximistraffet för de svåraste fallen av bedrägeri, efter mönster av de nyaste lagstiftningsarbetena. Härför torde emellertid erfordras en mera djupgående omarbetning av brottsbegreppet. Endast genom en sådan, som i och för sig är påkallad, erhöiles tillförlitlig grund för avgränsande av de fall, i vilka ett strängare maximistraff är på sin plats. Ett sådant torde näppeligen böra vinna tillämpning utan att reglerna om sammanträffande av brott blivit i viss utsträckning omarbetade. Redan av dessa skäl ha de sakkunniga ej nu velat föreslå någon höjning av maximistraffet. Innan man skrider därtill, synes det emellertid vara angeläget att råda bot på det nuvarande missförhållandet, att straffen utmätas allt för lågt inom de gällande straffbestämmelsernas ram. Detta kan endast uppnås genom en höjning av minimistraffet. Det torde dock vara nödigt att bibehålla det nuvarande minimum av lägsta bötesstraff för de lindrigaste fallen. Då den genom brottet åstadkomna skadan är mycket ringa, t. ex. understigande snatterigränsen i 20 kap. 1 §, och någon gång även eljest — t. ex. då den »bedragne» själv är mindre redlig och måhända ej varit alltför ovillig att godtaga en uppenbarligen föga vederhäftig uppgift — kan ett bötesstraff vara väl på sin plats. Men för normala fall är det alltför lågt. I dylika fall av jämförelsevis lindrig beskaffenhet, framför allt då skadan ej är mer betydande, bör dömas till kortare fängelsestraff, och eljest till straffarbete. En sådan straffmätning synes enklast kunna åstadkommas, om straffbestämmelserna erhålla den av Nya lagberedningen föreslagna lydelsen, och de sakkunniga vilja för sin del upptaga detta förslag. Om detsamma genomföres, kan det antagas ej blott att straffmedium höjes, utan även att såsom konsekvens därav domstolarna

¹ Siffrorna för vissa mellanliggande år äro återgivna i första lagutskottets utlåtande nr 21 vid 1933 års riksdag.

komma att anse omständigheterna vara synnerligen försvårande i ett större antal fall än för närvarande. — På grund av hänvisning kommer en sådan lagändring att vinna tillämpning jämväl för de brott, som omförmälas i 2 och 5 §§.

Förskingring; trolöshet mot huvudman (11 och 14 §§).

Straffen för dessa brott voro enligt strafflagens ursprungliga lydelse synnerligen lindriga (och inbördes ej fullt överensstämmande). Sin nuvarande utformning erhöles de, i enlighet med förslag av Nya lagberedningen, genom lagen den 20 juni 1890; enligt denna är straffet för båda brotten böter eller fängelse eller straffarbete i högst två år. Brotten fingo länge åtalas endast av målsägande. År 1893 blevo de s. k. angivelsebrott och lades genom lag den 1 juni 1923 under ovillkorligt allmänt åtal. Härifrån stadgades genom lag den 11 maj 1934 det undantag, att förskingringsbrott ej finge åtalas av annan än målsägande, där gärningsmannen kommit i besittning av godset på grund av avbetalningsköp eller annat köp med äganderättsförbehåll.

I professor Thyréns förberedande utkast till strafflag, speciella delen III, belades förskingring med straff av böter eller fängelse i högst 2 år. Därjämte upptogs en kvalifikationsbestämmelse av följande lydelse: »Förskingrar man sådant, som man på grund av yrke eller enskild tjänst fått sig anförtrött, eller förskingrar någon gods, som annan i hans vård under lås, försegling eller dylikt stängsel insatt; må straffet kunna förhöjas till fängelse i tre år» (1 §). Vid återfall kunde enligt utkastet inträda förhöjt straff intill, i vanliga fall, 3 års fängelse och, i de kvalificerade fallen, 8 års tukthus (9 §). I utkastets del IV upptogos några bestämmelser, som mer eller mindre nära motsvara den nuvarande 22 kap. 14 §, såvitt den avser förmögenhetsrättslig trolöshet; straffen voro här fängelse (3 månader—3 år) eller böter i något olika kombinationer. — Vid 1933 års riksdag yrkades i motioner att i 22 kap. 11 § skulle införas en andra punkt av följande lydelse: »Har därav kommit synnerlig förlust eller olägenhet, eller är gärningen eljest med synnerligen försvårande omständigheter förenad, må tiden för straffarbetet till fyra år höjas». Motionerna vunno ej riksdagens bifall men föranledde en skrivelse, vari riksdagen anhöll att Kungl. Maj:t ville snarast framlägga förslag till ändring i 22 kap. 11 § strafflagen, innebärande höjning av straffet för svårare förskingrings- och trolöshetsbrott.

Om främmande lagars straffsatser för förskingring anmärkes följande. Enligt F i n l a n d s strafflag är straffet för förskingring böter eller fängelse i högst 1 år; då omständigheterna äro synnerligen försvårande skall dömas till fängelse i lägst 2 månader och högst 3 år eller tukthus i (lägst 6 månader och) högst 3 år (29 kap. 1 §). Det av Serlachius uppgjorda strafflagsförslaget upptog ett normalstraff av fängelse (4 månader—2 år); vid försvårande omständigheter skulle straffet utgöra tukthus i högst 4 år, och i vissa lindriga fall kunde dömas till böter (29 kap. 2 §). I N o r g e s strafflag är straffet för »underslag» bestämt till fängelse i (lägst 21 dagar och) högst

3 år. I svårare fall, av vilka det viktigaste är att brottets föremål haft ett värde överstigande 1,000 kronor, blir straffet fängsel intill 6 år; där omständigheterna äro synnerligen mildrande, kan straffet nedsättas till böter. Vid återfall inträder straffskärpning enligt samma regler som angivits beträffande tjuvnad ovan s. 88 (§§ 256, 263). För »Underslæb» stadgas i Danmark s strafflag ett normalstraff av fängsel i (lägst 30 dagar och) högst 2 år, vid återfall högst 3 år. Är förbrytelsen av särskilt grov beskaffenhet eller ha ett större antal förbrytelser begåtts, kan straffet stiga till fängsel i 8 år. I vissa lindriga fall kan straffet nedsättas till hæfte eller böter och under förmildrande omständigheter bortfalla. Om inverkan av yrkes- eller vanemässighet gäller detsamma som vid tjuvnad, ovan s. 88 (§§ 278, 285—287, 82). Enligt Tysklands strafflag gäller för »Unterschlagung» ett normalstraff av fängelse intill 3 år eller, då det förskingrade varit den brottslige anförtrött, i 5 år. Vid mildrande omständigheter kan dömas till böter, likaså i vissa särskilt reglerade lindriga fall (§ 246; § 248 a). — De främmande lagstiftningarnas bestämmelser angående de brott som motsvara trolöshet mot huvudman äro delvis föga jämförliga med den svenska rättens och lämnas därför här å sido.

Den nu lämnade översikten visar att straffet för förskingring i Sverige är lägre än enligt alla här uppmärksammade främmande lagar och lagförslag. Skillnaden är understundom betydande. Det torde ej vara utan samband härmed, att frekvensen av förskingringsbrott hos oss är anmärkningsvärt hög i jämförelse med vissa andra länder¹. År 1924, det första hela år under vilket allmän åtalsrätt förekom beträffande förskingringsbrott, sakfälldes i första instans för sådana brott 215 personer, av vilka 98 dömdes till böter, 85 till fängelse och 32 till straffarbete. För år 1932 visar statistiken 608 sakfälda personer, av vilka 367 erhöilo böter, 194 fängelse och 47 straffarbete². Under de båda åren dömdes ej mera än 3 respektive 9 personer till frihetsstraff över 1 år.

Det torde hos oss ej råda mer än en mening därom, att straffen för svårare förskingringsbrott böra höjas. Under 20 kap. ha de sakkunniga här ovan angivit de skäl, som tala för att straffen för svårare tjuvnads- och förskingringsbrott böra bringas till en högre grad av överensstämmelse. Där har ock anförts, att de sakkunniga, vid jämförelse med vad i 20 kap. föreslagits och vad som är stadgat i 22 kap. 1 §, funnit ett maximistraff av 4 års straffarbete böra i nu förevarande sammanhang anses väl avpassat för ett enstaka förskingringsbrott av svåraste beskaffenhet.

Emellertid äro talrika förskingringsbrott onekligen av skäligen lindrig beskaffenhet, och beträffande dem synes något ingripande av lagstiftningen till åstadkommande av en skärpt bestraffning icke vara påkallat. Det är följaktligen angeläget att begränsa straffskärpnings tillämplighet till det om-

¹ Statistiska uppgifter av O. Grönlund i Förhandl. vid Sv. Kriminalistföreningens ord. årsmöte 1928 s. 82 ff. och i Nord. Tidsskr. f. Strafferet 1929 s. 29 ff.

² Ökningen hänför sig i väsentlig mån till förskingring av gods som köpts på avbetalning; vissa sifferuppgifter härom i prop. nr 98 till 1934 års riksdag.

råde, där brotten verkligen äro av svårare beskaffenhet. Härvid äro olika metoder möjliga:

1) Man kunde, i viss mån efter mönster av det sätt varpå snatteriet avskiljes från stöld och i överensstämmelse med flera främmande lagar, öka den normala straffskalans såväl maximum som minimum och stadga en särskild lägre skala för vissa mycket lindriga fall. Detta kunde ske antingen medelst angivande av ett fixt värde å det förskingrade eller med lämnande av ett visst utrymme för domstolens prövning. Det torde emellertid möta svårigheter att på detta sätt någorlunda tydligt avgränsa ett tillräckligt stort område, där straffskärpning ej bör äga rum.

2) Omvänt kan man, närmast efter den norska lagens mönster, göra ett högre värde å det förskingrade till förutsättning för att ett strängare straff skall eller kan inträda. Detta tillvägagångssätt möter den invändningen, att strängare straff ej enbart bör byggas på objektets värde, eller i övrigt det rent yttre resultatet. Detta gäller vare sig värdet anges med en bestämd siffra eller på det sätt som i ovannämnda motion var ifrågasatt (»synnerlig förlust eller olägenhet»). Emellertid måste denna synpunkt anses vara för- tjänt av synnerligt beaktande.

3) Detta är även fallet med den av Thyrén uppställda, likaledes rent objektiva kvalifikationsgrunden, att den brottslige fått sig det förskingrade anförtrött på grund av yrke eller enskild tjänst. Denna omständighet är väl ägnad att låta förskingringen framstå såsom ur allmän synpunkt farligare. Därest emellertid straffskärpningen, såsom ur allmänpreventiv synpunkt är önskvärt, skall innebära jämväl en avsevärd höjning av minimum, torde det icke låta sig göra att bortse från värdet av det förskingrade. Även inom det ifrågavarande området kunna nämligen förekomma fall, i vilka värdet är så ringa, att brottet måste framstå såsom ganska lindrigt.

4) Det har även ifrågasatts att grunda kvalifikationen på sådana särskilt svikliga åtgärder av den brottslige, som i 25 kap. 12 § lagts till grund för strängare behandling av vissa fall av ämbetsmans förskingring, nämligen (i allmänhet) intellektuell förfalskning av räkenskaper, o. dyl. Det säger sig självt, att sådana förfaranden städse äro att anse såsom försvårande. Emellertid torde den bestämning av särskilt grova förskingringsbrott, som sker i 25 kap. 12 §, å sin sida vara i behov av revision vid en fullständigare omarbetning av ifrågavarande brottsområde och därför endast i ringa mån lämpa sig för en utvidgad tillämpning. Härtill kommer att utanför den allmänna förvaltningens område mycket svåra förskingringar, och kanske i synnerhet trolöshetsbrott, kunna begås av personer i ledande ställning utan att de brottsliga för att kunna genomföra eller, åtminstone till en tid, dölja brottet ha behov av sådana särskilt svikliga åtgärder som de ifrågavarande.

5) Ytterligare kan ett skärpt straff helt allmänt stadgas för de fall, där omständigheterna äro synnerligen försvårande. Att på detta sätt lägga gränsdragningen helt i domstolarnas hand torde väl ej möta avgörande principiella betänkligheter. Däremot kan emellertid, utom risken för en viss ojämnhet i bedömandet, anföras, att den allmänpreventiva effekten av en sålunda

avgränsad straffskärpning torde försvagas av den hos de hithörande brottslingarna mycket vanliga benägenheten att betrakta just det egna brottet såsom en jämförelsevis lindrig »oegentlighet». Vidare skulle den ifrågavarande metoden ha den icke önskvärda rättstekniska konsekvensen, att för även mycket lindriga förskingringsfall preskriptionstiden enligt 5 kap. 14 § skulle komma att förlängas från 5 till 10 år.

De sakkunnigas överväganden ha resulterat i att de vilja föreslå en kvalifikation, som bygger på en kombinerad användning av de under 2) och 3) anmärkta metoderna. I enlighet härmed föreslås, att där någon förskingrar gods till högre värde än 5,000 kronor som han på grund av yrke eller tjänst fått sig anförtrott, straffet skall vara straffarbete i lägst 2 månader och högst 4 år. Härigenom synes man uppnå, att de allra flesta verkligt grova förskingringsbrott erhålla ett tillräckligt straff, samtidigt som full trygghet vinnes mot att lindriga fall bliva för strängt bedömda. — För övriga förskingringsbrott torde den nuvarande straffskalan böra bibehållas oförändrad. De sakkunniga ha övervägt en begränsning av fängelsestraffets användning till sådana fall, som vore förtjänta av högst 6 månaders fängelse, i överensstämmelse med vad i 1 § är stadgat. I belysning av den hittillsvarande domstolspraxis måste emellertid befaras, att en sådan ändring komme att för en grupp av medelsvåra fall leda till en opåkallad mildring i straffmätningen. Man kan f. ö. ej bortse därifrån, att på det enskilda området vissa i objektivt hänseende icke obetydliga förskingringsfall kunna på subjektiva grunder förtjäna ett med avseende å straffarten jämförelsevis milt bedömande, t. ex. då den brottslige ansett sig ha någorlunda goda utsikter att kunna prestera täckning eller att erhålla ett godkännande av den obehörigen vidtagna åtgärden.

Beträffande den närmare innebörden av straffskärpningen må anmärkas, att densamma icke blir tillämplig å de förskingringsfall, som nu äro underkastade en strängare behandling genom att enligt 20 kap. 3 § punkterna 1—4 hänföras till tjuvnad. Denna skärpning synes, åtminstone till väsentlig del, ha en uppgift att fylla även vid sidan av den nu föreslagna. Särskilt beträffande underordnade anställda är den egna besittningen av det objekt, som förskingras, så föga utpräglad, att förskingringen för den allmänna åskådningen torde vara nära jämförbar med tjuvnad; i dessa fall ha ock 20 kapitlets regler om skärpt bestraffning vid återfall en uppgift att fylla. Beträffande sådana självständiga företagare, som avses i 20 kap. 3 §, äga möjligen dessa förhållanden endast i mindre grad tillämpning, och skäl kunna anföras för att å sådana brottslingar bringa till användning den föreslagna straffskärpningen i 22 kap. 11 §. Då emellertid, på grund av den uppställda värdegränsen för det förskingrade, denna skärpning endast mycket sällan skulle kunna komma till användning å de fall, som avses i 20 kap. 3 §, synes det sistnämnda lagrummet åtminstone för närvarande kunna lämnas oförändrat.

De skäl som böra föranleda skärpning av straffet för vissa förskingringsfall äga motsvarande tillämpning jämväl å trolöshet mot huvud-

man. En i sak överensstämmande föreskrift bör alltså införas jämväl i 22 kap. 14 §. Det är ock, av hänsyn till den i vissa hänseenden oklara gränsdragningen mellan 11 och 14 §§, angeläget att bibehålla den nuvarande parallellismen mellan straffsatserna i de båda lagrummen.

I motsats till Thyréns utkast har, i fråga om tjänst, av de sakkunniga ej gjorts någon begränsning till enskild tjänst. Detta är utan större betydelse såvitt angår 11 §, enär enligt allmänna konkurrensregler i fråga om ämbetsmans förskingring vanligen kommer att tillämpas 25 kap. 11 eller 12 §. I fråga om 14 § är det däremot av praktisk betydelse att ej undantaga de offentliga ämbets- och tjänstemännen från tillämpning av den föreslagna straffskärpningen.

23 KAP.

Bedrägeri och vårdslöshet mot borgenärer (1 och 3 §§).

Den straffrättsliga behandlingen av (huvudsakligen) konkursgäldenärs bedrägeri mot borgenärer enligt 1 § i förevarande kapitel är avsevärt strängare än den som kommer det vanliga förmögenhetsrättsliga bedrägeriet enligt 22 kap. 1 § till del. Detta kommer bl. a. till uttryck dels genom en tidigare konsumtionspunkt för konkursbedrägeriet, i det att för dess straffbarhet i åtskilliga fall ej kräves en redan inträdd förmögenhetsskada, dels ock genom en betydligt strängare straffskala. Skälen för dessa olikheter lära väsentligen vara att konkursbedrägeriet utöver sin egenskap av förmögenhetsbrott tillika kan utgöra ett missbruk av ett offentligt likvidationsförfarande samt att det principiellt riktar sig mot flera personer, nämligen mot samtliga gäldenärens borgenärer (understundom med vissa undantag, t. ex. för dem som ha förmånsrätt).

Dessa omständigheter kunna dock enligt de sakkunnigas mening ej alltid tillräckligt motivera en så stor skillnad i bestraffningen som för närvarande består mellan brott enligt 23 kap. 1 § och enligt 22 kap. 1 §. Även de förra ha väsentligen karaktär av förmögenhetsbrott, och även de senare kunna drabba flera. Konkursbedrägeriets — såvitt angår resultatet — tidiga konsumtion är i och för sig ett mildrande moment. Och även andra dylika förekomma. Sålunda kan konkursbedrägeriet, även om rena bagatellfall knappast låta sig påvisa, dock avse ganska måttliga värden. Och själva gärningen är ej sällan så klumpigt utförd, att den i själva verket ej lätteligen kunnat leda till definitiv förlust för borgenärerna, särskilt på grund av de garantier för tillvaratagande av dessas rätt som konkursförfarandet innebär. Erfarenheten läser ock visa, att domstolarna nödgats enligt 23 kap. 1 § utmätta straff, som varit oskäligt stränga. Vidare har den olägenheten framträtt att den i åtskilliga hänseenden mycket osäkra gränsdragningen mot 22 kap. 1 § kommit att för straffbarhetens grad erhålla en icke önskvärd betydelse; på grund därav torde det icke vara överdrivet att påstå, att straffmåttet för bedrägligt förfarande av en konkursgäldenär kommit att

i åtskilliga fall röna inflytande av det sätt varpå åtal utförts eller på andra tillfälligheter av processuell natur.

På det anförda vilja de sakkunniga ej grunda något förslag om nedsättning av det nuvarande maximistraflet i 23 kap. 1 §. Såsom förut anförts, torde nämligen straffmaximum i 22 kap. 1 § för vissa fall böra höjas, om ock tiden ännu ej kan anses mogen därför. I avvidan på att på denna väg kan ernås en i och för sig önskvärd likställighet mellan de svåraste fallen av konkursbedrägeri och annat bedrägeri torde maximistraflet för det förra brottet böra bibehållas vid sin nuvarande höjd.

Däremot synes straffminimum böra sänkas. Detta gäller väl icke om det särskilda straffminimum av 6 månaders straffarbete, som inträder då omständigheterna äro synnerligen mildrande. Men även då sådant fall ej föreligger, torde ej alldeles sällan det för normala fall avsedda straffminimum av 2 års straffarbete på ovan anförda skäl få anses alltför högt. De sakkunniga vilja därför föreslå, att detsamma sänkes till straffarbete i ett år. Härvid må erinras därom, att Nya lagberedningen på sin tid föreslog ett straffminimum av ett år, utan någon ytterligare sänkning vid synnerligen mildrande omständigheter.

Beträffande sådan uppenbar vårdslöshet mot borgenärer, som avses i 3 §, synas de straff, som av domstolarna utmätas, ej sällan vara alltför låga. De brottsliga förfaranden, som avses i denna paragraf, kunna inbördes vara mycket skiljaktiga. I flera av fallen skall brottet i visst hänseende vara uppsåtligt, i synnerhet enligt bestämmelsen under 4), och även bortsett härifrån kan »vårdslösheten» vara så grov, att den giver rum för stark misstanke om sådant bedrägligt uppsåt, som om det vore fullt styrkt borde föranleda gärningens hänförelse under 1 §. Även i den ej sällan förekommande situationen, att gäldenären är skyldig till mycket talrika otillbörliga åtgärder som för borgenärerna föranlett betydande förlust, synes det oriktigt, att strängare straff än fängelse ej skall stå till buds. Därför föreslås, att i straffskalan upptages jämväl straffarbete i högst 2 år, dock endast för fall då omständigheterna äro synnerligen försvårande. Även där denna straffart ej bör komma till användning torde dock dess upptagande i lagen medverka till en ofta välbehöfvlig skärpning av bedömandet av hithörande brott. — Påföljd enligt 2 kap. 19 § torde, om detta lagrum ej upphäves, icke i något fall böra komma till användning för gäldenärs vårdslöshetsbrott.

25 KAP.

Kvalificerad förskingring av ämbetsman (12 §).

Enligt strafflagens nuvarande lydelse förefinnes en alltför stor skillnad mellan straffen för ämbetsmans förskingringsbrott och för sådant brott av annan. De kvalificerade former av det förra slaget, som avses i 12 § — och vilka ingalunda alltid äro av den beskaffenhet att de i och för sig innefatta förfalskningsbrott enligt 12 kap. (t. ex. 1 §) — äro nämligen hänförliga under ett straff av straffarbete i lägst 2 år 6 månader och högst 10 år; endast

där omständigheterna äro synnerligen mildrande kan straffarbetet stanna vid ett år. (Härtill komma avsättning och påföljder.) Enligt 22 kap. 11 § är maximistrafet för förskingring endast 2 års straffarbete. Denna olikhet måste betecknas såsom helt orimlig. Även efter den fördubbling av straffmaximum i sistnämnda lagrum, som de sakkunniga för vissa fall föreslå, måste ett bibehållande av straffskalan i 25 kap. 12 § framstå såsom orättvist.

I själva verket behöva nämligen de båda arterna av förskingring i fråga om svårhetsgraden ej avvika från varandra synnerligen mycket. Även ämbetsmans förskingring är, oaktat den placering som detta brott i systematiskt hänseende erhållit och varemot avgörande kritik måhända ej kan riktas, väsentligen ett förmögenhetsbrott. Dess offentligträttsliga innebörd vinner i icke ringa mån beaktande genom det ovillkorliga avsättningsstraffet och är för övrigt mången gång föga framträdande. Härvid bör beaktas, vad ovan under 12 kap. blivit framhållet, att den offentliga verksamheten numera i sina mera periferiska delar ej alltför mycket skiljer sig från den enskilda verksamheten. I enlighet härmed äro de, som drabbas av straff enligt förevarande paragraf (jämförd med 22 § 1 mom.), mycket ofta befattningshavare inom statens affärsverksamhet, t. ex. poststationsföreståndare, eller inom den kommunala förvaltningen; bland de sistnämnda märkas talrika innehavare av oavlönade förtroendeuppdrag (kommunalnämndsordförande o. dyl.). Även i fråga om den mera centrala statsförvaltningen gäller, att de som dömas till ansvar enligt förevarande lagrum i allmänhet icke äro ämbetsmän i egentlig mening (10 kap. 1 § 2 mom.) utan oftast ganska underordnade befattningshavare, t. ex. inom uppbördsväsendet. Att straffskalan uppfattas såsom oskäligt sträng kommer bl. a. till uttryck däri, att domstolarna ibland synas på alltför svaga grunder anse omständigheterna vara synnerligen mildrande.

De sakkunniga vilja ingalunda göra sig till förespråkare för en opåkallad slapphet vid bedömande av de hithörande oredlighetsbrotten. Att dessa, såvitt framgår av antalet åtal och fällande domar, snarare öka än minska sammanhänger delvis med den offentliga förvaltningens oavlåtligt vidgade omfattning och av en större stränghet i befordrande till åtal av förekommande förskingringar. I den mån även en relativt ökad frekvens av ämbets- och tjänstemäns förskingringsbrott skulle låta sig påvisa, kan den i allt fall ej bero på att straffen ej skulle vara tillräckligt stränga; bristande effektivitet av den fortlöpande kontrollen och en på sina håll måhända alltför jämt rådande obenägenhet att befordra felaktigheter till laga näpst torde i åtskilliga fall hos redogörare ha legat till grund för förhoppning att kunna undgå upptäckt eller åtal och därigenom minskat det i och för sig mer än tillräckliga straffhotets allmänpreventiva verkan. Denna torde förbli så stor, som på förevarande område överhuvud kan förväntas, även efter en icke oväsentlig sänkning av straffet. I sådant avseende vilja de sakkunniga föreslå, att, med bibehållande av avsättningsstraffet, maximum för straffarbetet sättes till 6 år samt minimum till ett år eller, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, till 6 månader.

Avsättning eller suspension såsom påföljd (20 §).

Enligt första stycket av 20 § skall ämbetsman, som för ett brott vilket eljest ej är att bedöma enligt 25 kap. dömes till straffarbete, tillika drabbas av avsättning eller, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, av mistning av ämbete på viss tid. I andra stycket stadgas, utom annat, att påföljd av avsättning eller suspension ytterligare skall inträda, då ämbetsman, till vars ämbete hör att undervisa eller uppfostra ungdom, enligt 18 kap. 6 § 1 mom. dömes allenast till fängelse för otukt med ungdom, som han i kraft av sitt ämbete eller eljest hade till undervisning eller uppfostran. Att lärare övar homosexuell otukt med lärjunge är enligt den nuvarande lydelsen av 18 kap. 10 § ovillkorligen belagt med straffarbete och föranleder alltså städse avsättning eller suspension jämlikt 25 kap. 20 § 1 mom. Sedan de sakkunniga i den föreslagna straffskalan i 18 kap. 10 § 1 mom. upptagit även fängelse, föranledes därav behov av att i 25 kap. 20 § 2 mom. stadga ifrågavarande påföljd även för brott enligt 18 kap. 10 § 1 mom., under enahanda förutsättningar som för närvarande gälla beträffande brott enligt 18 kap. 6 § 1 mom.

Förslag till lag om ändrad lydelse av 11 kap. 8 § giftermålsbalken.

Ett upphävande av 17 kap. 1—3 §§ strafflagen i enlighet med de sakkunnigas förslag bör föranleda ändring i 11 kap. 8 § giftermålsbalken. Om hor ej längre blir straffbart, kommer uttrycket »annan straffbar otukt» i sistnämnda lagrum att vara oegentligt. Jämväl genomförandet av de sakkunnigas förslag med avseende å straffbarheten av otukt med personer av samma kön (homosexuell otukt) giver anledning till en omformulering av detta uttryck. Även om homosexuell otukt i princip lämnas utanför det straffbaras område är det ingalunda påkallat att betaga make rätten till äktenskapsskillnad för det fall att andra maken gör sig skyldig till sådan otukt under omständigheter som icke kunna föranleda ansvar. På nu angivna grunder föreslå de sakkunniga, att förutsättningarna för äktenskapsskillnad enligt 11 kap. 8 § giftermålsbalken angivas på följande sätt: »Bryter ena maken äktenskapet med hor, eller övar han eljest otukt med annan».

Förslag till lag angående ändrad lydelse av 3 och 5 §§ lagen den 21 september 1915 (nr 362) om behörighet att utöva läkarkonsten.

I 3 § ovannämnda lag stadgas bl. a., att om legitimerad läkare genom laga-kraftägande utslag för brott som han förövat under utövning av läkarkonsten dömts till straffarbete eller enligt särskilt avgivna lagrum till fängelse, medicinalstyrelsen under viss förutsättning skall återkalla läkarens legitimation för viss tid, ej över 10 år, eller för alltid.

De sakkunniga föreslå d e l s att hänvisningen i 3 § till 15 kap. 14 § strafflagen skall ändras till att avse det lika lydande stadgandet i 15 kap. 13 § i förslaget till lag om ändring i vissa delar av strafflagen och d e l s att 3 § skall äga tillämpning jämväl beträffande läkare som dömts till fängelse för brott enligt 15 kap. 15 § eller 18 kap. 7 § 2 mom. och 8—10 §§ strafflagen enligt den av de sakkunniga föreslagna lydelsen ävensom enligt 14 kap. 27 § strafflagen i dess nuvarande lydelse (jämlikt lag den 13 juni 1921). Samtliga angivna brott — av vilka de flesta kunna medföra straffarbete — synas vara av den beskaffenhet att om de förövas under utövning av läkarkonsten möjlighet bör förefinnas att även om straffet stannar vid fängelse återkalla legitimationen. 18 kap. 9 och 10 §§ i förslaget svara mot 18 kap. 9 och 10 §§ strafflagen, vilka lagrums straffskalor endast upptaga straffarbete. Jämväl brott enligt 14 kap. 27 § var enligt lagrummets tidigare lydelse ovillkorligen belagt med straffarbete. Ehuru sistnämnda lagrum i övrigt ej beröres i de sakkunnigas förslag, synes lämpligt att detsamma i förevarande sammanhang beaktas. (Jfr 1935 års Betänkande med förslag till lagstiftning om avbrytande av havandeskap s. 15 och 161).

Den föreslagna ändringen i 3 § bör föranleda motsvarande ändring i 5 § första stycket där skyldighet föreskrives för domstolen att bl. a. då den som är behörig att utöva läkarkonsten dömts till straffarbete eller enligt de i 3 § särskilt avgivna lagrum till fängelse insända protokoll och utslag i målet till medicinalstyrelsen.

Homosexualiteten ur medicinsk synpunkt.

Av V. Wigert.

Homosexuell i egentlig mening är den, vilkens erotiska drift kommer honom att föredraga en sexuell förening med individer av sitt eget kön framför sådan med det andra könet eller kommer honom att utslutande eftersträva föreningen med likkönade personer (Hesnard). Denna erotiska böjelse kan vara latent och förbli så under hela livet, återhållen av diverse hämningar. Den behöver således icke ge upphov till homosexuella handlingar, ja, den behöver icke ens vara medveten för vederbörande själv.

Om sålunda homosexualitet kan bestå oberoende av homosexuella handlingar, så kunna dylika också förekomma oberoende av homosexualitet i nyss angiven mening. Även om kroppsliga förbindelser av sexuell innebörd mellan likkönade äro för flertalet människor motbudande så äro dock dylika förbindelser mellan personer utan homosexualitet inga ovanliga företeelser. De förekomma t. ex. ofta (mestadels i form av mutuell onani) bland likkönade personer, som under längre tid äro avstängda från det andra könet (sjömän till sjöss, fångläger, kvinnokloster, flickpensioner o. dyl.), utan att deras driftliv vid tillgång till det andra könet företer några avvikelser från det normala; förbindelsen med det andra könet föredrages (pseudohomosexualitet). För ett icke oväsentligt antal personer är det emellertid så att deras dragning till det ena eller andra könet är ungefär likvärdig och att sexualdriften kan tillfredsställas såväl med likkönade som med olikkönade personer (bisexualitet).

Dessa förhållanden låta oss fastslå, att könsdriften hos ett stort antal människor, ehuru de icke äro homosexuella, dock företer mer eller mindre tydliga spår av homosexuell karaktär.

Särskilt är det tydligt, att könsdriften hos unga personer med tiden före och under könsmognaden mycket ofta är odifferentierad i fråga om sexualobjektets kön, vilket leder till sexuella och erotiska närmanden till det egna könet. I det övervägande flertalet fall medför könsmognaden att den förut väckande könsdriften helt inriktas på det andra könet. Men denna utveckling kan ibland vara fördröjd och det uppges, att man först när en person uppnått 25-års åldern kan vara säker på, att hos denne befintliga homosexuella impulser icke äro en övergående fas i den normala utvecklingen (Havelock Ellis).

Till denna i ungdomsåren ofta förefintliga och hos många människor mer eller mindre tydligt kvarstående dubbelriktning av könsdriften har man sett en organisk motsvarighet i det förhållandet, att de mänskliga sexualorganen hos fostret anläggas dubbelt, d. v. s. att hos fostret finnas amlag till såväl kvinnliga som manliga könsorgan. Under den vidare utvecklingen tillväxer och utbygges det ena organsystemet, under det att det

andra avstannar och förblir rudimentärt. Hos varje man finnas således spår av en organisk kvinnlighet, hos varje kvinna spår av manlighet. Vid abnorm utveckling kunna dessa till det motsatta könet hörande egenskaper bli mera framträdande. — I analogi härmed har man antagit, att även substratet (i centrala nervsystemet) för den psykiska sexualiteten ursprungligen anlägges dubbelt (d. v. s. tvekönat) och att det till individens eget kön naturligen svarande anlaget först kommer till dominerande utveckling i och med könsmognaden. Detta betraktelsesätt förklarar ungdomsårens osäkerhet beträffande sexualobjektets kön. I dess belysning ter sig bisexualiteten som ett ofullständigt överhandtagande av det adekvata driftsanlaget och homosexualiteten som ett felaktigt överhandtagande av det inadekvata anlaget (Hirschfeld).

Den manliga homosexualiteten.

Av lätt insedda skäl är det mycket svårt att få en exakt uppfattning om homosexualitetens frekvens. Den bekante tyske sexualforskaren Hirschfeld har som resultat av en del massförfrågningar hos studenter och industriarbetare i Tyskland funnit en så stor frekvens som 1—2,2 % rent homosexuella, medan de bisexuella skulle utgöra 2,5—4 % av den undersökta människomassan. Av den manliga befolkningen i Berlin skulle enligt Hirschfeld 3 % vara homosexuella, en uppgift, som emellertid av andra sexualforskare anses överdriven (Kronfeld). Även den franske läkaren Hesnard, som har sina erfarenheter från franska hamnstäder, där homosexualiteten enligt honom är synnerligen utbredd, finner Hirschfelds siffror alltför höga. Havelock Ellis beräknar de homosexuellas antal till 1 %.

Homosexualiteten förekommer hos alla folk och i alla kulturmiljöer, t. o. m. hos de mest primitiva folken. Uppgifterna om olika frekvens hos olika raser äro alltför osäkra för att här böra återgivas.

Homosexualitetens utbredning är i stort sett oberoende av den sociala skiktningen. Dock är det tydligt, att man finner en större frekvens av homosexuella inom vissa yrkesgrupper, vilket sammanhänger därmed, att de homosexuellas ofta något feminina sinnesart, till vilken framställningen återkommer, drar dem till dessa yrken. Bland damskräddare, frisörer och kypare finner man många homosexuella. Framför allt är frekvensen stor inom de konstnärliga yrkena (skådespelare, målare, litteratörer, musiker), vilket finner sin förklaring däri, att en skapande fantasibegåvning ofta finnes samman med homosexualiteten. Emellertid äro mera manligt betonade yrkesgrupper visst icke fria från homosexuella element.

Som uttryck för den störda könsdifferentieringen påträffar man hos många homosexuella män kroppsliga egenskaper, som ha en mera kvinnlig karaktär. Sålunda kan hårväxten ha en mer eller mindre utpräglad kvinnlig typ, likaså fettansatsen och dess fördelning, bäckenet, röstläget o. dyl. I andra fall framträda ännu mera påtagliga drag av kvinnlighet, ehuru påfallande sällsynt. Hos flertalet homosexuella män påträffar man dock ej några sådana feminina kroppsegenskaper, utan är deras kroppsbyggnad

rent manlig. Med skärpa må i detta sammanhang framhållas, att sådana kvinnliga kroppsbyggnadsdrag som de nyssnämnda alls ej sällan påträffas hos män, vilkas sexualliv är fullt normalt.

Moderna antropometriska undersökningar över de homosexuellas kroppsbyggnad synas giva vid handen, att denna med stor regelbundenhet företer liknande drag som förekomma vid den s. k. eunuchoidismen, ett tillstånd, som betingas av en störning av de inresekretoriska körtlarnas (incl. sexualkörtlarnas) funktion. Med fog kan man häri se en kraftig bekräftelse på att homosexualiteten har ett i organismen djupt grundat somato-biologiskt underlag.

Oftare än vad man hos de homosexuella männen iakttar drag av kroppslig kvinnlighet, framträda tecken till en psykisk sådan, vilken röjer sig dels i form av ett feminint yttre uppträdande, dels i form av karaktärs-egenskaper och intressen, som vi äro vana att betrakta som mera tillhörande det kvinnliga könet. Dessa psykiska egenskaper röja sig ofta mycket tidigt, redan under de tidiga barnaåren; de blivande homosexuella männen uppträda ofta i barnaåldern som små flickor, ha deras väsen, deras lekar, deras intressen. Även häri har man ett tecken till att homosexualiteten har sina djupa biologiska rötter.

Emellertid är ej heller denna bristande psykiska könsdifferentiering konstant. Det finnes homosexuella män, vilka psykiskt kännetecknas av sådana drag, som vi brukar betrakta som manliga: de äro energiska, beslutsamma, organiserande och behärskande. Erfarna sexuologer anse dock, att i botten ligga kvinnliga själsegenskaper, som endast äro starkt kompenserade i vederbörandes yttre uppträdande; den feminina sinnesarten skulle återfinnas hos flertalet.

Med samma skärpa som nyss framhölls att kvinnliga kroppsliga drag ofta finnas hos män utan homosexualitet må anföras, att så också är fallet med de nämnda kvinnliga karaktärsdragen.

En betydelsefull fråga är den, huruvida psykiska och nervösa rubbningar av annat slag än de sexuella förekomma i någon påfallande stor utsträckning hos de homosexuella. Emedan man knappast har någon annan utgångspunkt än läkarerfarenheten, är denna fråga mycket vanskelig att besvara, ty det kan med fog sägas, att de homosexuella, som söka sig till läkare eller vilka av myndigheterna underkastas läkarundersökning, i första hand äro de, som även eljest äro behäftade med psykiska och nervösa sjukdomssymtom. De som icke förete dylika, torde mera sällan komma till läkarobservation.

Det är emellertid ett allmänt bekräftat faktum, att i det homosexuella klientel, som läkarne känna, finnes ett mycket stort antal personer med mera allmänna psykiska sjukdomssymtom. En del av dessa böra betraktas som sekundära företeelser, såsom naturliga reaktioner hos en människa, som på grund av sin sexuella läggning måste leva i hemlighetsmakeri, ständigt måste vara på sin vakt, och som är utsatt för förakt och löje, smädelser och hotelser från sina medmänniskors sida. Men i andra tal-

rika fall äro de psykiska sjukdomssymtomen uttryck för en mera allmän psykopatisk konstitution. Hysteriska och neurasteniska symptom, liksom sjuklig överkänslighet, hållningslöshet eller paranoidea drag finnas ofta tillsammans med homosexualiteten. Påfallande ofta finnas också grövre asociala tendenser i form av parasitism, narkomani, kriminalitet o. dyl. Endast delvis kunna dessa asociala tendenser förklaras därigenom, att den abnorma könsdriften driver vederbörande in i en »undre värld», vars levnadsvanor han tillägnar sig.

Även denna ofta förekommande kombination med psykiska sjukdomssymptom och abnorma karaktärsdrag är sålunda ägnad att bekräfta homosexualitetens härledning ur konstitutionella anomalier.

Ärftlighetsforskningens resultat ge också stöd för riktigheten av denna härledning. Området är visserligen mycket svårtillgängligt för exakt ärftlighetsforskning, men många enskilda iakttagelser röja, att homosexualiteten ofta visar ett familjärt uppträdande och t. o. m. kunnat följas genom flera generationer. Havelock Ellis har funnit, att i icke mindre än 35 % av fallen finnas flera homosexuella i samma familjer och von Römer har kommit till precis samma resultat.

Den homosexuella erotiken har i allmänhet en mycket utpräglad genital inriktning och har ofta starkt imperativ karaktär. Man kan i de homosexuella könsakterna ej sällan hos den ena parten urskilja en mera aktiv roll, som motsvarar mannens vid den normala könsakten, och hos den andra en mera passiv, som motsvarar kvinnans. Denna distinktion är dock ofta mycket otydlig. Den är oftare genomförbar i fråga om de psykiska förbindelserna mellan homosexuella, där den ena parten har mera av den manliga erövrarens och beskyddarens karaktär, den andra mera av kvinnans hängivenhet och ömhet. Men även på det psykiska området äro de rena typerna sällsynta.

Det är relativt sällan som de homosexuella i första hand dras till i sexuellt avseende likasinnade. Föremål för den homosexuella åtrån äro främst heterosexuella personer av det egna könet. När de i alla fall söka sig till homosexuella, så är det därför att normala likkönade icke stå till förfogande. Häri har man en av förklaringarna till att den manliga prostitutionen spelar en så stor roll. De heterosexuella, som stå till buds, äro (förutom barn, se nedan) mestadels sådana, som kunna köpas för pengar, spritvaror o. dyl. Det är naturligtvis synnerligen asociala individer, som på dessa villkor ställa sig till förfogande.

Det är icke endast därför att barn och ungdomar äro mera lättfångna objekt för de homosexuella, som dessa söka sig till dem, utan den homosexuella manliga erotiken har en utpräglad tendens att just eftersträva mycket unga personer t. o. m. barn. Oftast är det ynglingar i åldern 16—20 år, som äro föremål för de homosexuellas åtrå; mer än hälften uppges vara inriktade mot sådana ungdomar. En stor grupp av homosexuella äro också inriktade på barn i ännu yngre ålder; det sjukligt

abnorma i driften blir därigenom starkt understruket. Den grupp, som åtar vuxna män, kommer först i tredje rummet (Hesnard).

För de utpräglat homosexuella, vilka icke ha några drag av bisexualitet, äger kvinnan icke den ringaste erotiska lockelse. Tvärt om är tanken på en sexuell beröring med en kvinna ytterst motbjudande. Som kamrat och vininna kan hon uppskattas, men i sexuellt avseende utövar hon en repulsion eller betraktas i varje fall med fullständig neutralitet.

Det homosexuella kärlekslivet har emellertid icke endast en genital inriktning. Alla de psykologiska företeelser, som tillhöra den normala kärleken, kunna uppträda i den homosexuella. Ömhet och hängivenhet, romantik och svärmeri, svartsjuka och lidelse ha här samma spelrum som i den normala erotiken. Det finns homosexuella, vilka äro bundna vid varandra med band, som förena dem genom hela livet och ge dem kraft till all den normala kärlekens förmåga av självupppoffring och sammanhållning. Och det finns andra förhållanden, vilka ha mera karaktär av en flammande passion, som kanske snart slocknar ut för att hastigt blossa upp i en annan konstellation. Men det vanligaste tycks dock vara, att de homosexuella förbindelserna ha mera av tillfällighetens karaktär.

Den homosexuella erotiken kan emellertid vara alldeles avspärrad från sexuella kroppsliga förbindelser genom diverse hämningar av moralisk, religiös, konventionell eller annan karaktär. Det finns också människor, som vid närmare analys kunna igenkännas såsom homosexuella, fastän de själva icke ha kännedom därom och icke ha en tanke på att hänge sig åt homosexuella könshandlingar. Deras i grund och botten erotiska intresse för det egna könet kan ta sig högst förändrigade uttryck, i vilka endast det djupt blickande ögat kan se spelet av de homosexuella komponenterna.

De homosexuellas ställningstagande till sin egen abnorma drift är växlande. För de flesta är homosexualiteten en väsentlig del i deras väsen; det hela är för dem lika naturligt som att hjärtat slår eller att de andas. Belysande är ett uttryck, som fälldes av en homosexuell yngling, vilken dömdes för »otukt mot naturen». »Det var åtminstone inte mot min natur», utbrast han. Sådana homosexuella kunna naturligtvis icke uppfatta sin drift som sjuklig eller abnorm, utan endast som »avvikande» och de söka på allt sätt rättfärdiga sin ställning. De, som bekämpa sina instinkter, som vilja befria sig från dem och som ha ett slags djupare sjukdomsinsikt uppskattas av Havelock Ellis till mindre än 20 %.

Den kvinnliga homosexualiteten.

Vid den kvinnliga homosexualiteten återfinner man i stort sett samma företeelser, som vid den manliga. Dock är kännedomen om den kvinnliga homosexualiteten mycket torftigare, vilket till stor del torde bero på, att då den icke bestraffas, blir den mindre ofta föremål för ett framdragande i dagsljuset och vederbörandes behov att rådgöra sig med läkare reducerat. Vidare är det att märka, att den ömhet och smeksamhet, som även normalt förekommer kvinnor emellan, är ägnad att sudda ut gränserna mellan kroppsliga beröringar av homosexuell och av annan innebörd.

Några siffermässiga, någorlunda pålitliga siffror om frekvensen av kvinnornas homosexualitet finnas icke. Att den även i vårt land är en synnerligen vanlig företeelse är säkert och mitt eget intryck är, att frekvenssiffrornas storleksordning borde vara ganska jämförbar med den, som gäller för den manliga homosexualiteten.

Det förefaller, som om det skulle vara lättare att bland de homosexuella kvinnorna än bland männen urskilja en mera »aktiv» manlig typ, och en mera »passiv», som i sin erotik är mera kvinnlig.

Hos den förra typen finner man ej sällan manliga drag i kroppsbyggnaden t. ex. från skelettet, fettansatsen, muskulaturen, hårväxten, röstläget etc. Manligheten uttrycker sig också i karaktär, vanor och smak. Deras kläder äro gärna manligt betonade. De ha intressen för manliga yrken och förströelser, medan sådant för de speciellt kvinnliga uppgifterna (moderskap, barn etc.) saknas. — Men icke heller hos kvinnorna finns det någon mycket utpräglad samhörighet mellan sådana kroppsliga eller psykiska manliga drag och det erotiska intresset för det egna könet. En mängd kvinnor av mera manlig typ förete ett fullständigt normalt könsliv; det finns också »aktiva» homosexuella kvinnor, hos vilka man ej finner några drag av manlighet.

Den »passiva» typen är utpräglat feminin såväl i kroppsligt som i psykiskt hänseende. Sådana kvinnors erotiska inställning till andra kvinnor har karaktär av en undergiven beundran. Den hängivna, självuppgiffrande väninnans roll är deras. Det är omisskänsligt, att den typ av homosexualitet, som representeras av dessa kvinnor, är ganska nära förbunden med den pseudohomosexualitet, som är mycket vanlig inom isolerade kvinnogrupper (pensioner, internatskolor o. dyl.). Men även om gränsen mellan den äkta och den falska homosexualiteten kan vara svår att ange, finns det många fall, som icke medge någon tvekan om klassifikationen.

Det förtjänar att anmärkas, att den dragning till barn och ungdomar, som är så vanlig hos homosexuella män, icke synes ha någon mera utpräglad motsvarighet hos kvinnorna. Driften synes i allmänhet vara riktad mot könsmogna personer. — Vidare bör erinras därom, att den kvinnliga homosexualiteten lägger mindre hinder i vägen för ett heterosexuellt samliv än vad den manliga gör. På grund av kvinnans mera passiva roll vid den normala könsakten kan även en utpräglad homosexuell kvinna leva i regelbunden könsförbindelse (äktenskap) med en man.

Homosexualitetens uppkomst.

Homosexualitetens uppkomst har varit och är föremål för olika medicinska tolkningar, vilka delvis äro varandra starkt motsägande. Ytterligheten representeras på ena sidan av den Hirschfeldska läran, att den homosexuella driften alltid är betingad av konstitutionella, organiska faktorer i människokroppen, medan yttre psykiska omständigheter, erotiska upplevelser o. dyl. ingenting ha att betyda, en åsikt, som propageras i bilagan till

prof. Lundstedts motion. På andra sidan utgöres ytterligheten av två betraktelsesätt, vilka inbördes starkt divergera. Det ena av dessa är Kraepelins, enligt vilken homosexualitet kan förvärfvas genom att könsdriften i pubertetens mera odifferentierade skede bindes vid homosexuella manipulationer och minnen. Det andra är den psykoanalytiska skolans (Freud), vilken, uppdelad i en stor mängd olika riktningar, i huvudsak hävdar, att den wuxnes homosexualitet leder sitt ursprung ur psykiska upplevelser under den allra tidigaste barnåldern.

Här skall emellertid strax framhållas det osannolika, att en så utdifferentierad sjuklig företeelse, som könsdriftens homosexuella perversion, alltid skulle ha en likartad uppkomst. Det är icke troligt, att vad vi kalla homosexualitet är uttryck för ett enhetligt sjukdomstillstånd, utan endast ett gemensamt synligt symptom av olika dylika.

En ganska slående bekräftelse därpå erhåller man i en del nya — förvisso enstaka — rön, som visa, att sjukdomar och skador, som drabba hjärnan, k u n n a ha till följd, att ett normalt könsliv förändras till ett homosexuellt. Sådant har man iakttagit vid den epidemiska sömnjukan och vid skallskada.

Den Hirschfeldska åskådningen, vilken betraktar homosexualiteten som en följd av en oregelbundenhet i den naturliga utvecklingen av de hos människan ursprungligen förefintliga dubbla könsanlagen (se närmare härom i inledningen s. 103 f.), har vunnit vissa stöd av nyare rön från ärftlighetsforskningen och hormonforskningen. Det skulle föra allt för långt att här redogöra för de talrika och synnerligen betydelsefulla erfarenheter rörande allmän eller partiell könsväxling, som den experimentella forskningen gjort på djur genom borttagande av könskörtlarna och inympande av sådana från det motsatta könet samt genom andra dylika försök. Man har på denna väg nått resultat, som man velat tolka som experimentellt framkallad homosexualitet hos djur. Tolkningen går emellertid icke alldeles fri från invändningar.

Dessa erfarenheter ha lett till experimentella ingrepp på människor, varvid man hos homosexuella män avlägsnat den ena eller båda testiklarna och inympat könskörtlar från normala. Resultaten ha icke varit negativa. Det mest berömda fallet är Lichtensterns, då en homosexuell man med kvinnliga kroppsliga drag, hos vilken båda könskörtlarna måste avlägsnas på grund av tuberkulos och hos vilken en normal testikel inympades. Resultatet blev, att kroppstypen förmanligades och att könsdriften kastade om till det normala. Ännu 7 år efter operationen kvarstodo de nyförvärvade fysiska och psykiska egenskaperna oförändrade. Enstaka liknande fall, dock med mindre lysande resultat, meddelas från andra håll. Men å andra sidan äro de fall icke sällsynta, då liknande operativa ingrepp alls icke lett till något resultat.

Riktigheten av det Hirschfeldska »organiska» betraktelsesättet kan förvisso ännu icke anses vetenskapligt bevisat. Det synes dock mycket sannolikt, att betraktelsesättet i huvudsak träffar det väsentliga i ett stort antal

fall av homosexualitet, särskilt i sådana, där en omkastning av psykiska eller kroppsliga könskaraktärer är mera framträdande. Men därmed är icke sagt, att det äger giltighet för alla fall av homosexualitet, ej heller att det uteslutande är organiska faktorer, som bestämma den homosexuella könsdriften.

I stark motsats mot läran om homosexualitetens organiska bundenhet och om dess konstitutionella natur står den uppfattning, som för några decennier sedan hävdades av Kraepelin. Kraepelin ansåg visserligen, att homosexualiteten utvecklade sig på basen av en allmän degenerativ konstitution, men huvudvikten för homosexualitetens uppkomst lade han på de sexuella upplevelserna, under de år då könslivet utformas. Genom homosexuella upplevelser, såsom förförelse från äldre eller intimiteter mellan kamrater, i brytningsåren, då bisexualiteten uppträder som en normal utvecklingsfas och könsdriften sålunda ännu ej funnit sitt naturliga föremål hos det andra könet, kunde denna drift fixeras vid föreställningarna om det egna könet. Särskilt kunde så bliva fallet om psykiska hämningar av olika slag gjorde sig gällande för könslivets normala utformning. Den omständigheten, att mången som i ungdomen utövat homosexuella praktiker, ändå som vuxen utvecklar sig till normal sexualitet, vore att skriva på de naturliga instinkternas överhandtagande i och med den fortsatta normala utvecklingen. Men hos den, som genom sitt degenerativa anlag kvarstår på ett mera infantilt sexuell utvecklingsskede, kunde den realiserade ungdomshomosexualiteten behålla sitt övertag.

Denna åskådning, som generellt lägger huvudvikten för homosexualitetens uppkomst på sexuella upplevelser med likkönade i barna- och ungdomsåren, måste emellertid i betraktande av den nyare forskningens rön betecknas som tämligen föråldrad. Ofta finner man att en könsfrämmande kroppslig och andlig utveckling och en deciderat homosexuell fantasi i drömmar och dylikt föregått de första homosexuella praktikerna. Sin egentliga tillämpning torde Kraepelins tolkning ha på sådana fall, där en abnormt kvadröjande juvenil bisexualitet gör könsdriften mera vacklande. Där kan denna vanemässigt ta sig det icke önskvärda utlopp den erhållit i ungdomsåren.

I likhet med Kraepelin lägga de psykoanalytiska skolorna huvudvikten på de yttre upplevelserna. Vissa psykoanalytiska författare erkänna endast sådana faktorer som homosexualitetsalstrande. Så är dock icke fallet med Freud själv, som fasthåller vid antagandet om ett visst organiskt grundlag för homosexualiteten.

I största korthet sammanfattad innebär den psykoanalytiska uppfattningen om homosexualiteten följande: De psykiska upplevelser, som betingadensamma, äga rum i de tidiga barndomsåren. Det späda barnet är »polymorft pervers», d. v. s. det har anlag för alla sexuella perversiteter, det är homosexuellt likaväl som heterosexuellt, sadistiskt likaväl som masochistiskt. Utvecklingen till ett normalt könsliv sker genom en under inflytande av livssituationen inträdande undertryckning, en »förträngning» av alla de

andra, icke normala sexuella tendenserna. Endast de, som rikta sig mot det andra könet, tillåtas att göra sig gällande hos den vuxna. Men yttre förhållanden i den späda åldern kunna leda till att det i stället är de normala sexuella tendenserna, som »förträngas», och de homosexuella, som träda i dagen såsom uttryck för driften. Anledningen till de naturliga tendensernas förträngning hos en gosse är oftast en abnorm andlig bundenhet vid modern, vilket leder till incestföreställningar, som utvidgas att gälla hela kvinnokönet. Det skulle föra för långt att här gå in på en redogörelse för de komplicerade teorier om psykologiska processer, som psykoanalysen byggt upp för att förklara denna utveckling. Kärnpunkten har emellertid blivit angiven.

De psykoanalytiska lärorna äro i denna punkt såväl som i andra som bekant ytterst omstridda. Det är ingen överdrift om man betecknar dem som hypotetiska.

Mellan de här återgivna ytterlighetstolkningarna — å ena sidan den konstitutionella med en helt och hållet organisk bakgrund för homosexualiteten, å andra sidan den helt miljöbestämda, den rent »psykogen» — finnes ett rikt utrymme för ett flertal olika tolkningar, som skjuta den ena eller den andra faktorn mer eller mindre i förgrunden. En dylik intermediär åskådning, som hävdats av Kronfeld och som rätt nära uttrycker många nutida sexologers mening, innehåller, att konstitutionella faktorer av tämligen växlande art betinga en osäkerhet i könskörtlarnas funktion, som kan antas stå i ett lagbundet samband med en osäkerhet i könsdriftens utformning. Denna störning kan helt betinga, d. v. s. nödvändigöra uppkomsten av homosexualiteten, men den kan också inskränka sig till att gynna en sådan uppkomst. Denna befordras ytterligare genom en psykopatisk disposition, yttrande sig i ett stegrad fantasi- och driftliv, en sexuell hetshunger eller en stegrad efterverkan av känslöbetonade upplevelser. Vid sådana kroppsliga och psykiska förutsättningar skulle upplevelser av förförande innebörd under barna- och ungdomsåren kunna omstämman en individ till homosexualitet, resp. fixera en sådan driftsriktning. Men utan sådana kroppsliga och psykiska förutsättningar skulle det vara omöjligt. Den normala driften skulle ändå till slut ta ut sin rätt.

Homosexualitetens medicinska behandling.

Vare sig de psykiska abnorma tillstånd, som ta sig uttryck i homosexualitet och bisexualitet, utvecklas på grund av kroppsliga eller psykiska förhållanden (eller på grund av båda i förening), är deras bekämpande en medicinsk uppgift. Detta är så mycket mera fallet som homosexualiteten ofta endast är ett led i ett mera allmänt psykiskt abnormtillstånd. En viss del av de med ifrågavarande böjelser utrustade personerna önska själva bli beffriade därifrån, och denna önskan bör naturligtvis tillmötesgås. För de andra måste ett medicinskt ingripande anses berättigat även mot deras vilja, därest de med sin abnormitet åstadkomma skada för andra människor, vilket bl. a. är fallet när driften tillfredsställes med barn.

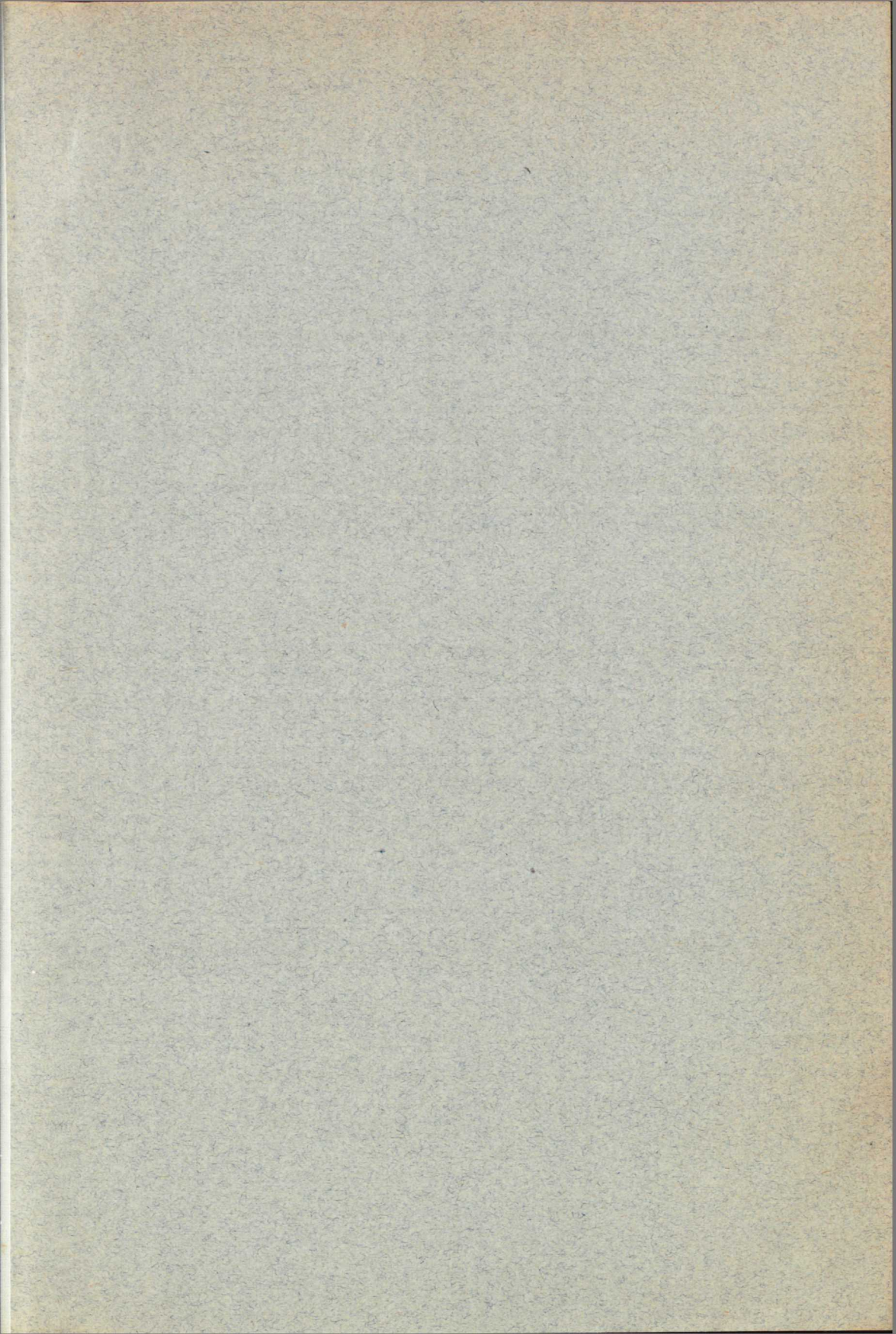
De terapeutiska åtgärderna åsyfta naturligtvis ytterst att omstämman den abnorma könsdriften, så att den söker ett normalt objekt. Dessvärre äro resurserna i detta avseende synnerligen ringa och tvivelaktiga. Väsentligen måste terapien för närvarande taga sikte på att underlätta vederbörandes behärskande av könsdriften. De ifrågakommande hjälpmedlen äro dels av kroppslig, dels av psykoterapeutisk art.

Här ovan har anförts, att man i ett och annat fall lyckats åstadkomma en omstämning av könsdriften genom avlägsnande av testiklarna och inympande av nya könskörtlar från en sexuellt normal person. Man står emellertid härvidlag helt och hållet på experimentets ståndpunkt och det kan väl endast i undantagsfall realiseras.

Kastration enbart kan icke avse annat än att undertrycka, resp. utsläcka könsdriften. Man har tidigare varit mycket tveksam att tillråda ett dylikt ingrepp på grund av de psykiska och kroppsliga följder, som man väntade därav. Nyare erfarenheter ha emellertid visat, att ingreppet om det utföres på vuxna män alls icke har så ödesdigra följder, som man förr antagit. Med anledning härav har det blivit praktiserat i ett ganska stort antal fall, där läget varit förtvivlat och livslång internering på en anstalt av den ena eller andra typen varit de oundgängliga framtidsperspektiven på grund av vederbörandes sexuella och allmänna asocialitet. Resultaten ha varit överraskande goda, i det att den egentliga könsdriften efter ett eller annat år utslocknat, resp. reducerats, och de andra kastrationssymtomen blivit relativt obetydliga. Ingreppet har haft ett allmänt socialiserande och välgörande inflytande på de kriminella och psykiskt instabila element, som blivit föremål för det samma. Många av de opererade ha därefter utan olägenhet kunnat återgå till ett liv i normala samhälleliga former. — De länder, där dessa ingrepp förekommit i större utsträckning, äro Schweiz och Danmark.

Naturligtvis är det dock endast under alldeles särskilt förtvivlade omständigheter, speciellt när driften tar sig grövre asociala uttryck, som en sådan radikalåtgärd som en kastration kan ifrågakomma. — Det bör tilläggas, att ingreppet har önskad verkan endast när det gäller män. Avlägsnande av ovarierna hos kvinnor synes vara mycket mera verkningslöst i åsyftat avseende.

I huvudsak är det dock psykoterapeutiska (och även i någon mån medikamentösa) åtgärder, som erbjuda sig. Från en del håll rapporteras goda resultat med dylika hjälpmedel (hypnos, psykoanalys o. dyl.). Det är emellertid tydligt, att dessa resultat i vad de avse ett omstämmande av könsdriften äro synnerligen tvivelaktiga. Däremot kunna dylika behandlingsmetoder otvivelaktigt göra mera varaktigt gagn genom att stärka vederbörandes motståndskraft mot asociala sexuella impulser och genom att bekämpa de själsliga jämviktsrubbningsar av olika slag, som ofta finnas jämte de ifrågavarande sexuella anomalierna.

Statens offentliga utredningar 1935

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fängvård.

- Betänkande med förslag ang. åtgärder mot statsfientlig verksamhet. [8]
Yttranden över preliminärt förslag till lagstiftning om avbrytande av havandeskap. [13]
Lagberedningens förslag till lag om skuldebrev m. m. [14]
Betänkande med förslag till lagstiftning om avbrytande av havandeskap. [15]
Betänkande med förslag till lag om arbetsavtal. [18]
Betänkande och förslag rörande verksamheten vid skyddshemmen m. m. Första delen. Skyddshemmens organisation m. m. [35]
Promemoria ang. avveckling av bestående fideikommiss. [60]
Promemoria ang. ändrade bestämmelser rörande verkställighet och förvandling av bötesstraff. [56]
Betänkande med förslag till lag om förenings- och förhandlingsrätt. [59]
Promemoria ang. avskaffande av påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen jämte vissa andra straffpåföljder. [60]
Betänkande och förslag rörande verksamheten vid skyddshemmen m. m. Senare delen. Fostlingsåtgärder utöver den egentliga skyddshemsverksamheten m. m. [64]
Betänkande med förslag till lag om tvångsuppföstran m. m. [67]
Promemoria ang. ändringar i strafflagen beträffande straffsatserna för särskilda brott m. m. [68]

Statsförvaltning. Allmän statsförvaltning.

- Förslag till ändrade bestämmelser rörande allmänna handlingars offentlighet. [5]
Yttrande och förslag rörande formulär för tjänstgöringsbetyg som av länsstyrelserna utfärdas. [17]
Utredning ang. införande av ett dagordningsinstitut m. m. [21]
Förslag till nya avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare inom den allmänna civilförvaltningen. [25]
Betänkande med förslag till ändring i vissa delar av upphandlingsförfordningen. [27]
1934 års nämnd för städningsutredning. Förslag rörande allmänna grunder för ordnandet av städnings- och rengöringsarbetet inom vissa statliga ämbetslokaler i Stockholm samt beräklandet av ersättning för nämnda arbete. [37]
Promemoria ang. omorganisation av landsfiskals- och stadsfiskalsbefattningarna. [57]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Politik.

- Betänkande med förslag till ändrad organisation av den statliga verksamheten för bekämpande av olovlig införsel av spritdrycker m. m. [24]

Nationalekonomi och socialpolitik.

- Betänkande med förslag rörande lån och årliga bidrag av statsmedel för främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade barnrika familjer jämte därtill hörande utredningar. [2]
Kortfattad framställning av organisationssakkunnigas betänkande med utredning och förslag rörande den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation m. m. [3]
Arbetslöshetsutredningens betänkande. 2. Åtgärder mot arbetslöshet. [6]
Konjunkturuppsvingets förlopp och orsaker 1932—1934. [16]
Betänkande med förslag till lag om arbetstiden i jordbruk och trädgårdsskötsel (lantarbetstidslag) m. m. [45]
Betänkande med förslag rörande ändringar i vissa delar av hälsovårdsstadgan samt anordnande av förbättrad bostadsinspektion i städer och stadsliknande samhällen m. m. [49]
Den ekonomiska och sociala utvecklingen under år 1934. [51]
Bostadsproduktionssakkunnigas betänkande med förslag till lag om sparföreningar m. m. [54]
Betänkande om folkförsörjning och arbetsfred. Del 1. Förslag. [65] Del 2. Specialutredningar. [66]

Hälsa- och sjukvård.

- Kungl. medicinalstyrelsens utlåtande och förslag ang. förebyggande mödra- och barnavård. [19]

- Kungl. medicinalstyrelsens utlåtande och förslag ang. statsunderstött dispensärverksamhet. [33]
Betänkande ang. folktandvård. [46]

Allmänt näringsväsen.

- Betänkande ang. behörighet att utföra elektriskt installationsarbete m. m. [53]

Fast egendom. Jordbruk med binärings.

- Betänkande med förslag ang. åtgärder för spannmålsodlingens stödning. [1]
Promemoria ang. tillsynen över fastighetsregistreringen och fastighetsbildningen. [4]
Utredning med förslag om egnahemskonsulenter hos hushållningssällskapen. [28]
Betänkande ang. hushållningsverksamhetens organisation. [29]
Berättelse över statens spannmålsnämnds verksamhet m. m. under år 1934. [30]
Jordbrukskreditutredningen. Betänkande med förslag till förordning om jordbrukets kreditkassor m. m. [32]
Betänkande med vissa synpunkter och förslag i fråga om den primära fastighetskrediten. [34]
Sociala jordutredningens betänkande med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1925 ang. förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom. [47]
Betänkande med förslag till mejeristadga samt vissa andra åtgärder till mejerihanteringsbefrämjande. [55]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

- Betänkande med förslag till omorganisation av den högre skogsundervisningen. [9]
Betänkande ang. råvaruförsörjning, produktion och arbetarantal m. m. vid skogsindustrierna. [36]

Industri.

Handel och sjöfart.

- Betänkande ang. import- och partihandelsmonopol å brännoljor. [61]
De svenska enhetsprist företagen. [63]

Kommunikationsväsen.

- Teknisk-ekonomiska utredningar rörande vägväsendet. Del 2. Broar. [7]
Betänkande med förslag till förordning ang. allmän automobiltrafik. [12]
Betänkande med förslag till motorfordonsförordning och vägtrafikstadga m. m. [23]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

- Grunder för kollektiv och individuell pensionsförsäkring. [20]
Utredning med förslag rörande dyrtorsgraderade folkpensioner. [62]

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen.

Andlig odling i övrigt.

- Utredning och förslag ang. rundradion i Sverige. [10]
Betänkande med utredning och förslag ang. inrättande av en statsvetenskaplig examen. [11]
Utredning och förslag rörande frågan om avgift för hemlån av böcker från bibliotek. [22]
Betänkande med förslag rörande det svenska naturskyddets organisation och statliga förvaltning. [26]
Betänkande med förslag till lag om domkapitel m. m. [31]
Betänkande med utredning och förslag ang. folk- och småskoleseminariernas organisation m. m. [44]
Utredning och förslag rörande läroböcker vid allmänna läroverk och folkskolor m. m. undervisningsanstalter. [46]
Betänkande med undersökningar och förslag i anledning av tillströmningen till de intellektuella yrkena. [52]
Betänkande och förslag ang. obligatorisk sjuårig folkskola. [58]

Försvarsväsen.

- Betänkande med förslag till ordnande av Sveriges försvarsväsende. Del 1. Inledande avdelning m. m. [38] Del 2. Arméorganisationen. [39] Del 3. Marinorganisationen. [40] Del 4. Flygvapnets organisation. [41] Del 5. Värnplikten m. m. Bilagor. [42] Del 6. Särskilda yttranden. [43]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.